

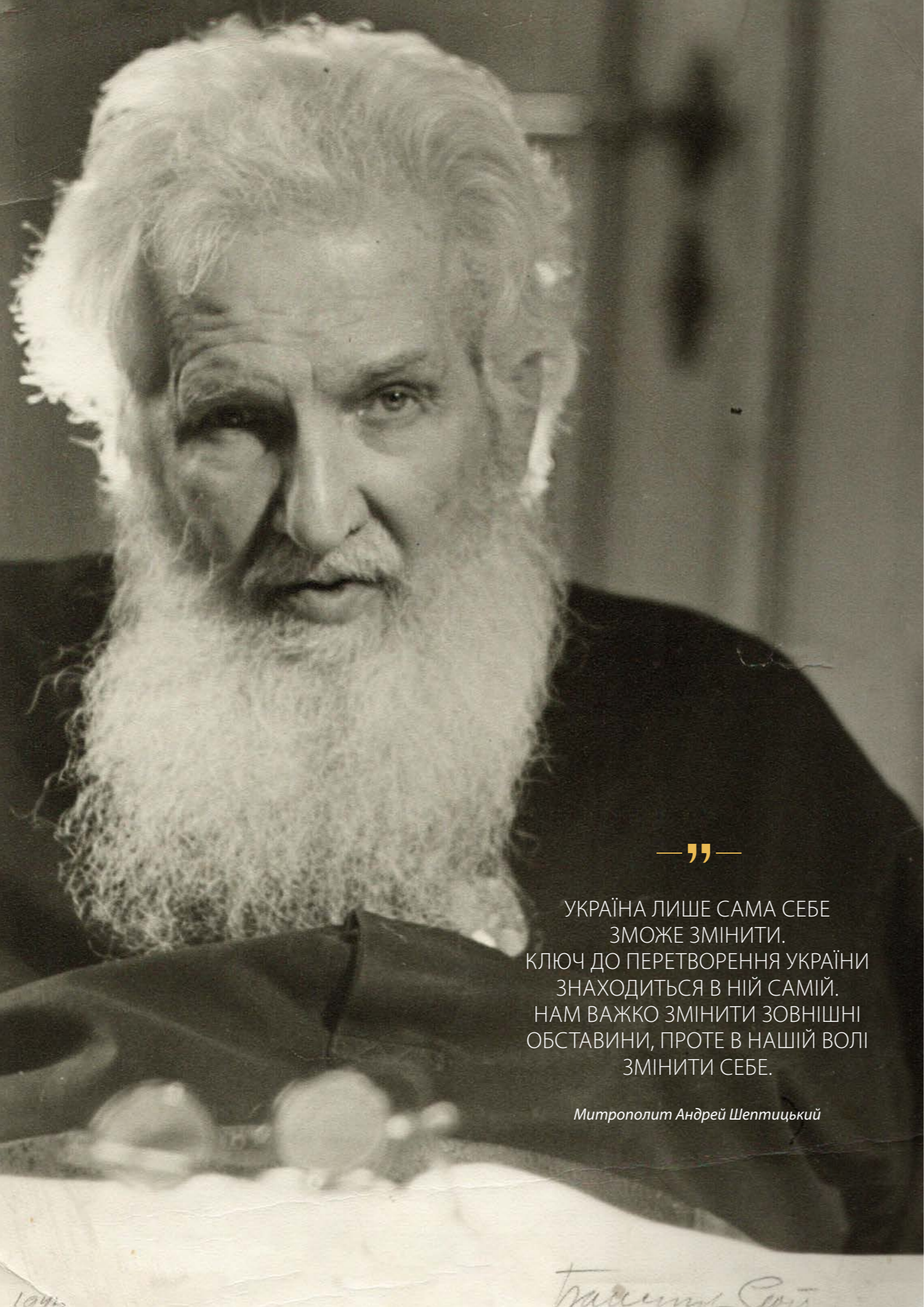
ч. 3 (215) 2024

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

УКРАЇНА ЛИШЕ САМА СЕБЕ
ЗМОЖЕ ЗМІНИТИ.
КЛЮЧ ДО ПЕРЕТВОРЕННЯ УКРАЇНИ
ЗНАХОДИТЬСЯ В НІЙ САМІЙ.
НАМ ВАЖКО ЗМІНИТИ ЗОВНІШНІ
ОБСТАВИНИ, ПРОТЕ В НАШІЙ ВОЛІ
ЗМІНИТИ СЕБЕ.

Митрополит Андрій Шептицький

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

3 (215) 2024

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Павло ГРИЦИНА
АДМІНІСТРАТОР У ПОЛЬЩІ

пл. сен. Ольга СВДЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

д. і. н. Андрій СОВА
пл. прият. Лідія ЧИР
пл. сен. прих. Ганна ГРЕЧИШКІНА
пл. сен. Артем ЖУКОВ
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Роман БІЛИНСЬКИЙ
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРОЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Roman Bilynsky
1756 Flintville Road, Delta, PA 17314-9163
573-337-9065, plastovyshliakh.roman@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle, #105 Columbia, MD 21044
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №3 (215) 2024

З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію. Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: бунчужний ст. пл. Артем Валієв шляхом обливання пл. прих. Захара Веретеника виконує давню морську традицію. Юнацьке Свято весни станиці Лондон, Лечлейд-он-Темз, 25—27 травня 2024 р. Фото Артема Жукова

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 **Юрій Леськів**
Третій Начальний Пластун

ОФІЦІЙНЕ

6 **Референтура видавництва та інформації ГПБ**
Про бренд глобального Пласту і більше

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

8 **Марічка Овчаренко**
Життя коротке — то живіть. Мандруйте. Ризикуйте. Вчіться

10 **Артем Остапюк**
Запалили іскру майбутнього України.
У Києві відбулася Благодійна ватра Пласту

12 **Олександра Онишкевич, Ольга Муха**
Чорноморський бал у серці Лондона

17 **Олександра Онишкевич**
Свято весни в Британії неперевершене і на півдні, і на півночі

20 **Михайло Забанджала**
Пластуни-капелани мандрували, молилися...

22 **Софія Шиприкевич**
Прощання з Начальним Пластуном Любомиром Романковим

24 **Оленка Бондар**
Важливі рішення Надзвичайної Ради

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

25 **Андрій Сова**
Печатка 53-го пластового куреня ім. Дмитра Вітовського

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

26 **Ольга Муха**
Денис Угрин: Пласт і ментальне здоров'я

ПЛАСТОВІ ЮВІЛІЇ

34 **Олег Климчук**
Пластова ідея у поєднанні з гартуванням тіла і духу

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

38 **Юрій Леськів**
Пластун, який біжить до перемоги і для перемоги

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

42 **Олесь Юрченко**
«Лісові Чорти». Їх життя і буття. Книга друга: 1945—2007»

ВІЙНА

44 **Ганна Гречишкіна**
Оксана Пашина — про тепло родини, війну і пластування

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

46 **Уляна Молчко**
З історії пластового Гімну

НА ВІЧНУ ВАТРУ

49 **Іван Бучківський**
50 **Ігор Юхновський**
52 **Святослав Варення**
53 **Володимир Борщ**
54 **Ігор Приступа**
55 **Олександр Машлай**
56 **Любомир Романків**

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ТРЕТІЙ НАЧАЛЬНИЙ ПЛАСТУН

Начальний Пластун стоїть на чолі Українського Пласту як уособлення його ідейної та устrojової єдності, його безперервної дії і традиції. Він є ідейним провідником Українського Пласту та його почесним репрезентантом.

З «Грамоти про Начального Пластуну»

Впродовж понад столітньої історії Пласту діловодство найвищого репрезентанта нашої організації обіймали Северин Левицький — Верховний Отаман Українського Пластового Уладу і перший Начальний Пластун, Юрій Старосольський — другий, і третім протягом дев'ятнадцяти років був Любомир Романків.

Ми горді за наших ідейних провідників, які в різних напрямках діяльності і в різний час зробили багато для розвитку пластової організації й України загалом.

Д-ру Любомирові Романкову як Начальному Пластунові випав час особливий — час утвердження на рідних землях Пласту, відродженого на початку 90-х. Він блискуче впорався із завданнями, що з'явилися. Свідченням тому — сьогоднішня пластова організація в краї: найчисельніша, найактивніша, дуже потрібна громаді і результативна у вихованні дітей та юнацтва, потрібна нашому війську значним волонтерським внеском і подвигом великої кількості пластунів-військовиків. Щоб ми сьогодні були саме такими, понад три десятки років працювало багато виховників і пластових провідників з України та країв діаспори. Тим, хто приймав низку ключових рішень чи втілював їх у життя, був наш третій Начальний Пластун.

Після 2016 року, коли Любомир Романків став Начальним Пластуном-емеритом, він продовжував жити турботою про нашу організацію. Можу це стверджувати як його побратим по куреню і той, хто підтримував із другом Любомиром зв'язок до завершення його земної мандрівки.

Згадаю два важливі епізоди. Перший — Велика Рада «Сіроманців» на оселі «Тризубівка» біля Філадельфії, що відбулася 5-6 серпня 2017 року. Це була завершальна активність друга Любомира, коли він особисто був присутній на курінній зустрічі такого рівня й загалом у ширшому колі «Сіроманців». Особливо пам'ятною ця рада стала для пл. сен. Романа Білинського — нашого теперішнього адміністратора «Пластового шляху» у США, який з рук Начального Пластуну отримав одну з найвищих курінних нагород — «Відзнаку Сталевого Вовка» для «сіроманців»-військовиків. Запам'ятали раду й старші

пластуни-«сіроманці» цього краю. Адже у вечірньому іменуванні на найвищий курінний ступінь брав участь не лише побратим із куреня, а й одночасно третій Начальний Пластун.

Атмосфера ради — по-родинному тепла, привітна. В цьому колі побратимів-«сіроманців» хотілося перебувати якнайдовше, а тон задавали наші найстарші друзі Любомир Романків, Мирон Баб'юк, Нестор Шуст, Богдан Кордуба, Ярослав Козак.

Потім розпочалася пандемія Covid-19, далі — війна в Україні, а вік другові Любомирові вже не дозволяв мандрів і участі у заходах.

Попри це наша комунікація не обірвалася, і це другий епізод. На наших зум-зустрічах 2020—2024 років, які курінь тепер проводить регулярно, часом на зв'язку був і друг Любомир. Деколи стан здоров'я, недуги перешкождали в цьому. Остання така зум-зустріч відбулася 10 березня ц. р., а 25 травня про деякі курінні справи ми спілкувалися втрюх. Можливість комунікації забезпечив член проводу «Сіроманців» пл. сен. Андрій Горняткевич.

Через місяць друга Любомира не стало. З цього спілкування на мережі Любомир Романків запам'ятався нам пластуном, який цікавився організацією і завжди висловлював міркування з питань, які ми порушували, а їх було чимало: з життя Пласту в Україні, у США, Канаді, Аргентині, Європі і загалом на міжкрайовому рівні. Наш Начальний Пластун-емерит щоразу порушував тему війни і по-особливому близько сприймав те велике горе, яке російська збройна агресія принесла на рідні терени.

— ” —

**В ПЛАСТІ НЕ ПРИЙНЯТО НАЗИВАТИ
НАЧАЛЬНИХ ПЛАСТУНІВ КОЛИШНІМИ.
ВОНИ — ЗРАЗОК І ДОРОГОВКАЗ
ДЛЯ КОЖНОГО З НАС.**

Третій Начальний Пластун Любомир Романків був гідним своїх попередників і високо підняв планку цього найпершого діловода Пласту — нашого головного репрезентанта.

Пам'ятаймо, яким він був: винятково добрим прикладом й інтелектуальною людиною, справжнім патріотом, інтелектуалом і працелюбом. Він захоплювався розвитком і любив життя настільки, що присвятив себе вихованню майбутніх поколінь. Він приніс велику славу Україні серед інших народів. Вартує так жити, думати, працювати. Яскравий приклад для виховання дітей і молоді.

*Д-р Любомир Романків складає присягу Начального Пластуну на завершальну каденцію 2010—2016 рр.
Львів, 10 квітня 2010 р.*

ПРО БРЕНД ГЛОБАЛЬНОГО ПЛАСТУ І БІЛЬШЕ

Референтура
видавництва та інформації ГПБ

Кожна поважна організація має впізнаваний і узгоджений брендинг. Лише уявіть, якими були б яблука на логотипі Apple, якби кожен офіс компанії у світі самостійно вирішував, як сильно їх надкушувати. Єдині правила візуальних комунікацій бренду — це запорука того, що він буде впізнаваний незалежно від географії.

ЗА ОСТАННІ РОКИ ГЛОБАЛЬНИЙ ПЛАСТ РОЗРІСЯ ДО ЗНАЧНИХ МАСШТАБІВ І СТАВ УПІЗНАВАНИМ У БАГАТЬОХ КРАЇНАХ СВІТУ. ВІДТАК ЗНАЧЕННЯ ЦІЛІСНОГО БРЕНДИНГУ АКТУАЛІЗУВАЛОСЯ ЩЕ БІЛЬШЕ.

Обговорення брендбука глобального Пласту започаткувалося ще у попередній каденції ГПБ і «передалося у спадок» актуальному складові, аби довести його до етапу реалізації. За перше півріччя референтурі вдалося зібрати зразки актуальних брендінгів країв та осередків, опрацювати величезний масив візуальної інформації та рекомендації із попередніх напрацювань, укласти дорожню мапу та перелік запитуваних продуктів, зокрема: якісний та інформативний сайт Plast.global, низка презентацій Пласту на запит Булави пластових груп та країв, почати розробку політики трансформації, функціонування та підтримки «Пластового шляху», наповнювати його актуальними відомостями із країв та матеріалами про образ сучасного Пласту (до речі, запрошуємо до співпраці у формуванні редакційного портфелю!). Активно ведеться робота над створенням електронного архіву світового Пласту та започаткуванням Пластового музею. Усе це — великі й викличні завдання, що вимагають неабиякого занурення й охоплення, а ще — великої співпраці, на яку ми з вашого боку дуже розраховуємо.

**ВІДСУТНІСТЬ ЄДИНИХ ПРАВИЛ
ОФОРМЛЕННЯ ПЛАСТОВИХ
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ТА ВИДАНЬ ДАЛА
МОЖЛИВІСТЬ ВІЛЬНО ІНТЕРПРЕТУВАТИ,
ЗОКРЕМА, ВИГЛЯД ПЛАСТОВОЇ ЛІЛЕЙКИ:
В ОДНИХ ВОНА ПОДІЛЕНА НАВПІЛ,
В ІНШИХ — РОЗФАРБОВАНА КОЛЬОРАМИ
ПРАПОРА КРАЇНИ, У ТРЕТІХ —
ПРОСТО «НА НАШ СМАК».**

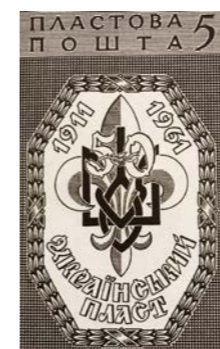
Довільний колір герба: він зелений, темно-зелений, жовтий чи синій? Чи використовуємо ми кольори українського прапора у візуальному оформленні, чи фокусуємося на зеленому — кольорі природи? Якого розміру має бути лілейка, чи пишемо ми «Пласт Канада», чи «Пласт у Канаді», залишаємо «Українська скавтська організація в...» в логотипі чи все ж пишемо «Український скавтинг» та чи є насправді різниця?.. Є, і величезна. Ці питання, ймовірно, виникали в кожного, хто брався за розробку пластових сторінок по світу чи реєстрував новий осередок. Саме тому мета роботи референтури — спростити пошук нових графічних та подекуди адміністративно-організаційних рішень та звести візуальний образ Пласту у світі до єдиних і погоджених правил.

Пласт в Україні кілька років тому розробив власний брендбук, на який комунікаційники головного офісу Пласту в Києві частково спираються і досі. Основні елементи тих візуальних напрямків (варіант лілейки, шрифт логотипу тощо) часто асоціюються з Пластом більше, ніж варіант лілейки, офіційно затверджений 1950 року. Та варіант того брендбуку так і не став єдиним для пластових осередків за межами України, а пластуни-комунікаційники у світі часто

Офіційний зразок пластової лілейки

Щоб покласти край уживанню різноманітних видів пластової лілейки в СУП, подямо поруч затверджений ГПСтаршиною офіційний знай УНУладу.

Ідея сплетення скавтові лілейки з українським тризубом належить проф. Миронові Федусевичеві, одному з перших пластових провідників у Львові. Оцей зразок опертий на рисунку проф. Роберта Лісовського Його характеристична присмета — це пропорція вимірів: 4 одиниці довжини до 3 одиниць ширини. Треба зважати на те, що рами тризуба проходить по верхньому краю лілейки по лівому боці. При відбиванні знака на прозорий папір може легше трапитися помилка, коли обернути відбитку на другу сторону.

^ Ювілейна пластова поштова марка.
Роберт Лісовський, Лондон, 1961 р.

^ Зображення пластової лілейки в рік 25-ліття організації. Роберт Лісовський, Прага, 1936

^ Відзнака Ювілейної міжкрайової пластової зустрічі, 2012 рік

^ Сучасна офіційна відзнака Пласту —
Національної скавтської організації України

< Автор мистецького оформлення Герба Пласту Роберт Лісовський і Осип Семенюк, який виклав з каміння пластову лілейку в таборі на Соколі

< Оголошення про запровадження єдиного стандарту Пластової відзнаки, чинного дотепер, опубліковане в пластовому часописі «Молоде життя» у 1950 році (ч. 1, с. 25)

на власний розсуд використовують елементи дизайну, коли розробляють станичні сайти, оформлюють фейсбук-сторінки чи презентації.

**НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ УСІ КРАЇ ТА
ОСЕРЕДКИ ОТРИМАЮТЬ ДОКУМЕНТ, У
ЯКОМУ МИ ПРОПОНУЄМО ОСЕРЕДКАМ
ПЛАСТУ У СВІТІ ЧІТКІ І ЗРОЗУМІЛІ ПРАВИЛА,
ЩОБ ПОКРАЩИТИ НАШУ ВПІЗНАВАНИСТЬ.**

Цей документ для всіх пластуниів, але насамперед для тих, хто комунікує про нашу діяльність зі світом поза Пластом. Бо єдиний візуальний стиль, який використовує організація у Польщі чи США, Аргентині чи Австралії, — це можливість забезпечувати впізнаваність бренду незалежно від місця знаходження осередку.

Узгоджений брендбук допоможе зберегти єдність і послідовність у наших комунікаціях, створюючи сильний і цілісний образ Пласту. Це не лише полегшить взаємодію з громадськістю та партнерами, а й сприятиме зміцненню внутрішньої єдності серед пластуниів у всьому світі. Врешті-решт, це про міцні зв'язки з нашою аудиторією, потенційними членами чи батьками, про підтримку позитивного іміджу організації на міжнародному рівні.

Наступним кроком буде впровадження брендбуку, із чим ми готові допомогти — через організацію тренінгів і консультацій та розробку супровідного пакету продуктів: шаблонів, рекомендацій, зразків. Аби покращити наші комунікаційні практики, доведеться пройти тривалий, але все ж осяжний шлях. Було б чудово також розширити практику обиравання крайових та осередкових референтів інформації та видавництва, що суттєво удосконалило б як внутрішню, так і зовнішню комунікацію.

Якщо у вашому краї, осередку чи пластовій групі є зацікавлені долучитися до інформаційної чи видавничої комісії, а також є референт інформації і видавництва (чи той, хто виконує його обов'язки), зголосуйтеся до Діловодки інформації та видавництва ГПБ пл. сен. дов. Ольги Мухи, ЧХ, на olha.mukha@plast.global, і ваше натхнення гарантовано знайде місце втілення у виконанні резолюцій ХХІ Зборів КУПО.

Єдність Пласту також і в тому, як ми спілкуємось всередині та назовні, як вчасно оновлюємо інформацію та звідки черпаємо знання.

**ЄДНІСТЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ БРЕНДИНГУ ТА
КОМУНІКАЦІЯХ Є КЛЮЧЕМ ДО ЗМІЦНЕННЯ
НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СПІЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ПРИ ВИХОВАННІ НОВОГО
ПОКОЛІННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ ГРОМАДЯН,
ТЕПЕР ПО ЦІЛОМУ СВІТІ.**

ЖИТТЯ КОРОТКЕ – ТО ЖИВІТЬ. МАНДРУЙТЕ. РИЗИКУЙТЕ. ВЧІТЬСЯ

ст. пл. вірл. МАРІЧКА ОВЧАРЕНКО
Оттава, Канада
Світлина авторки

< Захоплююча і одночасно надскладна подорож до базового табору

—”—
**ТІЛЬКИ ТИМ ДАНА ПЕРЕМОГА,
ХТО У БОЛІ СМІЯТИСЯ ЗМІГ!**

О. ТЕЛІГА

Я закохалася в гори на своєму першому юнацькому мандрівному таборі, в 2013-му році. Їхня могутність, стійкість, непорушність мене сильно та глибоко зворушили. Я на мандрівках збагнула спокій, який дарує природа, відчула Божу силу й любов, навчилася більше цінувати себе, своє тіло та його здатність.

Я виростала в Альберті, і Скелясті гори були легко мені доступні, часто мене кликали. Таборувала з пластунами влітку, каталася на лижах з родиною взимку. У 2018—2020-х роках долучилася до волонтерського лижного патруля, їздила в Джаспер кожні другі вихідні. А коли ми закінчили юнацьку програму, то з моєю подружкою, пластункою Мелією Мартинюк, почали самі планувати триденні прогульки в гори, щороку обираючи собі якийсь довший, важчий, стрімкіший маршрут — аж поки вона в червні минулого року не запропонувала ідею: похід на базовий табір на Евересті (пункт для альпіністів, які вирушили підкорювати найвищу вершину Землі — 8,849 м над рівнем моря).

Ця пропозиція відповідала моїм двом потребам. Перше, ми щойно отримали базову вищу освіту, тобто мали нагоду й можливість трохи подорожувати перед входом у професійне життя. З другого боку, кілька місяців перед тим помер мій хлопець, з яким ми були разом чотири роки, і така мандрівка була нагодою подолати горе, відволіктися. Для мене це було важливо.

Так і прийняли рішення. Наступні кроки були нескладними, адже ми мали досвід планування мандрівок і подорожей. Тим більше, ми записалися на вихід з компанією Intrepid, яка була відповідальна за більшість логістичних питань в самому поході. Замовили квитки на літак, докупили необхідний виряд та почали тренуватися. Маршрут на базовий табір триває 15 днів, він в три рази довший, ніж всі наші минулі мандрівки. Тоді було питання великої висоти — не було знати, як наші тіла зреагують на брак кисню в атмосфері, а тим більше нам неможливо було це вправляти наперед. Замовили профілактичні ліки та надіялися на краще.

В Катманду, Непал, ми прибули 27 грудня 2023 року.

Наша група складалася з вісьмох мандрівників, трьох провідників та чотирьох носіїв. Лише Мелія та я були з Канади, до того ж наймолодші, решта прибули з Австралії та Великої Британії: друзі, тато з дочкою, двоє осібних мандрівників, усі різного віку та досвіду. Зустрілись і познайомилися в готелі в Катманду. Наш головний провідник, непальський чоловік на ім'я Діпендра («Діп»), розказав нам про деталі маршруту і про те, що ми б могли очікувати на великій висоті.

Наступного дня на летовищі сіли в літак, такий маленький, що я не змогла в ньому стати на повний зріст. Через пів години сіли в селі Лукла, в районі Кхумбу, де знаходиться найменша та найнебезпечніша злітно-посадкова смуга у світі, лише 527 м (порівняйте це зі звичайною смугою, 1500—4000 м!). Поснідали та вирушили в мандрівку.

Також мене дуже вразили гірські селища, де мешканці перебувають протягом цілого року і займаються промисловістю, будівництвом, туризмом: тримають худобу (та сільських котиків!), пасуть биків та домашніх яків, дбають про парк Сагарматха. Завітали ми до буддійського храму, слухали, як монахи молилися до свого Бога. Діп нам пояснював про непальську культуру, навчив декілька слів. Також ми довідалися про народ Шерпа, людей, які понад 6000 років живуть в Гімалаях та акліматизувалися до висоти. А нам, навіть з ліками, кожний підйом на більше 500 м висоти вимагав додаткової ночівлі, щоби наші тіла звикли до рівня кисню в повітрі (це не жарти: одна дівчина так сильно захворіла, що мусила спуститися передчасно). Щоранку та щовечора міряли рівень кисню в нашій крові та пильнували симптоми висотної хвороби.

Мені, напевно, найбільше імпонувало, що людей в цілій околиці було дуже мало: бачили, може, менше десяти інших груп протягом цілої мандрівки. Ми так навмисно не запланували, але нам дуже пощастило — туристичний пік припадає на весняні місяці, й тоді тут тисячі людей! А ми мали унікальну нагоду побути в Гімалаях у спокої.

Однак, це не без жертви — а саме, жертви тепла. Середня температура була може +4 градусів на сонці, але сонця мало, і без нього було -9 градусів протягом дня. Навіть не хочеться запам'ятовувати хагинок, в яких ми ночували — вони не мали ні опалення, ні утеплення, окрім тих кількох годин між завершенням мандрів та сном, коли ми чекали на вечерю, яка готувалася, й тулилися до вогню (я одного вечора так змерзла, що непомітно спалила свої штани, намагаючись зігрітися). Ночами температура падала до -20 градусів, а на базовому таборі в селищі Горак Шеп впала до -26. Ніколи більше не буду нарікати ані на стійку на літніх таборах, ані на канадську зиму (в Канаді можна ввечері зайти в ресторан, магазин, хату, щоби зігріти пальці!).

Одної ночі, лежачи в нашій кімнаті, огорнуті спальним мішком та ковдрою, змучені від походу, нарікань на холод та наші кумедні умови, ми з Мелією раптом замовкли. Ми щасливі, здорові, вільні.

Думалось про українських хлопців та волонтерів на фронті. Як то так, що ми тут мерзнемо, тим більше з власної волі, а в цей сам час наші брати також мерзнуть, захищаючи Батьківщину від страшного ворога? Як то може бути, що поки ми спокійно та безпечно оглядаємо таку чудову природу, десь там, недалеко, чо-

▲ Мрія Марічки Овчаренко (ліворуч) і її подруги Мелії Мартинюк здійснюється: другий день мандрівки довгим шляхом до Евересту

ловік тримає рушницю? Мені пригадалися слова патронеси мого куреня, Олени Теліги, яка написала: «Тільки тим дана перемога, хто у болі сміятися зміг!» Я мислю, що така філософія відображає розширену філософію українського (та пластового) духу. Таку відвагу й самозарадність, як в українського народу, навряд чи знайдеш деінде.

Цей дух я сильно відчула в собі, коли ми дійшли до базового табору. З відомої скелі можна бачити льодовики, льодопад Кхумбу, країну Тибет та ледве-ледве саму гору Еверест. Важко повірити, що в пік сезону ціла околиця перетворюється на масштабний табір, з шабрами, кухнями, радіостанціями. А на нашій мандрівці було спокійно, чистенько — сама природа, прапори, лід та скелі.

Я була втомлена, змерзла, мене нудило від великої висоти, з носа текло рікою, легеням було важко прийняти повний ковток повітря. Знала, що спуск ставатиме легшим щодня (ніколи в житті такою сильною і здоровою не чулася, як тоді, коли ми опинилися на нормальній висоті і рівень кисню в крові нормалізувався). Але ж базовий табір для мене був кінцевим пунктом, а для багатьох, що продовжують підніматися на Еверест (страшенно небезпечна, дорога подорож, яка триває до двох місяців), — лише початок!

Чи колись я долучуся до них? Чи поставлю собі таку мету? Така мандрівка вимагатиме великого зусилля, ризику, грошей, часу та підтримки. Не знаю, але народжується в мені така мрія. До того часу буду вдячна за те, що я уже змогла досягнути, за тих, хто мене підтримував, за дар життя, яке дозволяє стільки чудового.

**ЖИТТЯ КОРОТКЕ – ТО ЖИВІТЬ.
МАНДРУЙТЕ. РИЗИКУЙТЕ. ВЧІТЬСЯ.
КЕРУЙТЕСЬ ПЛАСТОВИМ ГАСЛОМ:
СИЛЬНО, КРАСНО, ОБЕРЕЖНО, БИСТРО!**

А ще — ніколи не забувайте дбати про себе.

ЗАПАЛИЛИ ІСКРУ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ У КИЄВІ ВІДБУЛАСЯ БЛАГОДІЙНА ВАТРА ПЛАСТУ

ст. пл. АРТЕМ ОСТАПЮК, ЛЧ
Фото Дениса Кондратюка

1. Розпочинаємо Благодійну ватру
2. Ведучі Благодійної ватри актор Олексій Гнатковський та ст. пл. вірл. Анастасія Сохацька
3. Пластові пісні найкраще звучать під супровід гітар
4. Співачка Марічка Бурмака і організаторка ватри ст. пл. Магда Димид

Цього року ми провели Благодійну ватру Пласту вже в'яте. Це подія, яка допомагає нам зростати чисельно в різних куточках України. Як наприкінці кожного таборового дня ватра єднає всіх пластунів довкола себе, так і Благодійна ватра єднає друзів-благодійників навколо однієї ідеї — творити нове покоління України.

Незмінно метою Благодійної ватри є збір коштів на підтримку вишколів для майбутніх виховників. Згодом саме вони наберуть нові гуртки і дозволять дітям, які вже давно чекають у черзі, приєднатися до організації. Якщо ви або ваші друзі проходили вишколи впродовж останніх 5 років — знайте, що це в тому числі стало можливо завдяки небайдужості багатьох людей, меценатів Благодійної ватри Пласту.

Надзвичайно тішить спостерігати щораз більше пластунів серед гостей Ватри. Петро Рондяк пластує вже багато літ та належить до куреня «Чорноморці». Окрім цього Петро щедро підтримує розвиток Пласту в Україні та залучає до цього своїх колег.

— ” —

— Пласт — це символ українства, вишколу й виховання молоді, яку повинна мати наша держава. Я переконаний, що нам треба найбільший ресурс, що ми маємо, а саме час і гроші, вкладати в нашу молодість. Війна йде за нашу самобутність, за нашу незалежність і наше майбутнє, а наше майбутнє — це діти.

Олексій Гнатковський

— ” —

— Я дуже ціную свій досвід в Пласті в першу чергу за провідницькі якості, що їх я здобув тут, патріотизм, який в моєму серці й душі. Також за величезну мережу друзів по цілій Америці, Канаді й інших державах. Ми бачимо, скільки героїв лягають на полі бою за нашу яскраву майбутність, і щоб забезпечити цю яскраву майбутність, є молоді пластуни. Вони мають приходити і займати впливові посади і керувати майбутнім патріотичної, чудової, вільної України.

Петро Рондяк

На події традиційно були різні можливості підтримати Пласт: профінансувати певну кількість гуртків, придбати для себе щось на благодійних аукціонах.

Цьогоріч на «тихому аукціоні» було представлено 30 лотів, що їх надали наші друзі — бренди й митці з цілої України. Серед лотів були як картини, так і вироби ручної роботи: силянки, іграшки, скульптури тощо.

Проте кульмінацією Ватри був гучний аукціон, на якому ми продали 6 лотів за 690 000 гривень. Це гарантує місце в Пласті для понад 400 дітей. Прапор з підписами захисників Азовсталі став головним лотом вечора, проте були й лоти, запрезентовані нашими друзями-пластунами. Майстерня Leosklo, засновниками якої є львівські брати-пластуни Данило та Остап Онишки, надала скляний дрон під назвою «Сила мистецтва», а пластун-військовик Павло Дідула в часі служби в ЗСУ розписав платівку для аукціону.

Ведучими вечора були Анастасія Сохацька, пластунка з куреня «Спартанки» й засновниця благодійного фонду «1991», і актор кіно і театру Олексій Гнатковський. Олексій став широко відомим завдяки своїй ролі у фільмі «Довбуш», й насправду газдував він на сцені, як справжній опришок. Олексій наголосив, що підтримка Пласту — це перш за все підтримка нашого майбутнього.

Окрасою Благодійної ватри були виконавці, що тішили наших гостей своїми піснями, а саме Марія Бурмака та Олександра Кольцова.

Ми ставили собі за ціль зібрати 2 000 000 гривень для навчання 400 виховників. Можемо з гордістю сказати, що нам вдалось її перевиконати. Завдяки гостям Ватри, їхнім благодійним внескам і завдяки нашим партнерам ми зібрали 2 104 100 гривень. Це означає, що понад 1200 дітей матимуть можливість долучитися до Пласту.

✓ Благодійна ватра Пласту у розпалі: вручення лоту. Київ, 19 травня 2024 р.

ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАЛ У СЕРЦІ ЛОНДОНА. ТРАДИЦІЯ 50 РОКІВ ПОТОМУ

пл. сен. пр. ОЛЕКСАНДРА ОНИШКЕВИЧ,
пл. сен. дов. ОЛЬГА МУХА, ЧХ,
(історичні розвідки та культурологічні доповнення)

За консультації з історії морського пластування
дякуємо Людї Добриніній, ЧХ, та Марті Муляк, ЧХ

Знімки із балу та підняття Чорноморського прапора
надав пл. сен. пр. Артем Жуков, ЛЧ

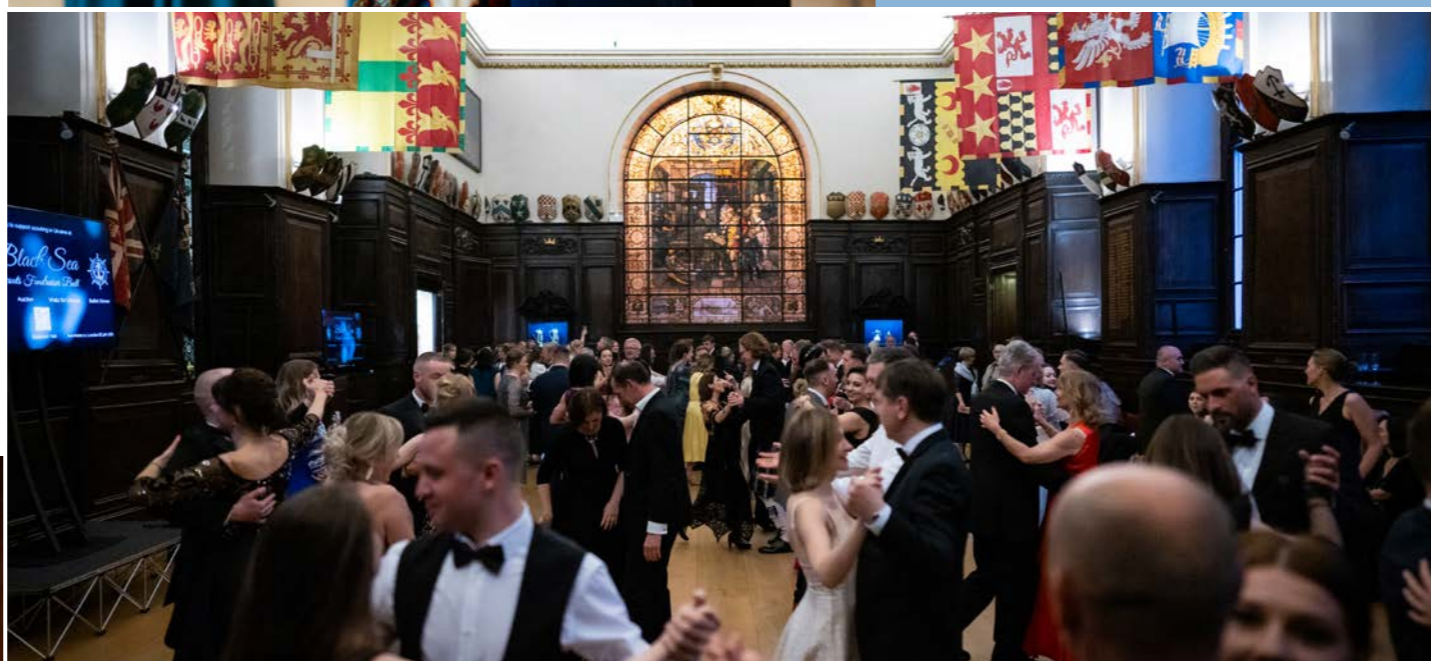

27 КВІТНЯ 2024 РОКУ БОЖОГО
ВІДБУЛАСЯ ОСОБЛИВА ПОДІЯ
В ЖИТТІ ПЛАСТУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ:
ЗАЛОГА «БРИТАНІЯ» ПРОВЕЛА ПЕРШИЙ
БЛАГОДІЙНИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАЛ, ЩО,
МАЄМО НАДІЮ, ЗАПОЧАТКУЄ НОВУ (СТАРУ)
ТРАДИЦІЮ НА БРИТАНСЬКИХ ТЕРЕНАХ.

«Чорноморський бал» — одна з кількох традицій-
них акцій, які спільно організують курені «Чорно-
морці» та «Чорноморські хвилі», не тільки в Україні, а
й в Америці. Відтепер залога «Британія» розпочала цю
чорноморську традицію у Великій Британії.

1. Співорганізаторка Тетяна Тятіна й помічниці Соломія Петріна, Христина Проців, Олександра Онишкевич під час завершальної організаційної зустрічі перед початком балу
2. Співорганізаторки балу Марта Муляк, її чоловік Тарас Хамула і Тетяна Тятіна
3. Гості балу танцюють перший вальс у головному залі історичної британської будівлі Stationers' Hall
4. Співорганізаторка балу Марта Муляк активно комунікує з гостями
5. Співорганізаторки Надія Фединяк, Ольга Муха, Тетяна Тятіна, Еля Чурук і Марта Муляк
6. Ведучий благодійного аукціону Денис Угрин розповідає про лоти, зокрема про прапор із підписом Головнокомандувача ЗСУ В. Залужного

Перший Чорноморський бал відбувся 1975 року в США; тоді це була забава для старших пластуниів і сеньйорів, морських пластуниів. Пізніше почали запрошувати інших пластуниів, а згодом і громаду. Якщо був якийсь дохід, кошти скеровувались на розвиток морського пластування. Перший бал в Україні прийняв львівський театр ім. Леся Курбаса у 1999 році — запрошували морських пластуниів із парою, вечір на паркеті відкривала нещодавно одружена чорноморська пара. Далі вже двері для урочистості відчиняли Дім вчених, Палац Сапіг, Палац мистецтв та інші видатні будівлі міста.

Звісно, виклики нашого часу зумовили зміни: основним фокусом Чорноморського балу у Лондоні був фандрайзинг, тематика України як морської держави та нагадування про війну в Україні запрошеним неукраїнським гостям. Своім нагадувати зайво: практично всі присутні в той чи інший спосіб залучені до волонтерської підтримки України.

Цікаво, що це не перший бал Лондонської станиці. Розбираючи архіви британського Пласту за 1975 рік, ми знайшли конверт «Новорічний бал 25 січня 1975 року», що слугував тоді своєрідним підсумком року та був організований старшопластунииским гуртком Лондона. Бал проводився у приміщенні катедральної зали при 21 Біні Стріт (теперішня Катедра Пресвятої Родини, що є незмінною домівною для наших пластових сходин і пластових заходів дотепер). Бал у 2024 зібрав усіх у Stationers' Hall, про який скажемо нижче. Приймав пластуниів уперше, та, сподіваємося, не востаннє.

Захоплює порівнювати процеси підготовки та перебігу двох подій з різницею у майже півстоліття: видається, усе було відчутно простіше: залу та лондонський оркестр замовляли усього за шість тижнів, запрошення розсилалися за місяць. У нинішньому Лондоні такий темп годі уявити: підготовка будь-якого масштабного заходу триває щонайменше півроку та розпочинається із пошуку локації.

▽ *Пари вальсують*

Відзначення 106-ї річниці від дня підняття українських прапорів над усім Чорноморським флотом. На події були присутні Владика Кенет, голова відділення Лондон AUGB (Об'єднання українців у Великій Британії) Владко Павлюк, особовий склад розмінувачів та командування кораблів «Черкаси» і «Чернігів»

Підтримали і посприяли Посольство України у Великій Британії та The Royal Navy. 29 квітня 2024 р.

У 1975 було розіслано 150 запрошень, а продано 100 квитків (76 по £2, включно з перекусом, та 24 по £1 — для пенсіонерів та студентів). У 2024 Залога «Британія» зібрала понад 200 гостей, а квитки уже коштували по £100 з особи. Суттєво змінилися і витрати, і меню. У 1975 році на організацію подібної зустрічі вистачило £113, які майже всі покрилися коштами за вхід (£100), додатковий дохід принесли бар (£35) та по £6 котильйони та лотерея. Загалом £28 доходу. 50 років тому балювали до 2 ночі, тепер — ледь по 23:00 у гардеробі співали «Червону руту» та найбільші відчайдухи шукали (та знаходили!) можливості на продовження забави. Меню півстоліття тому було доволі стриманим: ковбаса, польдвіця, шинка, паштет, сир, хліб з маслом, яйця, хрін та мушгарда, 8 видів салатів (мішаного було забагато, як свідчать записи, тоді як квашених огірків забракло — деякі речі не міняються!) та багато домашньої випічки.

Звісно, 2024 рік виглядав інакше: їжу розносили офіціанти у модних нині боулах, а головне завдання організаторів було не «покрити витрати», а зібрати кошти на підтримку пластуниів у війську та їхніх родин, а також підтримати розвиток морського пластування і Пласту, що у Великій Британії за останні три роки чисельно зріс більше як утричі.

Співорганізаторки та ідейниці події — дійсні членкині Пласту, активні виховниці та провідниці станиці Лондон пл. сен. дов. Марта Муляк, пл. сен. дов. Еля Чурук, пл. сен. дов. Ольга Муха, пл. сен. пр. Тетяна Тятіна, пл. сен. пр. Надія Фединяк, ст. пл. Людмила Добриніна.

Марта Муляк, головна ідейна натхненниця проекту та залогова «Британії», розповіла: «Ідею організації українського балу в Лондоні я виношувала дуже давно, точно понад 10 років... Ми навіть обговорювали таку акцію з головою Спілки Українців в Лондоні. Але якось в тому задумі бракувало мені “чорноморської ідеї” — хто в темі, той мене зрозуміє. З часом кілька пластунок сеньйорок виявили зацікавлення морським пластуванням, я збрала установчі сходини для створення залого. Ми обрали робочу назву “Британія” за назвою Королівської яхти, і вже тоді я знала, що за кілька років ми організуємо бал. Війна серйозно поламала плани всіх українців: якось не до веселощів. Тим не менше, нашим обов'язком є продовжувати жити і передавати наші традиції, чи то пластові, чи то українські, і паралельно підтримувати все, що українське. Інформації про Україну як потужну водну державу із величезним потенціалом саме в цій індустрії дуже мало як для українців, так і для наших іноземних друзів, тому наш бал став ідеальною нагодою, щоб згуртувати і зацікавити багатьох власне українською морською тематикою. Після мого виступу багато гостей підходило і казало, що навіть не уявляли, яка глибока українська історія власне у військово-морській справі».

—”

ЩОДО ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ ТРАДИЦІЙ, УЖЕ ЧЕРЕЗ ДВА ДНІ ПІСЛЯ БАЛУ ЦИМ ЖЕ ЗАЛОВОГИМ СКЛАДОМ РАЗОМ ІЗ ЮНАЦТВОМ ЗА СПРИЯННЯ ПОСОЛЬСТВА УКРАЇНИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ДОЛУЧИЛИСЯ ДО ІНШОЇ ІСТОРИЧНОЇ ПОДІЇ —

ПІДНЯТТЯ ЧОРНОМОРСЬКОГО ПРАПОРУ НА ВІЙСЬКОВИХ РОЗМІНОВУВАЧАХ «ЧЕРКАСИ» ТА «ЧЕРНІГІВ», НЕЩОДАВНО ПОДАРОВАНИХ ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ УКРАЇНИ.

Плакаємо та підсилюємо традиції Чорноморського флоту та морську співпрацю наших держав!

Прапори, до речі, зайняли на балу особливе місце: напередодні було організовано цілу акцію передання чорноморських прапорів з України, які відтворювали дух і місію події. Прапор 25-го куреня «Чорноморці» було освячено на Аскольдовій могилі в Києві. Саме там увічнено пам'ять героїв Крут, Небесної сотні, бійців за Донецький аеропорт, Дебальцево, Іловайськ. Тут поховано загиблого Героя України, командира спецпідрозділу «Вовки Да Вінчі» Дмитра Коцюбайла. Останнім освячувався прапор «Чорноморських хвиль» у 2012 році у Гарнізонному храмі святих апостолів Петра і Павла у Львові, — саме в тому храмі, де нині ми прощаємось із нашими загиблими воїнами. Урочистість відкривалася хвилиною мовчання, а танцювальна програма — вальсом «Люди-титани» гурту KOZAK SYSTEM.

«У своїй промові на балу я згадувала про вплив наших спільних зусиль і зміни, які ми робимо в житті інших. Ми показали відео про туристичний притулок на горі Парашка в українських Карпатах, побудований як пам'ять і свідчення незламності духу нашого дорогого друга ТТ (Тараса Гаврилишина), якого ми втратили в цій жорстокій війні. Він вірив, що немає нічого неможливого, — каже Ольга Муха. — Для мене, мабуть, чи не найголовнішим вислідом цього балу була оця сила спільноти, її об'єднання і пам'яті. Те, як ми кілька місяців готувалися, не лише організаційно, а й через спільні досвіди (танцювальні тренування — дякую за це Сергієві Тятіну та Українському клубові), те, як збирали й накопичували спогади, кожному і кожній

△ *Учасники події — юнацтво, новацтво, пташата станиці Лондон і всі членкині залого «Британія», ЧХ.*

за внесок у наші морські табори і за відчуття приналежності до товариства, з яким можна і в гори, і особливо на глибоку воду!» Тетяна Тятіна в короткому інтерв'ю додала: «Еля знайшла приміщення, а Марта взялася за наповнення програми. Надя оформляла лоти та робила рекламу в соціальних мережах. Люда зробила монтаж відео та музики, а я — монтаж відео, переклади і технічну підтримку. Думаю, це була надзвичайна подія вперше в історії Британії».

Людмила Добриніна, що нещодавно переїхала до Британії, розповідає: «Мое пластування в курені “Чорноморські хвилі” розпочалося з допомоги... в організації Чорноморського балу у Львові. Ще не один рік по тому я була залучена в організацію наступних балів і навіть була капітаном балу 2010 року, в час свого стернування. То був ювілейний рік, присвячений 50-літтю 16-го куреня УСП «Чорноморські хвилі». Тоді старші пластуни «чорноморці» подарували нам книгу — «ЛОГ» — для запису хронік куреня, а сеньйори — мандрівку на козацькій чайці «Спас». То була величезна відповідальність: півроку планування, непросто знайти гарний зал, оркестр, спланувати фуршет та аукціон за обмежений бюджет. З початком війни у 2014 році ми вирішили тимчасово припинити організацію балів. Я тоді була

▲ Співорганізаторка Ольга Муха танцює вальс із батьком

головою Морської ради, і ми зібралися в ідальні УКУ та обговорювали, що робити в екстрених ситуаціях. Тоді сміялися разом з ТТ, що маємо придумати систему оповіщення куреня без інтернету і зв'язку, запам'ятовувати адреси один одного й шифруватися. ТТ з Марком активно пропонували варіанти. Але ще, пригадую, ТТ приходив на бал щоразу з новою партнеркою для танців. На одному з балів вони вибороли титул Короля й Королеви балу! Він любив танцювати. Цього року він потрапив на бал у Лондоні, але на екрані, зі смутком у серцях всіх, хто пластував разом і знав Тараса.

Несподівано історія Чорноморських балів знайшла своє продовження у Лондоні. Залога "Британія" доклала неабияких зусиль, щоб спланувати і провести розкішне і дуже зворушливе свято. Ми збиралися вечорами й обговорювали, планували, працювали... а з більшістю познайомилися наживо аж на балу. Титанічна робота пророблена з лотами та організацією танців і програми. Час на балу промайнув дуже швидко, та це надзвичайна подія, яку ще довго осмислюєш».

Ця подія створила унікальну можливість зануритися у витончений та елегантний вечір професійних бальних танців в історичному та чарівному місці в серці Лондона. Місце для проведення балу, будівля Stationers' Hall, є пам'яткою архітектури та розташована неподалік собору Святого Павла. Це один із небагатьох старовинних літвейних залів, що залишилися в лондонському Сіті, повністю відновлений в 1673 році після Великої пожежі, яка сталася у перші дні вересня 1666 року в Лондоні; пошкоджений нацистами у 1940 році та нещодавно дбайливо відреставрований. Зараз цей будинок є місцем зберігання багатьох військово-морських реліквій Великої Британії.

Надія Фединак розказала: «Зі своєї сторони я зайнялась маркетинговою частиною та лотами. Ми зробили невеличку маркетингову кампанію, завдяки чому в короткий строк розпродали потрібну кількість квитків. Але в основному розсилали послання друзям і колегам — і це так тішить, що у нас була така різна аудиторія і прийшло багато британців. Мені найважче було знайти засновників усіх пластових сторінок на соціаль-

них мережах, щоб це все якось пов'язати і запустити той процес. І коли ми його нарешті запустили, треба було вже припинити продаж квитків. Всі дуже задоволені результатом, насправді, не очікували, що все пройде так гладко і "на одній хвилі". Я й не зрозуміла, як той вечір так швидко завершився — навіть не встигла потанцювати! Плануємо продовжувати репетиції бальних танців щомісяця, щоб наступного разу більше людей були більш сміливими у своїх танцювальних проявах і долучилися до Чорноморського балу».

На запитання, що було найважче в організації події, відповідає Марта Муляк: «Найбільшим викликом було поєднувати організацію балу із роботами, родинами, іншим волонтерством і пластовими справами — тому було дуже весело. Це була перша українська подія такого формату в Лондоні. Нам пощастило, що ми отримали підтримку від багатьох потужних людей: спів Оксани Мухи завжди чекають у Лондоні, і це була справжня насолода почути і побачити її нашою спеціальною гостею. Англійська класична співачка Мел Комптон вивчила "Київський вальс" українською, і це був ще один емоційний момент й запевнення, як англійці підтримують українське. Я щаслива, що нам вдалося зібрати таку кількість британців й українців в одному залі та що ми достойно поширюємо знання про нашу державу, яка відчайдушно бореться за існування, і про обов'язкову перемогу над ворогом, раз і назавжди. Багато гостей мені казало, що навіть не присіли за цілий вечір, так їм сподобалося танцювати вальс — це, мабуть, і є найкращий комплімент».

Еля Чурук, станична Лондона, підсумувала: «Завдяки всім гостям та меценатам нам вдалося зібрати понад £23 тис. Ці кошти ми розподілимо на підтримку та проведення літніх пластових таборів (в тому числі і морських), на підтримку проектів морського пластування і, звісно, передусім на допомогу ЗСУ, зокрема тактичну медицину і засоби зв'язку».

Команда організаторок дякує меценатам і тим, хто щедро донатив та надав чудові лоти для аукціону. Слова вдячності скеровано до пластових батьків, професійних танцюристів, музикантів, фотографів, відеографів, художників за подаровані роботи для «тихого» аукціону. Величезна подяка друзям з Києва: Сергієві Харчуку та 56 бригаді за надання ексклюзивних раритетних пляшок «Крим» та «Князь Трубецький» (заводи, де відбувається виробництво, або в окупації, або розграбовані окупантами), представниці Пласту Дніпра за розмальовані гільзи з передової та прапор з підписом залізного генерала пана Залужного, Миколі Василькову за надання футбольних лотів, Master of Stationers' Hall та їх почесному членові Нікові за чудовий зал.

Окрема вдячність українському танцювальному колективу «Пролісок» за «Кримський танець» та «Аркан». У рік 80-ї річниці депортації кримських татар надзвичайно важливо нагадати, що Крим — це Україна.

Також подяка всім виховницям станиці Лондон, помічницям і гостям, без яких ця подія не відбулася б.

Своєю чергою, КПС Великої Британії висловлює своє шанування та низький уклін всій залозі «Британія» куреня «Чорноморські хвилі»: Марті Муляк, Елі Чурук, Олі Мусі, Наді Фединак, Тетяні Тятиній та Люді Добриніній за організацію та проведення цієї незабутньої події. Чекаємо на наступний бал, уже за два роки!

СВЯТО ВЕСНИ В БРИТАНІЇ НЕПЕРЕВЕРШЕНЕ І НА ПІВДНІ, І НА ПІВНОЧІ

▲ Учасники та учасниці Свята весни 2024 станиці Лондон. Юнацтво і виховники

Край Велика Британія стрімко росте та розвивається! Нас так багато, що Свято весни 2024 року відбулося як на півдні, так і на півночі країни.

Північні станиці та осередки (Ноттінгем, Манчестер, Лідс-Йорк, Сток он Трент) зібралися разом у Валлі на «Верховині» в пошуках Чарівної іскри, адже так називалося цьогорічне Свято весни.

**– ПТАШАТА, ДЕ ВИ Є?
– МИ ТУТ НЕДАЛЕЧКО,
СИДИМО В ГНІЗДЕЧКУ!**

За легендою пташачого підтабору, найменші пластуни допомагали новачці Лілеї підготувати щось цікаве, неймовірне та чарівне про світло в природі. «Вона хвилювалася і намагалася зрозуміти, що є такого цікавого і неймовірного в природі. Лілея подумала, що їй хтось міг би допомогти. Аж раптом з яскравого променя світла з'явився хтось дивний. Лілея здивовано запитала: "Ти хто?" "Я пан Однобок!" — почула у відповідь».

Ця пригода обіцяла бути не лише цікавою, а й надзвичайно захоплюючою! Разом з паном Однобоком пташата допомогли Лілеї відшукати світло, яке було навколо, та світло, яке знаходиться у всіх нас.

Серед активностей були мандрівка до скель, де пташата знайшли керамічні пташечки та дізналися, що вони випечені з гарячих іскорок вогню. За допомогою рацій дорогою пластуни вели переговори (голоси в раціях — то справжні іскорки, без яких ці прилади — просто шматочки пластику з батарейками). Дорогою до скель допомагали одні одним з визначенням безпечного маршруту (а у раціях в повітрі проходить хвиля — іскра). Пан Однобок та Лілея запускали дрон разом з пташатами, адже у ньому також є батарея, в яку зібрано багато іскорок, які називаються електричним струмом. «Так, все правильно, — повчав пташат пан Однобок. — Ставимо батарею. В нашого дрона ще є око-камера, яка покаже нам картинку на екрані... Але головна іскорка — то є ваше пташаче завзяття і цікавість. Без цього жоден дрон не злетить». Пташата також вивчали небесні світила та запускали в космос ракету, а потім добували шматочки корисних копалин зі скам'янілостей, а ще робили ліхтарики, щоб бачити в темряві, свічечки, щоб не тільки бачити, а й грітися від них, та баночки-хатинки для світлячків (або скарбнички для зберігання секретиків та таборових скарбів). А на завершення пташата завдяки своїм яскравим іскоркам зуміли потягнути автомобіль!

ГОТУЙСЬ!

Новацька програма Свята весни «Чарівна іскра» була насиченою та цікавою, і допомагав у ній дракончик Іскрик, який шукав свою іскру. Новаки та новачки дізналися, що іскру можна запалити в собі та в інших промінчиками доброти, любови, ввічливости, взаємодопомоги, милосердя, навіть посмішкою та поглядом. Безумовно, вчинки і помисли мають бути лише чистими, тоді іскра буде мати позитивний заряд. Під час прогулянки на пагорб новацтво виявляло в собі ці чесноти. Переплітаючись із основною легендою, майстерки мали пізнавальний та естетичний характер. Кожен новак та новачка зробили собі власного дракончика Іскрика. Проявивши неймовірну зосередженість на результаті та потренувавши дрібну моторику рук, дізналися, чому на прапорі Валії є червоний дракон, а також слухали багато історій, легенд, байок про драконів.

Новацтво вело роздуми на дорослі теми: що може зробити маленька іскорка в серці та в природі?

^ Щасливе новацтво з братчиками та сестричками на Святі весни станиці Лондон. Світлина зі станичного фотоархіву

< «Не страшні нам дощ і вітер...». Пташата станиці Ноттінгем та новачки осередку Лідс із впорядниками та батьками на відкритті Свята весни. Фото ст. пл. Марини Балаки

Логічним продовженням програми була майстерка — виготовлення свічки, кожна з яких є унікальним витвором дитячих рук. Діти побачили броунівський рух, коли декілька фарбників у воску «танцюють», створюючи неповторний візерунок та магію. Також новацтво здобуло нову вмільсть «Майстер витинання».

Визначна подія цього року — 100-ліття Уладу пластунів новаків та пластунок новачок — була відзначена урочистим церемоніалом складення Заяви вступу в «Іграшковий новацький гурт», і тепер у кожній дитини є своя іграшка-новак та ювілейна відзнака до 100-ліття УПН, яку вони будуть носити на однострої.

СКОВ!

*На планеті Земля, що в Молочному Шлясі,
Жили пластуни, що горіли вогнем.
Завжди були перші, не любили поразок.
Ставали все кращими вони: день за днем.
Та сталося лихо, згубили іскру...
І як же всім нам її відшукати?
Їдьмо всі на СВ, там знайдемо її
І знову, і знову будемо палати,
Та буде не просто її віднайти!
Там гутірки, змаги і точки здавати.
Бери своїх друзів — й разом до мети!
Ми будемо разом ту іскру шукати!*

ст. пл. Марина Балака
(спеціально для легенди табору)

Майже три дні насичена програма не давала сумувати нашим невтомним юнакам та юначкам.

Пісенний змаг, конкурс ілюмінації, нічна мандрівка, теренова гра, кулінарний змаг (юнацтво готувало справжній куліш), — все це щоразу підсилювало вогонь у серцях наших учасників та проводу. А остання ватра не залишила байдужим нікого, тож віримо, що ті іскорки, які запалились у серцях юнацтва, не згасатимуть цілий рік, і наступного року ми знову зустрінемось, щоб позмагатись, пообійматись та порадіти миттєвостям спільного перебування.

У ТОЙ ЧАС НА ПІВДНІ БРИТАНІІ...

Станиця Лондон та осередок Кембридж так активно готувались до Свята весни, що розділилась ще й на улади! Кожна легенда унікальна, неповторна, магична та запалена пластовою іскрою в кожному дитячому серденьку. І не тільки дитячому, адже наші виховники та виховниці вмють створити незабутнє пластове свято!

– ПТАШАТА, ДЕ ВИ Є? – МИ ТУТ НЕДАЛЕЧКО, СИДИМО В ГНІЗДЕЧКУ!

У Gilwell Park біля Лондона відбулося Свято весни Уладу пластових пташат південної частини Англії «Там-емниця Стоцвітного Саду». Пташата стали частиною веселої пригоди у лісі, де кожен день був сповнений радості, творчости та нових відкриттів.

Пташата багато співали, майстрували, танцювали, куварили (самі замісили, спекли і з'їли піцу, приготували банани з шоколадом на вогнищі просто неба), досліджували (навчилися пакувати наплічники у мандрівку та навіть самі зробили справжній компас з голки, вивчали тваринний і рослинний світ), вправлялися (каталися на санчатах по траві, стріляли зі справжніх луків)... і напели красивих віночків.

А теренова гра на вміння зварити борщ — то було справжнє випробування на спритність, влучність (а ви спробуйте потрапити з катапульти бульбою в баняк!), кмітливість, добрий настрій і уважність. Бабуся Марічка ділилась історіями та мудрістю зі «ста дітьми, з якими спочатку впоратись не могла», та врешті ті їй все допомогли. А ще розказувала та показувала вечірню казочку — ляльковий театр!

У програмі також були йога-казочка для Чубатих Чаєчок, яких треба було трішки вгамувати, пальчикові ігри та співи тих, хто втомився будувати і прикрашати будиночки. Навіть новацтво приїхало навчити пташат готувати неймовірно смачний десерт. На закінчення табору усі діти посадили у Стоцвітному Саду (у власноруч прикрашених декупажем вазонах) паростки соняшника та намріяли багато хорошого.

ГОТУЙСЬ!

Біля Лондона зібралося разом 46 новаків та новачок, щоб відсвяткувати 100 років Новацтва. Тому темою Свята весни стали подорожі у часі — «Назад у майбутнє».

Розпочалася пригода з появи професорки, яка приїхала з минулого. Проте її машина часу зламалася та всі деталі були втрачені. Новацтву довелося перенестися у часі на перший табір новаків у 1926 році та зібрати всі розгублені частинки машини часу.

А збирати було де! Гутірки, майстерки, активності від скавтів — і це ще не всі точки, які довелося пройти хлопцям та дівчатам. Діти навчилися виживанню у дикій природі, вивчили корисні та отруйні рослини, пройшли канатну переправу та встигли навчитися традиційній українській вибійці. Ну і, звичайно, який пластун без екстриму: стрільба з лука, 3D-гойдалки, стрибки на висоті...

Деталі машини часу було зібрано, і новацтво повернулося назад у 2024 рік. А завершила Свято весни традиційна ватра з великою кількістю пісень та ігор.

Приємною несподіванкою стало привітання зі 100-літтям від Пташат станиці Лондон та смачне пригощення від них — страва «халепа». Це було дуже соловодко та смачно!

СКОВ!

«Море кличе, мушу йти», — під таким гаслом зустрілося юнацтво півдня Англії для проведення Свята весни. Програма табору була насичена різноманітними активностями. Юнаки і юначки були захоплені тим, що вони:

- жили в наметах, відчуваючи справжній дух таборування,
- ходили на каяках, відкриваючи для себе нові горизонти та вміння,
- займалися вітрильництвом, вивчаючи мистецтво керування вітрилами та роботу в команді на дво-місних та чотиримісних човнах,
- слухали про сигналізацію, азбуку Морзе, піонірку, розвиваючи нові навички,
- обговорювали ментальне здоров'я, навчаючись піклуватись про себе та інших,
- вивчали природознавство, зближуючись з природою.

Вечори біля ватри були особливими. Діти співали улюблені українські пісні, їли маршмелу і грали в ігри, створюючи незабутню атмосферу єдності та дружби.

Погода протягом трьох днів видалася різноманітною: були і сонячні години, і дощові. Але ніщо не може зупинити справжніх пластунів.

Слова вдячності линуць до наших невтомних ідейних виховників та виховниць, проводу таборів, інструкторів, гостей, батьків, які не втомлюються допомагати, та всіх тих, хто активно допомагає дітям загартовувати в Пласті тіло й дух з повагою до оточуючих, природи та вірою в Бога і Україну.

Інформацію зібрала з відкритих джерел станиць та осередків Краю Великої Британії та упорядкувала

пл. сен. пр. ОЛЕКСАНДРА ОНИШКЕВИЧ,
референтка преси Пласту Великої Британії

ПЛАСТУНИ-КАПЕЛАНИ МАНДРУВАЛИ, МОЛИЛИСЯ І НАПОВНЮВАЛИСЯ ЗНАННЯМИ

о. МИХАЙЛО ЗАБАНДЖАЛА,
лицар Наполеон

Уже другу весну братська спільнота пластунів-капеланів Тернопільсько-Зборівської архієпархії проводить реколекції в особливому місці та в особливий спосіб. Священики на чолі з владикою Теодором Мартинюком, під орудою бунчужного Василя Кузика надихалися добірними науками отця-реколектанта митрата пл. сен. дов. Івана-Андрія Говери, лицаря Тамплієра, члена пластової ради Тернопільської округи. Комендантом усієї цієї духовної пригоди був о. Василь Макоїд, ОХ.

Здавалось би, що після крутезних минулорічних реколекцій у засніженій Дорі, біля родинного дому владика Василя Семенюка та юначих карпатських стежок владика Теодора і українського опришка Олекси Довбуша, важко буде знайти альтернативу. Та хто шукає, той знаходить.

— ” —

2024 РОКУ МІСЦЕМ НАШОЇ ДУХОВНОЇ СИЛИ СТАЛА ОКУТАНА СЕРЕДНЬОВІЧНОЮ МІСТЕРІЄЮ СВЯТО-УСПЕНЬСЬКА ЛАВРА ОТЦІВ-СТУДИТІВ В УНЕВІ.

Черпати з джерела мудрости та віри духовних подвижників блаженного Климентія Шептицького вдалося нам від 31 березня до 3 квітня. Прибувши до Унева в неділю під вечір останнього дня березня, ми застали просто ідеально теплу погоду, кілька сотень прочан та надзвичайну ауру монастиря. Поселились у затишні кімнати, а після спільної молитви, вечері та вступної науки під крики «аларм» відбулося відкриття наших реколекцій. Особливо хвилюючим воно стало для двох наших співбратів, отців Ігоря Драпака та Володимира Козака, які під мерехтіння смолоскипів склали Пластову Присягу і були іменовані дійсними членами Пласту отцем-реколектантом. Тригучне «слава» на честь новоіменований «хрестоносців» полетіло над сутінковими віхами монастиря та стало для нас перепусткою у князівство сонної ночі.

Не таким звичайним виявився ранок першого квітневого дня, в якому переведені на годину вперед стрілки годинника тягнули назад до теплих подушок. Та все ж нагоду помолитися Утреню разом зі студійською братією у прадавньому храмі зі спочилим тут митрополитом-кардиналом Михайлом Левицьким, та ще й церковнослов'янською мовою, ніхто з нас втрачати не збирався. Після Утрени сніданком у трапезній розпочався наш щоденний графік реколекцій. Отець-реколектант захопив нашу увагу читанням із «Життя святих» та першою наукою на основі висловів і думок блаженнішого Любомира Гузаря про те, як справді бути людиною.

Та, як відомо, у пластунів не все так просто. Немов продовженням цієї науки на підставі настанов Блаженнішого стала наша мандрівка по території монастиря. Про його минувшину, як і про ледве не кожен камінець, захопливо оповідав нам колишній ігумен монастиря, що подвизався в ньому десятки літ, а тепер пластун сеньйор праці — наш владика Теодор. Слухаючи про фундаторів, археологічні розкопки, архітектурні особливості та перебудови лаври, ми незчулись, як опинилися на особливому місці — на Чернечій горі, посеред кам'яних надгробків спочилої братії. Про засвідчення життя і віри майже кожного із похованих тут розповів за них своїми устами боголюбивий Теодор, який знав та пожив із багатьма з них. Навіть наймолодші з нашого гурту пам'ятали ще о. Самуїла Мосціпана із Зарваниці, брата Дам'яна — славного різьбяр, братів-подвижників Вороновських — владика Юліяна та отця Василя. Поряд із ними знайшли тут свій останній спочинок після важкого тернистого шляху в підпіллі і сестри-монахині. Спільно помолвшись панахиду за їх упокій у Божих світлицях, оглянули ми розкопані археологами на цій горі фундаменти давнього жіночого мо-

настиря Преображення. Повернувшись до обіднього столу і трохи відпочивши, послушали ми другу науку нашого реколектанта, а опісля, набравши в торбу картоплі, вирушили для братнього спілкування на природу. Оскільки поблизу був ставочок, а серед нас затіяті рибалки, то, за стараннями лицаря Газди і ще одного добродія, ми мусили пекти рибу на вогні й так вечеряти. По тому, склавши приватно Богові подяку за прожитий день, пішли до сну.

Другого реколекційного дня нам вдалося поспати на пів години довше. А тоді всі стали до Утренньої молитви в дерев'яному храмі блаженних Климентія і Леонтія студитів. Після сніданку знову нас зібрав цей храм на досить дотепну реколекційну науку «Усмішка святого». Наслухавшись досхочу про смішні та повчальні історії святих, від пропозиції отця-реколектанта розповісти щось кумедне з власного служіння не відмовився ніхто. Давши відпочити після години сміху своїм устам, наповнили ми їх обідніми стравами та й вирушили шляхами славного душпастиря блаженного отця Омеляна Ковча до Перемишлян. Звершивши молебень до блаженного Омеляна біля його пам'ятника, пом'янули і наших загиблих у цій війні бійців, які із встановлених поряд фотографій дивилися на нас та чекали нашої молитви. Зробивши побожний обхід навколо церкви святого Миколая, в якій служив блаженний Омелян, ми вирушили до скромного, але доволі симпатичного замку у Свіржі. Цікавість ритмічно перепліталася зі смутком, коли споглядали красу і занедбаність цієї давньої споруди. Послухавши оповідь доглядача та оглянувши всі приміщення, заархівували наш візит сюди гарною фотографією.

ПОВЕРНУЛИ ДО УНЕВА НА РЕКОЛЕКЦІЙНУ НАУКУ, ЯКУ ПРОДОВЖИЛА БУРХАЙВА ДИСКУСІЯ ПРО ВІЗІЮ ТА РОЗВИТОК НАШОГО КАПЕЛАНСЬКОГО СЛУЖІННЯ У ПЛАСТІ.

Провівши в минуле останню реколекційну ніч, ми знову зібралися до молитви. Одразу по ній слухали науку про людяність і простоту святих Христової Церкви. По тому докладну історію монастирського Успенського храму оповів наш лицар Студит, він же владика Теодор, який особисто брав участь у його реставрації та віднові. З тими історично-духовними роздумами почали ми складати свої наплічники на дорогу додому. Звісно, перед виїздом, згідно з протоколом, відбулось офіційне закриття реколекційного табору із врученням посвідок та відзначок, а також вгадування особи таємного друга, дбайливість якого кожний відчував від перших годин тут.

Наш потужний багатоголосий спів на честь Пресвятої Богородиці, в Унівській іконі прославленій, наповнив невеличку каплицю, де вона поставлена, і всі вирушили додому. Але дух пригоди ще не хотів нас відпускати, тому ми завернули на годинку в недалечке село Глиняни, відоме своїм чудотворним образом Розп'ятого Христа. Приклавшись до давньої реліквії та послухавши про історію місцевого храму й ікони, з чистим серцем і душею, запалені вогнем Духа Святого, вирушили ми до своїх домівок і станиць.

ПРОЩАННЯ З НАЧАЛЬНИМ ПЛАСТУНОМ ЛЮБОМИРОМ РОМАНКОВИМ

ст. пл. гетьм. вірл. СОФІЯ ШИПРИКЕВИЧ, Орл.,
референт преси КПС США

Нью Йорк, Н.Й. У неділю, 7 липня 2024 року, в похоронному бюро Петра Яреми відбулося прощання з д-ром Любомиром Романковим, який відійшов на Вічну Ватру 27 червня, в оточенні родинного тепла прибраної доньки Галини Колесси і д-ра Олександра Колесси.

Відразу після прощання отці Вікентій Пелих, ЧСВВ, та Йосафат Коваль, ЧСВВ, відправили парастас за упокій душі св. п. Любомира Романкова, а в понеділок, 8 липня 2024 року, в церкві святого Юрія в Нью-Йорку ці священники відправили заупокійну святу Літургію та Чин похорону.

Друг Любомир — третій Начальний Пластун за понад столітню історію Пласту. Перед ним таку честь мали Северин Левецький («Сірий Лев»), один з організаторів Листопадового чину у Львові в 1918 році, і відомий вчений-правник Юрій Старосольський. Також Любомир Романків — всесвітньо відомий науковець-винахідник в компанії ІВМ в ділянці комп'ютерного магнетного запису інформації й електрохемії. Він народився 17 квітня 1931 року в містечку Жовква на Львівщині і пройшов непростий шлях еміграції, але завдяки невтомній праці і наполегливості досяг найвищих наукових висот. Його відданість науці була безмежною, він завжди мав багато ідей для вдосконалення світу. Прибрана донька Галина згадувала, як під час пандемії ковіду він розповідав, що придумав маску, в якій буде легко дихати. На жаль, він був вже в дуже поважному віці і не мав доступу до лабораторій, щоб опрацювати цю ідею.

Крім науки Любомир Романків мав ще одну пристрасть у житті — Пласт. Він завжди був активним у Пласті, допомагав відроджувати Пласт в Україні. На схилі літ він не дозволяв родині викинути жодної речі, пов'язаної з Пластом, жодної пластової книжки. Всі вони були для друга Любомира справжніми реліквіями, нагадували про щасливі моменти його пластування. Під час прощання був виставлений його пластовий однострій з відзнаками. Прибрана донька розглядає можливість передати цей однострій до Пластового музею. Також біля тіла покійного стояли в почесній варті хорунжі з прапорами Начального Пластуна і куреня «Сіроманці», до якого належав «Любцьо-Ромцьо», як його тепло називали товариші-пластуни в курені. Востаннє для нього прозвучала тужлива пластова пісня «При ватрі».

Своїми спогадами про Любомира Романкова ділилася його прибрана донька Галина, співробітники і друзі. Від імени науковців виголосив прощальну промову д-р Чен Гуанг, колишній учень і тісний співпрацівник д-ра Романкова в ІВМ, яскравий вчений-дослідник, асистент професора університету Алабами. Також попрощатися зі своїм колегою прийшли його довголітні співробітники з ІВМ, серед яких винахідника д-р Лілі Деліджянні. Лист співчуття надіслала пані посол України в США Оксана Маркарова. Від Головної Пластової Булави і Головної Пластової Ради виступила заступниця голови ГПБ пл. сен. Христя Санторе, ЛМ. Прощальне слово виголосив голова Крайової Пластової Старшини в США пл. сен. Марко Якубович, ЛЧ.

< Почесна стійка з пластовими прапорами біля домовини.
Свята Літургія і чин похорону третього Начального
Пластуна Любомира Романкова.
Нью-Йорк, церква св. Юра, 8 липня 2024 р.

На прощанні також були присутні члени КПС США: голова організаційного сектора пл. сен. Роман Шиприкевич, ЧК, голова виховного сектора пл. сен. Дарця Ковч-Якубович, ПС, референт преси ст. пл. гетьм. вірл. Софія Шиприкевич, Орл. і голова канцелярії пл. сен. Андрея Жаровська, СП. Віддати останню шану Начальному Пластунові і доброму товаришеві Любомирові Романкову прийшли члени його куреня «Сіроманці», а також представники різних пластових куренів і станиць. Присутні пластуни зачитали листи від Пластових осередків з Канади, Аргентини та Еспанії.

Всі, хто знав або мав щастя спілкуватися з Любомиром Романковим, відзначали його неймовірну жагу до життя, життєрадісність і привітність. Прибрана донька Галина згадувала, що він завжди був душею будь-якого товариства і запальним танцюристом: тільки-но почув музику чи то на святі в ІВМ, чи то на «Союзівці», відразу йшов танцювати.

Друг Марко Якубович відзначав велику тягу і любов до дітей нашого Начального Пластуна: «Друг Любо мав уміння працювати з найбільшими людьми в технології, і також мав уміння й охоту говорити з новачком, майбутнією Пласту». Він пригадав, що якось на МПЗ на оселі «Вовча Тропа» друг Любоко загостив до табору новачка, де привітався і поговорив майже з кожним новачком і новачкою. Доброзичливість, легкість у спілкуванні і життєрадісність Любомира Романкова згадували всі його товариші. Друг Володимир Базарко підсумував свої спогади про нього: «Обдарований геніальним інтелектом. Він був доброзичливої натури. Легкий до співпраці. Завжди усміхнений. Мав гумор». Теплими враженнями від зустрічей з Любомиром Романковим поділився також отець Йосафат Коваль, ЧСВВ. Вони обоє земляки, походять з Жовкви біля Львова, тому багато розмовляли про їхнє рідне місто. Отець Йосафат розповів цікавий факт, що митець, який розписував Жовківську церкву, мешкав саме в тій хаті, яку колись залишила родина Романкових, рятуючись в еміграції. Отець Йосафат замовив для друга Любомира книжку про цю церкву, але вже, на жаль, не встиг вручити особисто, тому на прощанні передав її в дар родині.

Для пластунів Любомир Романків завжди був і буде взірцем відданості Пластовій ідеї, взірцем Людини і Патріота. Він показав нам, як можна бути Сильним, Красним, Обережним і Бистрим. Ми завжди будемо пам'ятати його цінні настанови, дружні поради і веселу усмішку. «Тихо спи, без тривоги...» на Вічній Ватрі, дорогий наш друже Любомире!

**НАШОГО НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА
ЛЮБОМИРА РОМАНКОВА БУДЕ ПОХОВАНО
СЕРЕД ВИЗНАЧНИХ ПЛАСТУНІВ
НА ЛИЧАКІВСЬКОМУ ЦВИНТАРІ У ЛЬВОВІ.
НЕХАЙ РІДНА УКРАЇНЬСЬКА ЗЕМЛЯ
БУДЕ ЙОМУ ПУХОМ.**

Висловлюємо найщиріші співчуття родині і всім пластунам у світі.

Конференція
українських пластових організацій
Австралія - Австрія - Аргентина - Великобританія - США - Канада - Німеччина - Польща - Україна
Словаччина - Еспанія - Франція

ВІД ІМЕНИ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ РАДИ ТА ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

Висловлюємо щирі співчуття родині,
друзям та всім пластунам у зв'язку
з відходом на Вічну Ватру
Начального Пластуна (1997—2016),
Голови Головної Пластової Ради (1987—1994)
та Голови Головної Пластової Булави (1978—1984)
та відомого дослідника і винахідника

пл. сен. керівництва
ЛЮБОМИРА РОМАНКОВА, СМ
(17 квітня 1931 — 27 червня 2024)

Його втрату відчуваємо усі ми, хто зустрічався
з ним і працював у справах розвитку
українського Пласту на міжнародному рівні.
За ним сумуватиме увесь Пласт в усьому світі.

Вічна Пам'ять!
СКОБ!

пл. сен. кер. Ігор Микита, ЛЧ

Голова Головної Пластової Ради

пл. сен. дов. Мирон Спольський, ВБ
Голова Головної Пластової Булави

ВАЖЛИВІ РІШЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОЇ РАДИ

ст. пл. ОЛЕНКА БОНДАР, ЛМ,
Генеральний секретар ГПБ

12 травня 2024 в онлайн режимі відбулась Надзвичайна Велика Рада УПС, у якій взяли участь 169 пластунів сеньйорів з країн КУПО та пластових груп.

В рамках Надзвичайної ради був прийнятий оновлений правильник УПС, над яким працювали представники різних країв. Крім цього була прийнята частина правок до правильника, погоджених на XXI Зборах КУПО в листопаді 2023 року у Варшаві (Польща).

Пл. сен. Євген Ложкін (Австрія) презентував для членства зміни до правильника УПС, що в основному стосувалися його осучаснення та уніфікації. Крім цього, у правильник внесли пункти щодо нової адміністративної одиниці в Пласті — Булави пластових груп.

Важливим нововведенням є можливість отримання ступеня сеньйора керівництва після 12 років активної діяльності у ступені сеньйора праці. Адже раніше, як показував досвід, через невчасне надання ступенів (зокрема і довір'я) відбувалося затягування надання ступеня сеньйора керівництва. Таким чином, новий правильник має на меті урівноважити можливості усіх активних пластунів сеньйорів, незважаючи на бюрократичні негаразди, отримати підвищення ступеня. Правильник вже пройшов ратифікацію усіма країнами та Булавою пластових груп.

Друга частина Великої Ради була присвячена перевиборам Головного проводу УПС, адже попередня головна булавна Леся Федоренко не змогла продовжити свою працю через низку причин.

Новою головною булавною УПС було обрано пл. сен. дов. Наталю Хміль, Л.

ПОДАЄМО ПОВНИЙ СКЛАД БУЛАВИ:

Головна булавна: пл. сен. Наталя Хміль (Україна)

Заступник: пл. сен. пр. Тереса Ляхович (Австралія)

Писар: пл. сен. Олександра Полянчикова (Польща)

Скарбник: пл. сен. дов. Віра Хауден Чайковська (Канада)

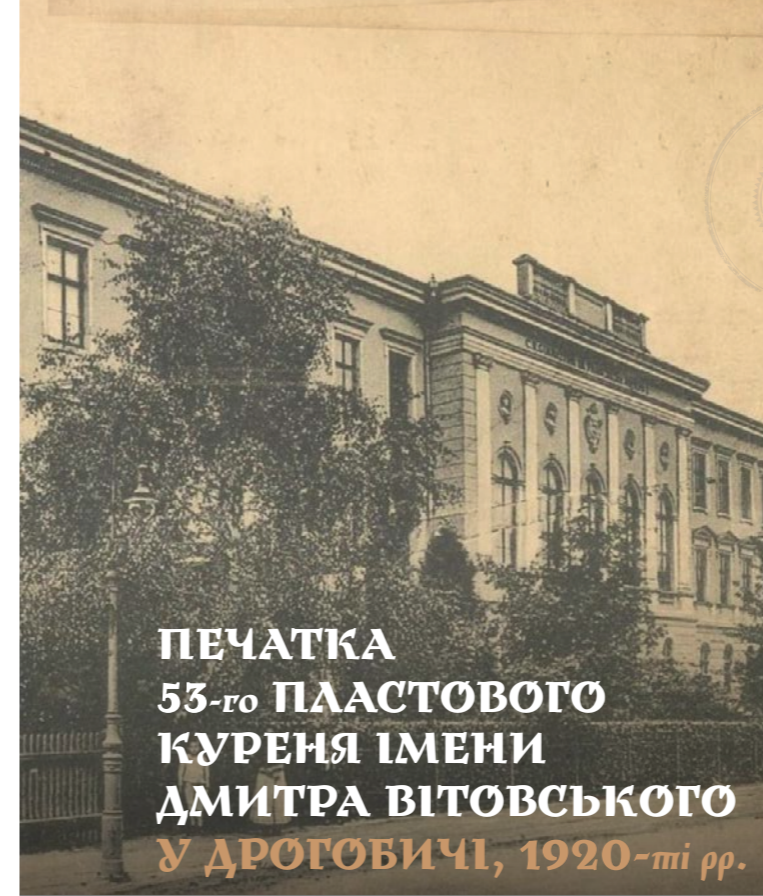
Референт куренів: пл. сен. Галина Завадко (Німеччина)

Референт відзначень і ступенів: пл. сен. кер. Роман Гриців (США)

Одним з основних напрямків діяльності під час своєї каденції у Головній булаві УПС подруга Наталя виокремила підвищення залученості сеньйорату до гуманітарних справ. Беручи до уваги великі виклики перед Пластом у світі та Україні, а зокрема ті, що пов'язані з подіями в Україні останні декілька років, сеньйорат мав би зайнятися більше проектами допомоги Україні. Сама Наталя вже два роки очолює гуманітарний штаб станиці Тернопіль та підтримує зв'язок стосовно гуманітарних питань з багатьма пластовими країнами та групами.

Окрім того, планується змінити та осучаснити документацію в УПС, підсилити співпрацю з куренями УПС, оновити інформацію про курені на сторінці Головної булави УПС, щоб їхня активність та праця була висвітлена та доступна для всіх сеньйорів у світі. На думку подруги Наталі, це також може допомогти у налагодженні зв'язків та співпраці з іншими скавтськими організаціями світу, які бачитимуть, як росте наш Пласт і чисельно, і якісно.

Бажаємо новій Головній булавній та булаві УПС наснаги та сподіваємося, що новий Правильник УПС надихне на нові напрямки праці в уладі.

ПЕЧАТКА 53-ГО ПЛАСТОВОГО КУРЕНЯ ІМЕНИ ДМИТРА ВІТОВСЬКОГО У ДРОГОБИЧІ, 1920-ті рр.

АНДРІЙ СОВА

У попередніх числах журналу йшлося про пластові печатки дрогобицьких куренів, а саме 18 імени Івана Франка, 27 імени Івана Сірка, 31 імени Софії Галечко, 36 імени Людмили Старицької-Черняхівської. Сьогоднішня публікація присвячена печатці 53 пластового куреня імени Дмитра Вітовського.

Хлоп'ячий 53 пластовий курінь імени Дмитра Вітовського закладений таємно 15 січня 1925 р. у Дрогобичі Юліаном Саварином при польській гімназії. Донедавна вважалося, що курінь діяв у 1926 р., згодом розпався. Однак виявлені документи вказують на те, що цей пластовий підрозділ активно працював і у 1928 р.

Документів про діяльність 53 пластового куреня імени Дмитра Вітовського збереглося небагато. У Центральному державному історичному архіві України у Львові вдалося віднайти невеликі за обсягом звіти за II і III чвертьроки 1928 р.

З першого документу, недатованого, дізнаємося, що зв'язковим куреня був «Шелест» (у документі з огляду на конспірацію вказано лише псевда пластунів), до курінної команди входили курінний «Сірий Медвідь», суддя і скарбник «Лей», писар «Грім». Курінь налічував 10 членів, з них 3 розвідників, 4 учасники, 3 прихильники. Домівка містилася у Народному домі. Курінь мав таке майно: мапи, 30 книжок, і, як зазначено у звіті, «деякі прилади на прогульки». Курінь провів дві курінні ради: 7 квітня у справі іспитів та занять на свята, 25 червня в справі табору та занять на канікулах. Пластуни відбули прогульку до Орова, 5 прогульок у довколишні села Дрогобича.

< Будівля польської державної гімназії, учні якої створили 53 пластовий курінь ім. Дмитра Вітовського. Зараз у приміщенні розташований Дрогобицький державний педагогічний університет. Фото з листівки 1913 року з колекції fotopolska.eu

Члени куреня допомагали іншим дрогобицьким пластовим підрозділам у виготовленні афіш, оформленні приміщень до свят. На двох курінних сходинах виголошено відчити «Про табори» і «Франко та Пласт». На Великодні свята пластуни провели збірку коштів, які призначалися на пластові табори. Кошти передано Окружній пластовій команді Дрогобича. Троє пластунів склало перший іспит і Присягу.

Другий звіт за III чвертьрік 1928 р., датований 30 вересня 1928 р., засвідчує, що кількість членів куреня не збільшилася. Двоє пластунів закінчили навчання і відійшло від активної діяльності, на їх місце прибуло двоє нових членів. За звітний період курінь провів: 1 липня — прощальні сходи; 15 липня — прогульку в Урич; 5 вересня — перші курінні сходи з рефератом про виступ пластунів Остаповича і Салевича в часописі «Рада» проти Українського Пластового Уладу; 17 вересня — курінну раду в справі реорганізації куреня та плану діяльності на подальший рік. Крім того, відбувалися пластові іспити, юнаки опановували пластове знання (прогульки, ватри, одноденні табори та ін.); вели національно-ідеологічну діяльність (відчити, реферати, гутірки з «обсягу минувшини та землезнання України», гутірки про життя та ідеологію світового й українського скавтінгу); свята з історії України найновішої доби та в честь українських геніїв; аналіз актуальних статей пластового часопису «Молоде життя».

Обидва звіти завірені печаткою 53 пластового куреня імени Дмитра Вітовського. Зображення на ній було типовим — трипелюсткова лілея з Тризубом.

Постать Дмитра Вітовського привертала увагу багатьох пластунів міжвоєнної Галичини. Його ім'я носили 37 пластовий курінь у Самборі, 48 пластовий курінь у Підгайцях, 53 пластовий курінь у Львові, 65 пластовий курінь в Озерній біля Зборова, 82 пластовий курінь у Львові, 91 пластовий курінь у Загвізді (на той час не існувало заборони на повторюваність патронів куренів).

ОПИС ТА ЗОБРАЖЕННЯ ПЕЧАТКИ КАТАЛОГ

Матеріал: червоне чорнило.
Форма: кругла. Діаметр: 34 мм.
Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.
Легенда: 53. Пл. К. ім. Дмитра Вітовського в Дрогобичі.
Текст розділений двома зірочками.
Датування: червень — 30 вересня 1928 р.

Дениса Угрин із «Ватаги Бурлаків» у Пласті знають швидше з його спортивних досягнень (з останніх вражаючих — марафон на Антарктиді) та карколомних розповідей про племена Танзанії. Та на щодень професор Угрин — перший у Британії український професор психіатрії, практикуючий дитячий і підлітковий психіатр, що як ніхто інший знається на підліткових проблемах, зокрема суїцидальних проявах, та має багато рекомендацій про ментальне здоров'я.

Ми розпочали цю розмову кілька місяців тому у Лондонському Савої, тут же й продовжуємо — говоримо про усе на світі, а зокрема і про те, чому ми, маючи насичене й перевантажене подіями життя, замість спокійних вихідних обираємо додаткові виклики. А ще чому в Пласті росте новий і щасливий людя.

Ви гарантовано про це здогадувались, але тепер знатимете напевно!

— Зайду з важкої артилерії: на одному з наших обов'язкових скавтських тренінгів ми говорили про ментальне здоров'я і цькування. І, власне, британські вчені вчергове довели, що діти, які належать до скавтіngu, набагато рідше стають жертвами цькування. Що Ти про це думаєш як практикуючий психіатр та активний скавт?

— Скавт і психіатр в одному флаконі. Я продукт частково радянської системи, частково британської.

— Це дуже цинічне поєднання! Бо як на таборового лікаря, мушу сказати, українські діти на Тебе скаржилися. Кажали, «він як британська медицина: дає парацетамол, цьом в чоло і каже йти спати». Така суміш радянського цинізму каральної медицини і прагматизму британської.

— Прости Господи і святий Юрій, бо так і є. І це працює. В Україні є схильність до гіперлікування того, що саме проходить: усіх цих застуд, нежитів, вірусів. У Британії цього немає: організм має сам подолати, і чи ти лікуєш нежить, чи він сам проходить — то буде ті самі згубша сім днів.

А щодо здоров'я ментального чи то психічного, назагал ми досить добре знаємо факти, які визначають психічне здоров'я. Вони не секретні, а непогано означені.

— Наскільки точна категорія психічного здоров'я? Пригадую собі цей жарт, що «немає здорових людей, є недообстежені».

— Категорія дуже точна. А цей жарт я не люблю. В сфері психіатрії він не дуже розумний. У нас є дуже чіткі критерії, за якими визначаємо, є психічний розлад чи ні. Мають бути наявні певні симптоми, але самих їх недостатньо. Треба мати конкретну дисфункцію. Якщо ти маєш симптоми, але функціонуєш нормально, розладу немає.

У випадку дитини це функціонування в чотирьох галузях: сім'я (родина), школа, друзі і позашкільні активності. Якщо є нормальна функціональність в цих чотирьох доменах, то психічний розлад відсутній, якими б не були симптоми. Відтак ключ до визначення психічного стану — це дисфункція. Відповідно, жарт про «недообстежений» абсолютно втрачає сенс.

— А чи є відмінність з дорослими?

— З дорослими є відмінність, бо на місці школи — робота. Просто інший фактор, але якщо функціональ-

ність на належному рівні, то ми приймаємо це як психічне здоров'я. Є нюанс: нібито всі діти повинні ходити в школу, але не всі дорослі повинні працювати. Ми чомусь вирішили, що діти повинні ходити в школу, а дорослі можуть або працювати, або не працювати — я зараз говорю про західне суспільство, але від нього відхштовхуюся.

Фактори, які визначають здоров'я, не є загадкою: є генетика, з якою ми нічого не можемо особливо зробити, вона визначає більше або менше, але не все. Немає жодного розладу, де генетика становить 100%. Є певні генетичні передумови. Наприклад, синдром Дауна — це певна комбінація хромосом. Якщо ти їх маєш, ти маєш синдром Дауна, якщо ти їх не маєш, ти не маєш синдрому. Але це не психіатричний діагноз: психіатрія — це не сам синдром, а настрій: тривожність, депресія, аутизм.

— ” —

ФАКТИЧНО, В ПСИХІАТРИЇ, СТРОГО КАЖУЧИ, 100% ГЕНЕТИЧНИХ ХВОРОБ ВЗАГАЛІ НЕМАЄ. ЗАВЖДИ Є КОМБІНАЦІЯ ГЕНЕТИКИ, НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА І, ЩО ОСОБЛИВО ВАЖЛИВО, ЇХНІХ ІНТЕРАКЦІЙ. У НАС Є КІЛЬКА ДОСЛІДЖЕНЬ НА ЦЮ ТЕМУ, ЯКІ, МАБУТЬ, БУДУТЬ ПРЕТЕНДУВАТИ СВОГО ЧАСУ НА НОБЕЛІВСЬКУ ПРЕМІЮ.

— Розкажи про це більше. Що таке ця інтеракція, чи можемо ми на неї впливати?

— Є такий ген, що забезпечує транспортування серотоніну, наприклад. Мати генетично різні варіанти цілком прийнятно, але коли маєш певний варіант цього гена і відповідне середовище, наприклад, аб'юзивне, то існує інтеракція між генетикою і оцими соціальними факторами. Це є шлях до депресії.

Якщо ж люди, що теж мають певну варіацію цього гена, живуть у відносно добрих обставинах, у них ризик розвитку депресії залишається низьким. Чим більше факторів ризику в середовищі, тим вищий ризик розвитку психіатричних станів.

ДЕНИС УГРИН:
ПЛАСТ І МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я

^ Денис Узрин — інструктор вишколу першої медичної допомоги для юнацтва. 20 квітня 2024 р.

— Отже, середовище визначає буття! Знаєш, для мене свого часу було дуже важливим відкриття, коли моя сестра, навчаючись в Мюнхенському університеті, була залучена до програми ресоціалізації в'язнів. Вона працювала з в'язнями певного конкретного типу, які виявилися просто геніальними менеджерами і після цієї програми й звільнення пішли працювати й будувати кар'єри. Це були дилери!

— Так, і це не дивно. Вони мають потужну здатність нетворкінгу, побудови довіри, клієнтської бази. І здебільшого їхньою проблемою було те, що вони народились у невдалому районі. Для багатьох це був de facto єдиний спосіб вирватися за межі своїх доволі деструктивних сімей. Коли їх перемістили в інше середовище, вони створювали неймовірні речі й системи.

Та є люди, на яких середовище впливає менше. Якщо звернутися до дітей, які є психопатами, то це діти, які фактично не мають емпатії і не реагують фізіологічно на дистрес інших людей. Їх не так багато, але вони дуже цікаві. Наприклад, я собі випадково проткнув руку виделкою: в мене пирснула кров і з'явилася гримаса болю. Якщо ти не психопатка, Олю, в тебе буде дуже подібна реакція. У них же ні.

— Мені взагалі важко з цим, бо я супер емпат, і це не вимикається. Мені з тобою разом заболить.

— Ні, це таки не вимикається. В тебе існує така частина фронтальної кори, що називається Anterior Cingulate, і вона активізується від того, що ти бачиш, як мене болить. Чим ближча я до тебе людина, тим більше вона буде активізуватися. Якби був твій брат, то було б ще більше. Якби далекий друг, то менше. Це пропорційно близькості.

— Он як, порятунок віддаленням! Але скажи, наприклад, високофункційні психопати ідеально мімікують. Вони дуже добре функціонують, коли десь в середовищі, в близькому колі є емпат, якого вони наслідують. Як тільки цей провідник до зовнішнього світу зникає, у них стається повна відірваність від середовища і вони починають видавати цілковито дикі речі — дивишся на Трампа, і він же лякає! Наскільки це наслідування може обманути зовнішнього спостерігача?

— Високофункційні психопати справді дуже добре криються, це залежить від їхнього IQ. Є розумніші, а є багато інших. Але на загал психопати не мусять вбивати людей. Вони просто не реагують емоційно там, де нормотипові особи реагуватимуть. Наприклад, якщо подивитися на Чикатило чи якихось інших відомих маніяків-психопатів, вони цілком спокійно розповідають, як вбивали чи поїдали жертв, без жодної фізіологічної реакції.

Та насправді їх не так багато: психопатів від 1 до 5% населення. Але ми їх тестуємо тільки тоді, коли вони потрапляють до пенітенціарної системи. І вони насправді потрібні соціуму.

— ” —
**ПСИХОПАТИ ДЛЯ ПОПУЛЯЦІЇ
 Є КОРИСНИМИ, БО МАЮТЬ ВАЖЛИВУ
 ЗДАТНІСТЬ — ПРИЙМАТИ СУТО
 ПРАГМАТИЧНІ РІШЕННЯ.
 БАГАТО ХІРУРГІВ Є ПСИХОПАТАМИ.
 ПОЛІТИКИ. ВІЙСЬКОВІ.**

**АЛЕ ЯКЩО ВОНИ ВИРОСТАЮТЬ В
 ДИСФУНКЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ,
 ВОНИ ПЕРЕТВОРЮЮТЬСЯ НА ЗЛОЧИНЦІВ
 І ВБИВЦЬ. А ЯКЩО ВИРОСТАЮТЬ В
 ВИСОКОФУНКЦІОНАЛЬНОМУ —
 СТАЮТЬ ХІРУРГАМИ І ГЕНЕРАЛАМИ.**

— Це дуже цікаво і неабиякий вступ у предмет розмови. Та я поверну нас до основної лінії. Власне, моє питання: чи і наскільки ти вважаєш справедливим твердження, що діти, які належать до скавтінгу, значно рідше зазнають цькування і мають більшу ментальну стійкість?

— Тут треба трохи здалеку зайти. За останню сотню років наше життя дуже сильно змінилося. Скажімо, твій ризик смерти був домінований, оскільки ти — жінка. Народження дитини було найризикованішою справою, яку ти могла зробити в своєму житті. Інфекційні хвороби, туберкульоз і так далі. А от, наприклад, хвороби, які ми зараз маємо як провідні — серцево-судинні, рак, — люди до них просто не доживали.

— ” —

**МИ НЕ УСВІДОМЛЮЄМО,
 НАСКІЛЬКИ РАДИКАЛЬНІ ЗМІНИ
 ВІДБУЛИСЯ ЗА ЦІ 100 РОКІВ, І ЦЕ УМОВНА
 МІЛІСЕКUNDA У РОЗВИТКУ ЛЮДЕЙ,
 ТА ТЕПЕР МИ ВМИРАЄМО ВІД ХВОРОБ,
 ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬСЯ СТРЕСОМ.**

— Це так дивно чути, бо уявляєш якийсь XVII століття, коли на твоє село в будь-який момент нападають як не татари, то якась чума з мором чи посуха — ти мав би жити в перманентному стресі, а виявляється, що ні. Виявляється, що в перманентному стресі живемо ми з тобою зараз у Лондоні, у XXI столітті, обідаючи в чудовому місці. Це така життєва іронія?

— Це абсолютно правда. І це життєва іронія. От ти говорила про стандарти материнства, зміну очікувань від покоління наших батьків («вижило, сите в теплі — і добре, а як навчене — то вже фест») і тиск на сучасних батьків з усіх можливих і неможливих сторін як першопричина неврозів. А ще є велика різниця між гострим і хронічним стресом. Гострий стрес для нас є добрим. Люди повинні мати час від часу гострі стреси. Я ходжу в гори, в тебе є свої історії. І цей гострий стрес нам потрібен.

Але наша проблема в тому, що в багатьох західних людей в нашому середовищі є хронічний стрес, який насправді є психологічним. Хоча хронічний стрес, який, зокрема, переживають зараз українці, впливатиме і на цю генерацію, і на наступну. Тим не менше люди адаптуються до всього. І середовище тут буде дуже багато важити — ось я й повертаюся до твого питання.

Денис Узрин — виконавець ролі бога морів >
 Нептуна під час Свята весни.
 Лечлейд-он-Темз, 29 травня 2023 р.

МИ НЕ МОЖЕМО МАНІПУЛЮВАТИ ГЕНЕТИКОЮ, НАТОМІСТЬ МОЖЕМО МАНІПУЛЮВАТИ СЕРЕДОВИЩЕМ.

І дуже точно знаємо ті фактори, які визначають добре психічне здоров'я. Є дуже мала ймовірність, що ми знайдемо якісь нові фактори, і прикметно, що з ними всіма ми працюємо в Пласті чи то скавтіngu.

— Тож давай їх визначимо і коротко окреслимо. В чому наша сила?

— Мабуть, одним з чи не найважливіших факторів є соціальне середовище. Ми знаємо, що фактор ризику для самотніх людей, які не мають соціальних контактів, приблизно співмірний з курінням пачки цигарок на день. Самотність скорочує життя на 20 років в середньому. Це наче курити пачку цигарок щодня чи випивати пляшку, а може навіть гірше. Це є один з ключових факторів ризику, який цілковито відсутній у скавтіngu, бо ти завжди маєш цікаве і стійке середовище. Середовище людей, з якими ми пластували і маємо значно більше спільного, ніж з моїми однокласниками. Тобто Пласт має таку неймовірну функцію — створення соціального середовища, яке триває роками.

Далі, другий фактор, теж дуже важливий, — це фізичні вправи. Пласт є досить фізична річ: ти бігаєш, робиш алярми, рубаєш дрова, ставиш намети, збираєш намети, складаєш спальник, розкладаєш спальник, робиш те, що тобі виховник доручає. І ми знаємо досить добре з досліджень, що висока фізична активність за своєю дією приблизно рівна впливу антидепресантів.

Наступний елемент, який є важливим для психічного здоров'я дитини, це вдячність. Існує наукове дослідження, яке показує, що коли ти витрачаєш таку саму суму на когось іншого, а не на себе, твоє самопочуття суттєво покращується. Причому немає значення, чи це відбувається в Нью-Йорку, чи в селі під Києвом, місце не має жодного значення. Коли даруєш щось, комусь щось даєш, твоє психічне здоров'я суттєво покращується. Відповідно, виховники, які віддають своє життя і свій час безкоштовно іншим людям, безумовно покращують своє психічне здоров'я. Якби ми мали за це оплату, воно б так не працювало.

— Але в Пласті ми багато і регулярно дякуємо: ми дякуємо Богові, ми дякуємо паням з кухні, маємо молитву до і після споживання їжі, на добрий день і після завершення дня. Тобто, в Пласті вдячність культивується.

— І вона, без сумніву, є одним з визначальних факторів. Люди, які вдячні, суттєво психічно здоровіші, ніж ті, які мають постійні претензії.

< Денис Узрин і Ольга Муха поспішають на площу для збірок

< День починається з гарного настрою

< Неповторні захоплюючі морські пластові традиції Свято весни, Лечлейд-он-Темз, 29 травня 2023 р.

^ Водна ділянка під час Свята весни 2023 року

Наступний важливий фактор — це спільна робота. Я вже згадував про самотність і про відчуття причетності до спільноти, а тут йдеться про роботу в складі групи, немає значення, в чому вона полягає: будувати ватру чи ставити намет разом. Будь-яка спільна робота є дуже важливою для психічного здоров'я дитини, а пізніше дорослої людини. Ми вчимо дітей працювати разом над різними проектами. Наприклад, викопати лятрину — закопати лятрину. Це, звісно, створює певні тертя. Хтось більше копає, хтось менше. Тим не менше, всі працюють разом, і це важливий фактор психічного здоров'я.

Далі природа. Життя в природі, без гаджетів, цей диджитальний детокс — ще один позитивний фактор, особливо у XXI столітті. А вся наша пластова метода побудована на тісній взаємодії з природою.

Ще є дуже важливий фактор спільної мети. В Пласті в нас завжди є мета. Зараз, ясна річ, це збирати гроші, допомагати Україні.

ДІТИ, ЯК І ДОРΟΣЛІ, АЛЕ ДІТИ ЗОКРЕМА, ПОВИННІ МАТИ ЯКУСЬ ПЕВНУ СПІЛЬНУ МЕТУ, ЗАСНОВАНУ НА СПІЛЬНИХ ЦІННОСТЯХ. І ПЛАСТ В ТОМУ ПЛАНІ ГЕНІЯЛЬНИЙ. ФАКТИЧНО, Я ДУМАЮ, НЕМАЄ НІЧОГО ГІРШОГО ДЛЯ ДИТИНИ, НІЖ МАТИ БЕЗЦІЛЬНЕ ЖИТТЯ.

Це, власне, один із найбільш тривожних симптомів, коли відчуваєш, що в твоєму житті немає сенсу.

— Пригадую, коли в часі особистої кризи намагалася окреслити, чим я є і де приховані мої втрачені сенси, то дуже несподівано прийшла до... 14 точок Пластового Закону, які окреслили рамки мого буття.

— То вже в тебе у венах, і ти з цим не одна, ми тут такі спільники. Ми вже трохи зачепили дружбу, але ж є і сексуальні відносини, і це теж своєрідний важливий вимір, та ще й в рамках, які ти щойно згадала. Пласт створює певний фонд людей, з якими ти можеш створювати сім'ю, вступати у відносини, і це дуже важливо, якщо серйозно про це міркувати.

Як можна вигадати краще середовище для укладання пари? Є спільні цінності, спільні практики, спільний досвід, належність до спільноти. Зрештою, це в основному все, що потрібно для доброго й комфортного руху разом. Це важливо, коли ти створюєш собі середовище, де можеш вибирати партнера.

Далі є ще один ціннісний вимір — традиції. Пласт походить із Західної України. Але зараз Пласт поширився і на інші країни, і на схід України, і свого часу на Крим. І всі між собою якимось чином діляться власними традиціями — через спільні табори, заходи, знайомства, пригоди.

— Способом збереження української ідентичності для моєї доньки, що росте в діаспорі, є радше Пласт, ніж українська школа. Українська школа — це знання: розставити правильно наголоси, знати, що таке займенник і хто такий Іван Франко. Але любов до українського, своя українська банда — це Пласт. Це спільні пригоди, які вони переживають. І навіть якщо інколи нам треба гримати на них, щоб нагадувати, що вони мають говорити українською, ця функція формування української ідентичності абсолютно виконується.

▲ Ведучий благодійного аукціону Денис Угрин

— Так. Щоправда, коли маєш середовище пласту-нів з різних країн світу, традиції різні і культура країн проживання має вплив.

ЦЕ ТАКИЙ ЦІКАВИЙ ЗРІЗ СВІТУ — ЦІ НАШІ ТАБОРУВАННЯ, КОЛИ РОЗРІЗНЕНІ ТРАДИЦІЯМИ КУЛЬТУРИ, МИ ВСІ МАЄМО СПІЛЬНУ ДІЮ, ОБ'ЄДНАНІ СПІЛЬНИМ УКРАЇНСЬКИМ ЗНАМЕННИКОМ.

На таборах, сходинах, пластових акціях і мандрівках створюється це чарівне середовище, звідки ми маємо друзів...

— Знаєш, коли ми говоримо про друзів, це така актуалізована мережа, з якими постійно комунікуєш та підтримуєш відносини, а Пласт — це щось більше. Це деколи латентна мережа. Ти можеш з кимось не говорити впродовж 10 років, але пам'ятати чудові три дні на таборі 20 років тому. І коли ви зустрінетесь, цих 20 років наче не було: ти реактуалізуєш цих друзів спільним досвідом. І це відбувається дуже легко, бо це люди спільного культурного поля й категоріального апарату.

— Коли до нас приїжджає з Оксаною (дружиною) якась пластунка чи пластун з України, ми можемо спокійно дати ключі до нашої хати цій людині і знати, що все буде гаразд. Бо знаємо, що ці люди поділяють з нами цінності, виховання, традиції.

— Є ще один вид пластових відносин, що, як на мене, унікальний — це виховництво.

— Перед нами як виховниками стоять великі виклики. Один з них — це провідництво. Виховання провідництва — це важливий процес. Я завжди намагаюся, щоб діти мали пів року, коли вони гурткові, заступники, щоб була певна ротація, аби вони зрозуміли, як бути провідником групи людей і яку відповідальність це за собою несе. Бо вони одразу хочуть бути головними, а коли усвідомлюють рівень відповідальності, це трохи їх приземляє. Для підлітків це є дуже потужною практикою. Ми вчимо дітей бути провідниками, вчимо цього на рівні цінності.

НІХТО НЕ Є ГЕНІЯЛЬНИМ ПРОВІДНИКОМ З САМОГО ПОЧАТКУ. АЛЕ ПЛАСТ ДАЄ ЦЮ МОЖЛИВІСТЬ. І ЛЮДИ, ЯКІ ПРОЙШЛИ ШКОЛУ ПЛАСТУ, МАЮТЬ БІЛЬШІ ШАНСИ БУТИ КРАЩИМИ ЛЮДЬМИ.

— А ще розширення можливостей... Ми про це говорили попереднього разу, коли сиділи ось тут, що можливо, воно б у них (та й у нас) ніколи не відбулося, якби не Пласт, через низку факторів, пригадуєш?

— Так, через те, що їхні батьки не мають на це змоги, через те, що вони не мали уявлення, що так можна. Фінансові перешкоди, культурні, інакшість, просте незнання, що так взагалі буває. Пласт — це завжди розширення, а не звуження. Ми наче задаємо рамку, але вона працює на розширення, і це мене завжди дуже захоплювало.

Від цього є ще один похідний варіант, як діти бачать виховника. Це дуже важливий фактор!

— Як виховниці мені це цікаво і важливо. Я переважно з своїми юнаками не дуже говорю, хто я і що я...

— Хоч ти з ними про це й не говориш, вони розуміють, що ти віддаєш свій час безкоштовно фактично незнайомим дітям. Коли в майбутньому вони матимуть поза 30 років, власних дітей, вони геть інакше на це подивляться. Я, наприклад, згадую Богдана Гасюка, який суттєвий відтинок свого життя проводив з хлопцями, такими, як я. Що його мотивувало?

Насправді — і це цілком унікальний факт про Пласт — у абсолютно всіх інших ділянках життя, в яких діти мають взаємодію з дорослими, усе, крім родини, є за гроші. Школа — за гроші, якісь гуртки — за гроші, навіть психологічні служби теж кимось оплачені. А тут є унікальна ситуація: виховники віддають свій час. Діти отримують розуміння того, що є такі люди, які можуть це робити безкоштовно. А друге — це створення передумов, щоб і вони так поводитися в майбутньому. Щоб вони віддавали свій час безкоштовно іншим людям. Такий закинутий в майбутнє камінець.

— Для мене це також позачасова система вдячності. Бо я вдячна своїй виховниці, що колись приділила мені час, увагу і дала підтримку. І це також певна інвестиція в майбутнє.

— КОЛИ ТИ ПОШИРЮЄШ ПО СВІТУ ІДЕЮ, ЩО МОЖНА БЕЗКОРИСНО І БЕЗКОШТОВНО ВІДДАВАТИ СВІЙ ЧАС ЛЮДЯМ, ТОДІ ВОНИ, МОЖЛИВО, ТЕЖ ЦЕ ЗРОБЛЯТЬ. ЯКБИ ВСІ ТАК РОБИЛИ, СВІТ БУВ БИ НАБАГАТО КРАЩИМ.

— Це є відповідь, яку я шукала, але геть не чекала з цієї сторони. Трохи несподівано, та дуже конкретно — що ми здобуємо, віддаючи. І це не гурток, пригоди і якісь цікавинки, це передовсім люди, дуже особливі люди.

— Це факт. Я маю багато прикладів з професійного життя. У мене є знайома, Шерил Кінг, психологиня з Чикаго. Років 15 тому вона провела дослідження Youth Nominated Support Network. Діти мали номінувати до п'яти значимих дорослих у своєму житті. Це могли бути родичі або не родичі, вчителі, скавтські провідники, — усі, хто створює коло близьких значимих людей. Там був значний спектр факторів, що враховувалися: освіта дітей, життєві проблеми, походження тощо. Тоді мені здавалося, що це геніальна гіпотеза. Тоді Шерил здійснила аналіз й... отримує негативний результат. Ми усі тоді їй поспівчували та й забули. І ось нещодавно Шерил робить довготерміновий замір і бере гарантований показник — смертність. І виявляється, що рівень смертності серед тих, хто мав і не мав мережу підтримки, неймовірно різний — порядку 7 до 1. Це перше прикладне висвітлення у світі, що показує

різницю в смертності дітей. Виявляється, в короткому часі (наприклад, в перспективі 6 місяців) фактор «надійного дорослого» не робить відчутної різниці, але коли взяти перспективу життя й заміряти 20 років по тому, це виявляється життєутверджуючим.

— Відчуваю тепер потрібну виховницьку відповідальність. Але й вдячність. І на завершення, як фахівець з ментального здоров'я, що би ти порекомендував нашому юнацтву?

— Я би сказав, що кожен має визначити, що для нього важливо в житті. Просто сісти з кимось дорослим і подумати про свої особисті цінності. Застановитися: хто є у моїй соціальній мережі? На світі 8 мільярдів людей, але у моїй соціальній мережі кілька сотень чи тисяч, максимально. Серед них є люди, які поділяють ваші цінності.

Сядьте і зробіть цю вправу:

- 1) які ваші цінності?
- 2) хто їх поділяє?
- 3) що ви з ними робите? яку мету можете поставити для себе?
- 4) як її виконанню сприяє ваше середовище і чи насправді сприяє?

Це не найлегше завдання, а такий собі персональний челендж, за півгодини точно не впораєтесь. Але відповідь скаже вам більше про ваше життя, аніж будь-що і будь-хто. Найцінніше ви уже маєте.

Розмовляла пл. сен. дов. Ольга Муха, ЧХ,
Діловодка інформації та видання ГПБ

Фото для публікації надав
пл. сен. пр. Артем Жуков, ЛЧ

ПЛАСТОВА ІДЕЯ У ПОЄДНАННІ З ГАРТУВАННЯМ ТІЛА І ДУХУ

Зібрав і подав спогади
пл. сен. дов. ОЛЕГ КЛИМЧУК, ЧК

ЦЬОГО РОКУ ВИПОВНЮЄТЬСЯ 50 РОКІВ, ВІДКОЛИ ЗАГІН «ЧЕРВОНА КАЛИНА» ПРОВІВ СВІЙ ПЕРШИЙ СПОРТИВНО- ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР У США.

Наш матеріал про це готується, а тим часом пропонуємо читачам «Пластового шляху» спогади учасників першого СВТ, що відбувся в Україні 1991 року, коли «Червона Калина» заявила про себе на рідній землі після десятиліть розлуки. Цей матеріал присвячуємо усім нашим братчикам-«калінякам» зі США й Україні, які докладали часом і коштами до проведення усіх СВТ в Україні й відродження Пласту. Всім братчикам та їхнім подругам-дружинам, які вже, на жаль, не з нами.

Щоб зрозуміти, як зародилася думка проводити перший в Україні Спортивно-вишкільний табір «Калиновий оберіг 1991», потрібно передати атмосферу того часу, розповісти, чим жили ми на початку 90-их років. Тривала горбачовська «перебудова», було передчуття, що СРСР незабаром розвалиться, а Україна відновить Незалежність. Зважте: тоді не було ще мобільних телефонів, все спілкування велося через стаціонарні телефони і листи від руки.

На початку 1990-х років до України приїхав гість зі Сполучених Штатів Америки — Влодко (Володимир) Воловодюк, який започатковував видавничі проекти і дізнавався, як можна допомогти українській молоді, що цікавилася Пластом. Пан Володимир був пластуном сеньйором і належав до Загону «Червона Калина». У Львові він зустрівся з Олегом Покальчуком. Олег Покальчук на той час був відомий як бард, поет, перекладач і член Волинської філії львівського «Товариства Лева», що працювала в Луцьку. За короткий час частина членів «Товариства Лева» почала розвивати ідею відродження Пласту на Волині. «Волинь» тоді сприймалася понад межі адміністративного поділу і включала Волинську і Рівненську області. Пластуни обох областей часто проводили спільні табори.

Ось уривок спогадів Володимира Воловодюка: «Олега Покальчука я вперше зустрів у травні 1990 року. На цій короткій зустрічі, яка тривала 15 хвилин і відбувалася в приміщенні НТШ у Львові, яке служило також домішкою Пластові, я мав нагоду запитати Олега. Довідався, що живе він у Луцьку і дуже активно організує там Пласт. Про бажання вступити до Загону Олег тоді ще нічого не згадував.

Минуло майже два з половиною місяці від мого повернення з України. Одного дня сидів в бюрі та

«МИ ЙШЛИ НА ЗАХІД,
ЩОБ ВЕРНУТЬ НА СХІД!»
(з гімну Загону ЧК)

роздумував над подальшою допомогою Україні. Тишу цих роздумів перервав дзвінок телефону. Підношу слухавку, і після привіту Петро Содоль інформує мене, що Олег хоче зустрітися зі мною, бо бажає вступити до «Червоної Калини». Подає мені число телефону, де він перебуває. Кличу Олега, і через його дуже обмежений час перебування в США домовляємося, що зустрінемося в редакції газети «Свобода». На умовлений час приїжджаю до редакції. Подруга Ольга Кузьмович ще проводить інтерв'ю з Олегом. Опісля сідаємо в бібліотеці і починаємо нашу розмову. Олег багато чув про «Червону Калину», тому бажає стати її членом. Пише прохання про вступ до Загону. Я зі своєї сторони передаю Олегові наші «Права і Вольності», останнє видання «Вістей Генеральної Старшини» і копію хроніки Загону. Я обіцяю Олегові, що буду з ним в контакт і що напевно зустрінемося у травні 1991 року, коли я знову пляную бути в Україні».

ЯК ЗБИРАЛАСЯ КОМАНДА

Але зустрілися вони раніше, у жовтні 1990 року, коли Влодко приїхав у Київ на Другі Всеукраїнські Збори Руху (25—28 жовтня). Ось що пише друг Влодко далі: «Ще перед виїздом я зателефонував Олегові, щоб довідатися, що йому потрібно для ор-

▲ Команди юнаків (у червоному) і провуду (в синьому) з футболу. СВТ «Калиновий оберіг», с. Пляшева під Берестечком, 1992 р. Фото Андрія Кирчіва

< Перед Патріяршим собором після освячення прапора паланки Загону «Червона Калина» в Україні. Київ, 2008 рік. Фото Андрія Кирчіва

ганізації паланок «Червоної Калини» в Україні. Відзначки «Червоної Калини» і копії «Прав і Вольностей» були його бажанням. Першого дня після мого приїзду до Києва телефонічно домовляємося, що зустрінемося о годині 6-й в готелі «Славутич», де ми перебували. Олег саме повернувся з установчого З'їзду Пласту, який відбувався у Моршині. Обіцяв поінформувати мене про його перебіг. Точно о годині 6-й зустрічаю Олега у вестибюлі готелю. Після дружнього привіту йдемо до моєї кімнати, де, у відпруженій і товариській атмосфері, ділимося думками про Пласт в Україні і про «Червону Калину» зокрема. Олег інформує мене, що в Україні є велике зацікавлення Загоном «Червона Калина», головню в Стрию. Туди він плянує незабаром поїхати. Є прихильники «Червоної Калини» у Луцьку, Рівному і Києві. Я від Загону передав Олегові листа про його прийняття до «Червоної Калини», пластову хустку, відзначки «Червоної Калини», книжки «Рідними Плаями» і костюм спортивно-вишкільного табору. Прощаємося з вірою, що вскорі знову зустрінемося. Можливо, що вже у більшому колі братчиків «Червоної Калини»...

Травень 1991 року... На прохання Марійки Гельбіг, власниці подорожнього бюро «Скоп», я погодився провадити туру на Україну. Учасниками цієї тури були ще три братчики «Червоної Калини» — Богдан Кузишин, Богдан Михайлів і Юліан Гной. Будучи в такому чисельному складі, ми рішили зустрітись з нашими братчиками в Україні. Зустріч відбулася 19 травня в готелі «Дністер» у Львові. На зустріч прибули: Олег Покальчук, Юрко Барчук, Володимир Русанов і Ярослав Збитковський. Після дружнього привітання приступаємо до обговорення ділових справ, а саме: розбудова «Червоної Калини» в Україні; проведення спортивно-вишкільних таборів в Україні; за-

▲ Ранковий біг учасників СВТ-2010. Попереду друг «Хан» (пл. сен. Микола Ханас, ЧК). Фото Ярослава Кардаша

▲ Руханка під час СВТ-2010. Околиці с. Корчин, Сколівщина. Фото Ярослава Кардаша

купівля площі в Україні для спортивно-вишкільних таборів та інше. Відносно спортивно-вишкільного табору, як нас інформує братчик Олег, підготовка цього табору є в повному розгарі. Має він відбутися в селі Пляшева біля Берестечка на Волині з 10 до 20 червня. Багато праці у підготовці цього табору уділяє ст. пл. Наталка Літковець. Комендантом табору буде Олег. Табір запланований на 60 учасників».

Підготовка до першого СВТ триває, а як його проводити — ніхто не мав гадки, як пригадує Наталка Літковець. Розуміли, що це має бути табір у лісі, для пластунів, з елементами спортивної програми. Проте завзяття й зацікавлення ідеєю взяли гору, і товариство вирішило його організувати та провести як уміли.

ЄДНАННЯ МОЛОДІ З РІЗНИХ СТАНИЦЬ

За спогадами львів'янина й учасника того першого СВТ Юрія Міндюка, який нині офіцер 35 ОБМП, на табір подався ледь не весь курінь ч.1 імени Данила Галицького. Загітував на це їх один рівненський колега. «Був такий пластунок тоді в Рівному — Роман Кульчинський, "Кульчик", він приятелював з нашим куренем. Він нам каже, що ось тут волинські хлопці роблять табір, і я вас запрошую. Він був у нас на таборі у 1990 році, там ми і познайомилися», — пригадує Юрко.

«В кожному разі, на СВТ-91 було дуже багато юнаків з нашого куреня ім. Данила Галицького ч.1 і нашого сестринського куреня ч.2 ім. Олени Степанів. Ми поїхали страшною кількістю, чи не в повному складі. Поїхав і 7-ий курінь ім. Сагайдачного, багато було їхніх хлопців. Табір мав два підтабори: хлоп'ячий і дівочий. Мені тоді було чотирнадцять років. Нашим виховником був Орест Шот, він же був зв'язковим, мав посаду в КПС. Але з нами Орест не поїхав».

Я поспілкувався ще з одним учасником СВТ-1991 Ігорем Маркуцом, який тоді був юнаком підготовчого куреня (згодом ч. 33) ім. Уласа Самчука. Нині Ігор — підприємець. Як він пригадує, той табір організували члени і прихильники «Червоної Калини», і Рівненська станиця була базовою.

«Володимир Русанов і я шукали довго зручне місце для табору. Мала бути вода, достатньо місця для наметів, галявину для підтаборів, спортивний пляц, наприклад, футбольне поле. На думку Володимира Русанова, важливо, щоб місце табору було недалеко якогось історичного урочища чи пам'ятки, щоб можна було провести гутірки з історії України або мандрівки. А оскільки Загін ЧК плекає традиції козацтва і Січових Стрільців, то Берестечко і заповідник "Козацькі могили" підходили для цього ідеально».

Також ми домовилися про автобус, який віз таборників на місце, а потім забрав додому після табору. На нашій станиці також була домовленість з лісництвом і місцевим головою села Пляшева, бо ми мали стати табором на їхній землі. Володимир Русанов був підкомендантом юнацького підтабору. Виховну ланку взяли лучани Юрко і Юля Барчуки (плавання, руханка), Ярослав Збитковський з Рівного (легка атлетика, футбол, відбиванка), лучанин Віктор Мачинський і львів'янин Роман Шиприкевич (пластова зарядність)».

За спогадами Ігоря Маркуца, табір запам'ятався широкою географією учасників. Крім вже згаданих львів'ян були юнаки підготовчого куреня ім. Уласа Самчука з Рівного, з Луцька юнаки підготовчого куреня ім. Василя Стуса, і дівочий гурток з Києва «Дніпрові Русалки» (Богдана Чемата, Тетяна Вахненко, Ірена Чорна, Ніна Жилюк та її сестра Наталя).

«Досі мої найкращі друзі — це кілька пластунів зі Львова, які були на СВТ-91. Приїхало 66 учасників, загалом табір мав 89 осіб. Це було і добре, і недобре. Бо якось не надто тоді подбали про харчі, було не просто прогудувати таку кількість таборників», — ділиться спогадами Ігор».

— ” — ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СВТ ЯК ПЕРЕВІРКА СИЛІ ДУХУ І ВОЛІ, АБО ДЕ В ЛІСІ СВИНІ?

«Не було у нас тоді ще досвіду проведення великих таборів і організації харчування. Хтось з учасників вмів готувати, хтось — ні. Коли чергував гурток, який не надто сам розумів, що готує, то ми були напівголодні, — сміється Ігор. — Ситуація одного дня дійшла до того, що нічого, крім житнього хліба, у нас в інтендантському наметі не залишилося. Ми пішли в село купувати яйця, картоплю, городину, молоко. Це було весело».

Юрко Міндюк пригадує, що він був абсолютно впевнений, що нестача харчів, заощадження їх — це елементи Великої Гри. «Я чомусь сприймав це частково в такому позитивному контексті, що це все — випробування. Але ті випробування трішки затягнулися, фактично весь табір тривали», — каже Юрко. Він згадав епізод, коли комендант Покальчук вишикував усіх і довго допитувався, хто викинув пліснявий хліб у яму з відпадками. «А ми такі мешканці міста, для нас це нормально. Хліб зіпсувався, ми його викидаємо. А він — так не можна! А що робити? — запитуємо у нього. Каже, треба було його свинням віддати. Яким свинням? Де в лісі свині? Ми свою помилку ніби зрозуміли, нам було неприємно, — каже Юрко. — В моєму розумінні це було жорстке випробування, просто рейнджерський табір. А зараз я в морській піхоті, то думаєш — Морська піхота! Все тяжко, все важко. Долайте труднощі! Це були тоді такі елементи подолання своєї слабкості. Перехід якогось там Рубікону, що ти й це можеш, і ще щось інше. Такий спортивно-мілітарний елемент випробування, я би сказав, на грані можливостей, щоб можна було перейти на наступний рівень».

НЕСТАНДАРТНА ПРОГРАМА «КАЛИНОВОГО ОБЕРЕГУ»

Програма табору передбачала розвиток звичних пластових вмілостей: життя в природі, самозарядність, куховарення, впоряд з палицями, гарні ватри, і мала спортивну складову — абсолютно нове на той час для пластових таборів. Розповідає інструктор зі спорту СВТ-91 Ярослав Збитковський: «Ми мали достатньо спорту: змагання з бігу, стрибки в довжину і висоту, "лисячий біг", відбиванка, футбол, навіть спробували плавання і порятунок на воді, адже поруч ріка Стир з приємною, прогрітою сонцем водою. А які у нас були ранкові руханки!»

Чимало учасників запам'ятало, що той табір мав відчутний парамілітарний елемент. Чому так? «Мабуть, тому, — розмірковує Ярослав, — що комендант вніс у нього таку "родзинку", якщо так можна висловитися. Ми долали водні перешкоди, лазили по-пластунськи, вивчали основи маскування. Та й нічні алярми були в такому псевдоармійському стилі. За часом воно не переважало спортивну програму, але емоційно перевищувало спорт. А Покальчук зі своєю харизмою це все гарно подав».

«У нас до цього був Пласт більше офісний, — вважає Юрко Міндюк. — Життя в природі для багатьох куренів тоді не було популярним. Фізичні навантаження були обмеженими. А тут Покальчук вирішив зробити такий вишкіл, ледь не "рейнджерський". Він розказував, що десь він там проходив якусь навчання. Навчав підкрадання, нападам, це було супер нове щось і захоплююче. На ходу щось придумував, наприклад, вигадав таку команду: "Ковбасуйся!"»

Юрко захопився тоді пластовою журналістикою і навіть записав інтерв'ю з Олегом Покальчуком. «Я у нього запитав: як ти вважаєш, ось тут юнаки на таборі, як їх варто краще виховувати? А Покальчук таку фразу сказав, пам'ятаю: "Та все нормально! Тільки вам треба більше навантажень фізичних"».

ВИМАРШ ДО ЗАПОВІДНИКА «КОЗАЦЬКІ МОГИЛИ» ДЛЯ ПІДНЕСЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

«Якраз на ті дні випало вшанування битви під Берестечком, — продовжує спогади Ігор Маркуц. — Ми йшли вимаршем з гуртковими знаменами до села Пляшева, до заповідника «Козацькі могили», де ті урочистості відбувалися. Справили своїм виглядом сильне враження на селян і учасників того заходу. Подальші СВТ мали вимарш на Козацькі могили обов'язковим у програмі. Ми збурили тоді народ на тій події, бо більшість учасників після промов просто сіли обідати. А тут така атракція — пластуни. Той вимарш всім дуже запам'ятався. Ти йдеш з українським прапором, в однострої, хоч ті однострої були не у всіх однакові. Але дуже врочисто це було!».

Юрко пригадує, що селяни і навіть не всі громадські активісти й політики на тому вшануванні розуміли, хто такі пластуни. «Ми їм довго розказували, що ми українські скавти. Народ великими очима дивився на нас. Хто це такі йдуть? Якісь діти в зелених одностроях? «Піонери чи комсомольці, чи хто ви там?» — запитували у нас. Ми пояснювали, співали пісень, навіть Бандеру згадували. Люди дивилися зачудовано на нас, з легким постсовецьким переляком. Саме тоді було національне відродження, і ми відчували свою невелику місію — штовхати національну ідею на Волинь з Галичини. Я не побачив там якогось надмірного захоплення нами, але й не було негативних проявів. Тоді ще люди дуже боязко ставилися до якихось проявів національної свідомості, особливо на селі. Вони пережили десятиліття терору і не знали, як реагувати».

Досвід СВТ-91 ми гарно проаналізували. Найкраще було взято «каліняками» для наступних таборів. 1991 року Загін ЧК провів на Волині два табори: у травні «Повстанські ночі», у червні СВТ, а восени це й 4-денну мандрівку «Заграва» місяцями дії УПА-Північ. Варто пригадати, що ті табори відбувалися у той історичний момент, коли вирішувалося питання бути чи не бути незалежній Україні. Тепер у нас випробування набагато серйозніші. Але цього літа, у серпні, заплановано СВТ-2024. Чекаємо вістей!

ПЛАСТУН, ЯКИЙ ВІЖИТЬ ДО ПЕРЕМОГИ І ДЛЯ ПЕРЕМОГИ

▲ Ярослав Хмарук фінішує під час свого першого марафону (39th Vienna City Marathon). Відень, 24 квітня 2022 р. Фото Ірини Карпенко

У час російсько-української війни багато пластунів у різний спосіб виявляють волонтерську активність. Це важливо, бо пластуни-військовики і їхні бойові побратими, загалом Збройні Сили України мають багато різноманітних потреб. Не все може забезпечити держава, а якщо говорити про швидкість придбання чи передання нашим бійцям того чи того необхідного, взагалі волонтерам немає рівних.

З огляду на різні обставини і причини, займатися волонтерством стає щоразу складніше. Доводиться придумувати найрізноманітніші способи, аби залучити кошти, придбати, передати адресатам.

Оригінальний підхід у цьому напрямку застосував пл. сен. Ярослав Хмарук, СМ, з Австрії. На допомогу прийшов біг. Саме так і є, біг — це не лише здоровий спосіб життя, а й допомога ЗСУ.

Редакція

— Друже Ярославе, на початок нашої розмови, розкажи, будь ласка, трохи про себе і родину.

— Я є пластуном сеньйором праці краю Австрія, належу до 29-го куреня УПС Велике Плем'я «Сіроманці».

Народився в Києві 29 липня 1976 р., одружений. Із дружиною Оленою виховуємо двох чудових дітей: шістнадцятирічну Катрусю і чотирнадцятирічного Сашка. До речі, обидвоє — пластуни. Від 2015 року живемо з родиною у Відні.

Маю юридичну та екологічну освіти. У 1997 році закінчив Академію МВС України, а в 2004-му — Державний екологічний інститут при Міністерстві охорони навколишнього природного середовища України. Маю досвід роботи в державній сфері (понад 12 років на держслужбі) та в приватній енергетично-будівельній компанії.

Трохи про мою дружину. Олена свого часу закінчила Київський національний лінгвістичний університет, вже у Відні пройшла навчання Projektmanagement в BFI Vienna й успішно склала іспит у Торгово-промисловій палаті Австрії. Однак офісна робота не приносила задоволення, і Олена пройшла додаткове навчання у Віденському Червоному Хресті (Wiener

Rotes Kreuz), щоби бути корисною і допомагати людям. Має відзнаку від Червоного Хреста за зусилля в умовах пандемії COVID-19. Багато років є приятелькою Пласту в Австрії.

— Як Ти став членом Пласту?

— У 2015 році мої діти пішли до української суботньої школи у Відні. Якраз у той час відбулося відродження Пласту в Австрії. Почав діяти віденський осередок.

Пласт нам презентували Ігор Непийвода, Євген Ложкін та Оксана Водотика. Розповіддю вони вразили і надихнули. Дітям також сподобалося, і з 2016 року вони долучилися до Пласту, а я, відповідно, як батько, — до Пластприятю.

З часом став координатором Пластприятю, який очолював у 2019—2020 рр. Ми доволі активно допомагали Пласту Австрії. Брала участь у всіх заходах осередку (День Злуки, Листопадовий зрив, різноманітні пластові зустрічі, передання ВВМ, відкриття і закриття пластового року та інші), допомагали в організації проведення Свят весни і літнього таборування.

На моє рішення вступити до Пласту вплинув той фактор, що постійно перебував поруч як приятель на всіх активностях, а спілкування з виховниками Ігорем Непийводою та Євгеном Ложкіним переросло в дружбу. «Велика Гра» дуже захоплювала. Відчув, що слід рухатися далі. Наприкінці 2020 року пройшов КВДЧ і відразу вступив до Пласту Австрії. На цьому не зупинився, бо наше новацтво підростало, була потреба у виховниках. Після КВДЧ, у 2021 році, пройшов Вишкіл виховників УПЮ, відтак отримав ступінь КВ І.

Відразу долучився до роботи як підвиховник новацького рою «Шалені Бобри». Вже за рік хлопці перейшли до юнацтва. В серпні 2022 року рій «Шалені Бобри» переріс в юнацький гурток «Січові Стрільці» (11 пластунів), який тепер діє у повному складі, а я є їхнім виховником. Половину хлопців знаю від шестилітнього віку (тепер їм по 13-14 років). Тому в гуртку панує родинний затишок і довіра.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році багато українських родин знайшли прихисток та підтримку в Австрії. Одним із важливих аспектів збереження національної ідентичності та культурних традицій стало долучення дітей до Пласту. Отже, чисельність Пласту в Австрії зросла втричі.

У нас віддавна була мрія заснувати юнацький курінь, і цього разу кількість юнацтва дозволяла нам це зробити. В листопаді 2022 року відбувалися загальні збори УПЮ краю, під час яких хлопці та дівчата розділились, і почались довгі години обговорень, презентацій, дебатів, виборів. Ці збори закінчилися створенням двох підготовчих юнацьких куренів.

Постало питання вибору патрона куреня. Були різні пропозиції, такі як гетьман Петро Дорошенко, командир УПА Михайло Бобанич та інші. Я організував презентацію кандидата Василя Вишиваного (Вільгельма Франца Йозефа фон Габсбурга Лотаринзького) — борця за незалежність України, українського військового діяча, політика, дипломата, поета, полковника Легіону Українських Січових Стрільців, який як ніхто з кандидатів об'єднував Україну й Австрію. Юнацтво зробило свій вибір — юнацький курінь ім. Василя Вишиваного.

Курінь розвинувся кількісно та якісно, його діяльність має значний позитивний вплив на станицю Відень.

9 червня 2024 року, завдяки активній діяльності у час пробного періоду та за умов дотримання всіх вимог крайової референтури УПЮ, підготовчий курінь ім. В. Вишиваного отримав постійне реєстраційне число 1. Це велика спільна робота КВ УПЮ і нашого юнацтва, і дуже радію, що є одним із ініціаторів та організаторів створення цього куреня.

Окрім виховної роботи вже другу каденцію є крайовим референтом УСП краю Австрія. Як і в інших пластових осередках, у нашому краї також бракує виховників. Одним із завдань референтури УСП є залучення дорослих членів.

Було покладено добрий початок для активного залучення до Пласту дорослих. Ми ефективно провели два крайових Вишколи дійсного членства. Частина нових волонтерів одразу активно включилася в пластову діяльність. Створено план розвитку новозалучених дорослих пластунів. Започатковано сходи УСП-УПС з метою, зокрема, навчання пластових компетенцій дорослого членства: практичного пластування, традицій та методів, комунікації та наставництва. З цікавого: попередні двоє сходи УСП-УПС ми провели у мандрівках, долучивши досвідчених пластунів краю. Тобто відбулося поєднання приємного з корисним: активітету — з гутіркою на пластову тему від виховників, адміністраторів та інструкторів.

Також від КПС маю додаткове діловодство — координація з Пластприятю. У червні, під час закриття пластового року, було проведено збори Пластприятю, обрано нового координатора, заплановано кроки на активізацію приятелів у житті краю.

Отже, активно беру участь у житті Пласту. Пишаюся тим, що можу бути частиною цієї великої Родини і робити свій внесок у розвиток молодого покоління. Членство в нашій організації стало важливим кроком у моєму житті, оскільки Пласт допоміг мені розвинути провідницькі якості, набути нових друзів і навчитися багато корисного.

— Невід'ємною частиною Твого життя став біг. Розкажи, будь ласка, про це докладніше.

— Я захоплююся бігом вже багато років. Активно почав бігати у Відні з осені 2015 року.

— ” —

СТОЛИЦЯ АВСТРІЇ МАЄ ЯКУСЬ ОСОБЛИВУ БІГОВУ АТМОСФЕРУ. З ЧАСОМ ДОЛУЧИВСЯ ДО ВІДЕНЬСЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО БІГОВОГО КЛЮБУ USTREAM RUNNERS. ЦЕ ТАКОЖ РОДИНА, СХОЖА НА ПЛАСТ, ЗА ВІДЧУТТЯМ І ЗА НЕЗРІВНЯННО ЧУДОВИМИ ЛЮДЬМИ.

За цей час я пробіг понад двадцять напівмарафонів і п'ять марафонів. Кожен із них залишив у моєму житті незабутні враження та неймовірний досвід. З того моменту, як я отримав свою пластову хустку, кожен свій напівмарафон і марафон фінішував у пластовій хустці та з прапором України.

▲ Юнацтво куреня ім. Василя Вишиваного (Вільгельма Франца фон Габсбурга-Лотарингського) та члени Кадри виховників куреня. Перший праворуч у другому ряді — Ярослав Хмарук. Крайове Відкриття пластового року, Відень, вересень 2023 р.

Маратони стали невід'ємною частиною мого життя, а біг, як і Пласт, займає особливе місце в моєму серці. Участь у марафонах — це особливий виклик і, одночасно, велика радість. Кожен марафон — це нова історія, сповнена емоцій, зусиль і перемог над собою.

Перший марафон я пробіг у 2022 році у Відні. Це було справжнім випробуванням, але після фінішу відчув таку неймовірну гордість і задоволення, що зрозумів: це лише початок моєї марафонської пригоди.

Загалом, як я вже говорив, пробіг 5 марафонів (Відень, Венеція, Відень, Берлін, Відень). Особливе місце за відчуттями займає Берлінський марафон, який входить у шістьку основних марафонів світу (Бостон, Нью-Йорк, Чикаго, Лондон, Токіо та Берлін). Такої бігової атмосфери, підтримки вболівальників, підтримки України я наразі не бачив, не відчував на жодному марафоні.

Біг також дає можливість допомагати іншим. Часто беру участь у благодійних марафонах, де кошти, зібрані з учасників, йдуть на підтримку різних соціальних проектів. Це дає відчуття, що ти робиш щось важливе не тільки для себе, а й для інших людей. Як приклад — участь у Всесвітньому пластовому марафоні у вересні 2022 року. Основною ідеєю стало поєднання бігу, Пласту і допомоги нашим воїнам-пластунам.

Біг для мене — це не просто спорт чи фізична активність, це справжній спосіб життя. Кожен раз, коли виходжу на пробіжку, відчуваю, як мій розум і тіло гармонійно працюють разом. Біг дозволяє мені зосередитися, знайти внутрішній спокій, знайти відповіді на питання і налаштуватися на новий день. Біг дарує відчуття свободи і легкості, яке важко знайти в чомусь іншому. Біг — то як панацея.

Ще хочу сказати декілька слів про поєднання бігу і Пласту. Як референт УСП краю зацікавлений у долученні до Пласту нових волонтерів, а як активний учасник бігового Клубу UStream Runners зацікавлений у нових бігунах. Тому логічно було це поєднати, і це зроблено. На сьогодні частина одноклубників — це нові волонтери Пласту та Пластприят, а частина старших пластунів і старшого юнацтва є бігунами,

які вже беруть участь у змаганнях. На сьогодні більшість UStream Runners причетні до Пласту.

Ще одне моє захоплення — люблю готувати. В 2011 році пройшов навчання на кухаря української та європейської кухонь. Так вийшло, що у Відні це захоплення стало моєю професією, і вже з 2015 року я працюю кухарем.

— У час війни Ти поєднав біг із волонтерством. Як для Тебе виглядала волонтерська діяльність від кінця лютого 2022 року і дотепер?

— Після 24 лютого 2022 року все змінилося. Звісно, як і більшість в інших країнах, українці Відня і загалом Австрії (у нас просто неймовірна українська громада) активно збирали, купували та відправляли гуманітарну допомогу, а також необхідне спорядження. Це робилося і приватно, і в рамках допомоги від Пласту краю Австрія.

З цікавої співпраці скавтів можу навести такий приклад. Скавти Валії (Британія) на початку війни для потреб військових придбали декілька джипів (зараз також продовжують). Машини своїм ходом прямували до Відня та передавали естафету пластунам та пластприятелям Відня, а ми, своєю чергою, «переганяли» ці авто (звісно, повні корисного вантажу) до кордону та передавали благодійному фонду «Колеса Перемоги», організованому пластовою родиною Колодіїв із Тернополя. Далі ці авто вирушали до наших військових. На сьогодні, якщо не помиляюся, фонд передав в Україну вже 500 авто.

Повертаючись до бігу і волонтерства, під час минулих двох марафонів (Берлін і Відень) організував збірки коштів на потреби пластунів-захисників. Це дозволило зібрати під час Берлінського марафону 30.120,00 грн і допомогти закрити збір «Лісових чортів» на три антени AVENGER Booster (підсилювачі антен для DJI Mavic 3), а під час Віденського марафону зібрати 43.500,00 грн на потреби пластуна-захисника «Сіроманця» і його побратимів з роти вогневої підтримки 2-го стрілецького батальйону 67 ОМБр.

— Як сталося, що Ти обрав для себе саме курінь «Сіроманці»?

— Велике Плем'я «Сіроманців» — це ще одна яскрава сторінка мого пластового життя. Трохи моєї історії. Настає час, коли більшість пластунів дивляться, вивчають і згодом долучаються до куреня, до однодумців. Для мене все почалося в 2017 році, коли мої друзі Ігор Непійвода і Євген Ложкін вперше скотактувалися з «Сіроманцями». Я тоді був ще в Пластприяті. Згодом, у 2019-му, мої друзі знову постукалися до «Сіроманців». Саме від них я більше довідався про курінь, і мій вибір остаточно зупинився на «Сіроманцях». Безмежно радий цьому. Звісно, як і у кожного куреня, були певні умови, які слід було виконати. У зв'язку з «коронаю» була павза, але на початку літа 2022 року у нас поновилися перемовини з Великим Племенем «Сіроманців». Ми почали разом готуватися до вступу в курінь, ретельно вивчаючи історію і традиції. Паралельно займалися волонтерською діяльністю, адміністративною та виховною роботою з пластунами.

У серпні 2022 року ми проводили крайовий літній табір і запросили, як підкріплення, інструкторів з Канади. Більшість зголошених були саме «Сіроманцями». Спілкування з ними, отримання цікавої інформації про курінь підсилили бажання скоріше долучитися до цього товариства. Їх історії про багаторічну традицію та величезний внесок членства у розвиток Пласту, української культури, науки та освіти надихнули нас. Друзі поділилися з нами не лише досвідом і знаннями, а й духом братерства та відданості. Все це запалило ще більше, і ми з нетерпінням чекали, щоб стати частиною великої родини «вовків». Далі, на початку осені 2022 року, після місяців підготовки та очікування, ми нарешті отримали офіційне запрошення стати частиною Великого Племени «Сіроманців». Під час Великої Ради 16 жовтня 2022 року нас прийнято до куреня. Цей момент став важливою подією в нашому пластовому житті. На перших наших сходинах вже як «Сіроманців», що відбулися 12 листопада 2022 року, було прийнято рішення про створення Стежі в Австрії. Уже 15 листопада 2022 року Радою «Сіроманців» було підтримано нашу пропозицію. Так народилася нова Альпійська стежа.

Зараз «Сіроманці» Австрії є дуже активними пластунами. Кожен не перший рік має рої та гуртки, всі виконують діловодства (не першу каденцію) в складі КПС, безпосередньо організують та проводять пластові заходи й акції.

Серед усіх членів нашого куреня для мене особливим прикладом і авторитетом є наш третій Начальний Пластун Любомир Романків, який, на жаль, у червні цього року відійшов на Вічну Ватру. В курені багато особистостей, з яких вартує брати приклад.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

*Європейська зустріч «Сіроманців» у Празі, жовтень 2023 р. >
Альпійська стежа Племени «Сіроманці»: Ярослав Хмарук, Ігор Непійвода та Євген Ложкін. ВПР, Відень, вересень 2023 р.*

*Члени і членкині Українського бігового клубу >
«UStream Runners» — учасники Віденського марафону (40th Vienna City Marathon). Квітень 2023 р. Фото Ірини Карпенко*

«ЛІСОВІ ЧОРТИ». ЇХ ЖИТТЯ І БУТТЯ. КНИГА ДРУГА: 1945—2007» — НЕОЦІНЕННИЙ СКАРБ НЕ ЛИШЕ ДЛЯ ПЛАСТУ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

У цій рубриці, серед розповідей про різноманітні пластові видання, періодично пишемо про книги, видані пластовими куренями. Це окремий напрям, і він вкрай важливий. Адже, якщо ознайомитися з ними, можемо побачити глибини пластової історії, знайти відповіді на ті чи ті питання нашої діяльності в Україні та діаспорі.

«Лісові чорти. Їх життя і буття. Книга друга: 1945—2007» — це продовження опису історії цього куреня, розпочате книгою «Лісові чорти». Їх життя і буття: 1922—1945. Ювілейний історично-мемуарний збірник у їх шістдесятиліття» (Вашингтон — Нью-Йорк — Торонто), 1983 рік.

Друге видання описує повоєнну історію куреня, пластування в діаспорі і час відновлення діяльності нашої організації в Україні. Книгу присвячено 85-літтю «Лісових чортів». Її особливість полягає в тому, що видана на рідних теренах — у Львові.

«Для кого призначений цей історико-мемуарний збірник, а радше огляд з діяльності Великого Племені Лісових чортів, що називає себе Фамілією? Відповідь проста: крім нас, для всіх, кого цікавить і цікавитиме праця, життя і звичай пластового куреня, що присвятив себе вихованню української молоді для добра української громади і народу. Сам факт, що блукаючи довгими літами по світі, його члени не розгубилися, а привели до Розгірча, Львова і Києва свідомих з сильним хребтом і з українською душею людей, що стали до праці при розбудові нової української держави, говорить за їх вартості. Ми, Лісові чорти, впевнені, що майбутні дослідники діаспори і наші нащадки скористають з написаного і відповідно оцінять вартість нашого збірника», — йдеться у «Слові від редакції».

Зміст книги доволі насичений. Історична частина «Про що записано в архівах» складається з п'яти розділів: «Про організаційний розвиток», «Фамілія ЛЧ довкруги світу», «Про провід, важніші події та відзнаки», «Про ролі Фамілії у вишкільних таборах», «Про участь ЛЧ в ювілеях, джемборі та зустрічах». Мемуарна частина «Про що розповідають ватри» має шість розповідей: «Про табори і мандрівки», «Про видавничу діяльність», «Про творчість і музу ЛЧ», «Про ігри і забави», «Про те, що на фотоплівках записано», «Про тих, що відійшли на Вічну Вагру».

Не менш цікава заключна «Адміністративна частина». Серед іншого, там подано список фаміліантів за пореклами та прізвищами, індекс фаміліантів за прізвищами.

Хто прочитає цю книжку, а ще краще — обидві частини, той знатиме про цей один із найдавніших, найактивніших і найчисельніших куренів якщо не все, то майже стільки.

Книгу запропоновано читачам у формі альманаху. Текст різних авторів роблять мову видання барвистою, а величезний масив матеріалу — дуже цінним, і справді не лише для пластунів, а широкого кола читачів, а також дослідників пластової та загалом української історії на рідних теренах і в різних краях.

Сторінки книги гортаєш із насолодою. Вона здається настільки досконалою, як і саме Велике Плем'я «Лісових чортів». Про повноцінний зміст подбала редакційна колегія у складі: Роман Барановський — голова, Анатоль Прасіцький — екзекутивний редактор, Іван Брикович, Володимир Корнага, Олексій Пясецький, Петро Содоль, Іриней Юрчук — члени редколегії. Чудове доповнення до нього — велика добірка фотоматеріалу. Значну частину світлин для широкого загалу опубліковано вперше. Професійне і сучасне поліграфічне виконання — завдяки Науко-

▲ Сторінки книжки

во-виробничій фірмі «Українські технології» (м. Львів). Тверда обкладинка, крейдяний папір. Наклад невеликий, всього 500 примірників.

Розповідаємо про це чудове видання лише тепер, хоч книжка вийшла у світ у 2010 році. Дякуємо за таку можливість львів'янину Ростиславу Пужаковському, який від «Лісових чортів» спрезентував її нашій редакції. Книжки нема в широкому обігу, не придбаєте у крамницях, і наклад невеликий. Тож другу частину історії «Лісових чортів» можна вважати раритетом. Пощастить тому, хто відшукає для своєї книгозбірні. Охочим вартує розпитати про це когось із ЛЧ, бажано львів'ян.

Описана славна 85-літня історія Великого Племені «Лісових чортів» (3-й курінь УСП і 3-й курінь УПС) надихає на активну діяльність теперішнє і наступні покоління. В книжці про це сказано так:

— — —

**«ІДІМ В НАРОД, ЯК ІШЛИ НАШІ
ЗАСНОВНИКИ, І ТАМ ПРАЦЮЙМО.
І ЯКЩО ПО СОБІ ЗАЛИШИМО ЦЕЙ СВІТ
ТРОШКИ КРАЩИМ, ЯК ЙОГО ЗАСТАЛИ,
ТО МИ ЧАСУ НЕ ПРОГАЙНУЄМО...»**

Юліян Крижановський («Матрица»)

Від себе ж бажаємо: в добру путь, у славне майбутнє!

ОКСАНА ПАШИНА —

ПРО ТЕПЛО РОДИНИ, ВІЙНУ І ПОЧАТОК ПЛАСТУВАННЯ

У «Пластовому шляху» число 3 за 2022 рік ми надрукували інтерв'ю з пластуном-військовиком Олегом Пашиним. Поміж іншим він сказав про те, що не хоче передавати у спадок своїм дітям світ, в якому буде існувати російська загроза для України.

У розмові з дружиною друга Олега, подругою Оксаною, теж йдеться про дітей, про їхню сім'ю, про жіночий погляд на екстремальні умови початку війни, про пластову складову у житті їхньої родини.

Редакція

— Олег розповідав, що ви з ним ще до початку цієї повномасштабної війни домовились про те, як ви будете діяти: відвезете дітей у безпечне місце, а він повернеться назад у Київ захищати країну. Хоча він міг би цілком законно виїхати разом із родиною за кордон. Я переконана, що героями є не тільки наші бійці, а й їхні дружини, які розуміють своїх чоловіків і підтримують їх. Я просто хотіла дізнатись про Твої почуття, як це було — відпустити чоловіка. Чи не було думок спробувати втримати його поблизу сім'ї? Бо самій мало бути важко...

— Так, у нас була чітка домовленість. Звісно, ніхто до кінця не усвідомлював, що це справді може статися. Всі сподівались, що не буде війни, але було відчутно дуже велике напруження. О п'ятій ранку ми прокинулись від звуку вибуху, це був звук, який ні з чим не порівняти. Ми зрозуміли, що почалась війна, і перші хвилини був якийсь ступор. Чоловік навіть думав, що, можливо, не варто нікуди їхати. Але я сказала, що ми домовились, і краще робити саме так. Я діяла дуже швидко і раціонально, збудила дітей і сказала, що ми їдемо в гості до бабусі. Вони дуже зраділи з такого спонтанного рішення. Але старша дочка, їй на той час було 13 років, зрозуміла, що ми не просто так їдемо до бабусі. Ми зібрали речі, сіли в машину. Ми заздалегідь мали

заготовлену канистру з бензином, і це нам дуже допомогло, адже по дорозі було багато черг. Вперше ми їхали до Львова об'їзними шляхами, і дорога зайняла 13 годин. Але я вважаю, що ми дуже вчасно виїхали і правильно зробили, бо мої діти не чули вибухів у Києві.

Я не відмовляла Олега повертатися. Насправді, його відмовляла його сестра, дуже переживала за нього.

— ” —

Я НЕ ВІДМОВЛЯЛА, БО ЗНАЛА, ЩО ЯКЩО ВІН УЖЕ ВИРІШИВ ЩОСЬ, ТО ВІН ЦЕ ЗРОБИТЬ. ЦЕ БУЛО РІШЕННЯ МУЖНЕ І ПРАВИЛЬНЕ.

— Як реагували ваші діти на те, що відбувалось? Коли розлучались з татом... Як пройшли ті місяці, поки вони не бачились з ним?

— У нас діти такого віку були: 13-річна дочка, 6-річний син і 4-річна дочка. Найлегше сприймала все, звісно, наймолодша дитина. Син по дорозі до Львова побачив, як назустріч нам їдуть військові машини, і до нього прийшло усвідомлення, що щось не так, що ми не просто так в гості їдемо. Також почув якісь наші уривчасті розмови на передньому сидінні і наші домовленості. Тобто дитина склала вже собі уявлення. Старша дочка все розуміла, але особливо не виказувала ніякого хвилювання. Коли син почув, що тато повинен вертатись, він засмутився, але не було якоїсь паніки і розчарування, адже у Львові він був зі своїми двоюрідними братиками-сестрами. Тому, в принципі, це спілкування з родичами і те, що ми були там всі разом, трохи згладило стрес від розлуки з татом.

До 27 березня ми були у Львові. Ходили під час повітряних тривог у підвал ховатися. А коли 26-го ввечері був перший удар по Львову, ми вирішили їхати далі до родичів за кордон. Вони давно нас запрошували і готові були нас приймати. Тому ми двома родинами — я з дітьми і своєю мамою і брат із своїми трьома дітьми і дружиною — виїхали до Берліна і там були впродовж 2 місяців. Мій брат повертався, їздив туди-сюди і волонтерив, возив машини, а ми з його дружиною і мамою і з нашими 6 дітьми були за кордоном. Звісно, діти дуже сумували за татом, ми з ним говорили по телефону, але не було цього стресу від війни, ударів. Ми зробили максимально, щоб вберегти їх від жаху війни.

— Ви з Олегом розминулись буквально на день, коли ви повернулись назад в Україну, а він поїхав на Схід. А потім його поранили. Що потім відбувалось? Було страшно? Шкодувала, що відпустила його?

— Коли вже стало зрозуміло, що 9 травня позаду і нічого надзвичайного не сталося, я вирішила повертатись до України, до своєї роботи. Це було нелегке рішення, було страшно. Але я відчувала, що це правильно, і ми повернулись. Вже за кілька днів, як ми мали виїжджати з-за кордону спочатку до Львова, а потім до Києва, я дізналась, що Олега переводять. Ніхто не знав, коли точно, але мали перевести. І так сталося, що коли я приїхала в Київ, він був уже в Бахмуті на перевалочному пункті, готовий до відправки на передову.

Чи шкодувала, що відпустила його? Ні, в мене не було такого відчуття. Звісно, хвилювалася за майбутнє своє і своїх дітей в разі, якщо станеться найгірше. Але я вважаю, що це його обов'язок і він правильно зробив. Він мав вибір: або бути з родиною, що було б теж логічним, правильним і законним, або піти воювати. Він обрав друге, і я поважаю його за цей вибір. Але він був впевнений також в мені, він знав, що зі мною діти будуть у безпеці.

— Що Тобі додавало стійкості?

— ” —

— СТІЙКОСТІ ДОДАВАЛИ МОЇ ДІТИ, ЯКІ ВИМАГАЛИ БАГАТО УВАГИ.

Також це була моя мама, яка паралельно мала проводити уроки в українській школі, а я їй допомагала: мої проекти, підготовка до школи, яку ми запустили з напарницею. І віра в те, що скоро я повернусь додому і буду працювати.

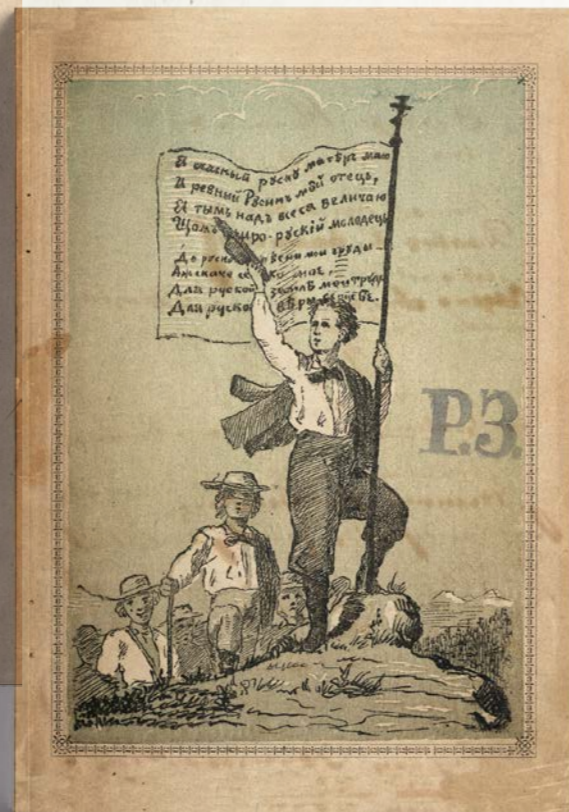
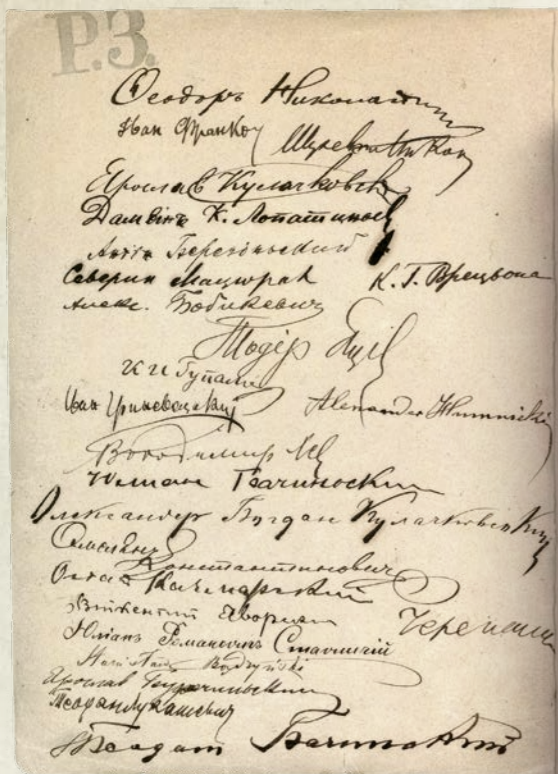
— Знаю, що Ти також пластунка. Розкажи, будь ласка, про свій шлях до Пласту, чим зараз займаєшся?

— В Пласті я пробувала брати участь ще в 12 років, але тоді мені щось не пішло. Я мала іншу компанію, інші захоплення. І так я відійшла від Пласту на деякий час. Але мала багато друзів серед пластунів, брат був пластун. Тобто середовище навколо мене було наповнене складене з пластунів. Потім я повернулася у Пласт як мама новачки, коли старшій донечці було шість років. Коли вона пішла в школу, ми віддали її в новацтво, і вона почала пластувати. Але я не дуже брала в цьому участь, була просто мамою новачки. А вже коли в нас народився син, то ми віддали його у два роки в пташата. Мій чоловік досить скептично до того ставився, бо він розумів, що пташата — це більше забава для батьків. Тому що пташатко повноцінно саме не може пластувати. З ним завжди активно беруть участь в усіх подіях батьки. Тобто я стала активно долучатись до сходинок як мама пташатка. А вже як народилась третя наша дитина, друга донечка, то постало питання, а як же водити всіх 2 пташат і 1 новачку у різні сторони. Тоді ми з моєю подругою вирішили взяти на себе роль виховниць, стати пластунками. І на базі нашого садочка, який ми організували 2019 року, започаткували різновікове гніздечко, віддали туди всіх наших дітей. Так почався мій шлях: в 2020 р. я написала заяву в Пласт і стала пластункою-прихильницею. Особливої активної участі в організаційних питаннях Пласту поки не беру, беру на себе лише роль виховниці. Час від часу беру якісь ділянки роботи в уладових станичних заходах, активно займаюсь гніздечком.

— Що найперше зробиш після нашої перемоги?

— Не знаю... Просто буду сидіти з родиною і обійматися біля каміну або біля вогню.

Спілкувалася пл. сен. прих. Ганна Гречишкіна
Світлина з фотоархіву Оксани Пашиної

< Обкладинка віршованої хроніки «українсько-руської студентської мандрівки літом 1884 р.» під назвою «В дорогу!» і сторінка з особистими підписами учасників мандрівки. З фондів музею «Дім Франка», м. Львів

З ІСТОРІЇ ПЛАСТОВОГО ГІМНУ

140 РОКІВ ВІД ЧАСУ ПОЯВИ ВІРША, ЯКИЙ ЛІГ В ОСНОВУ ПЛАСТОВОГО ГІМНУ

Директор Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка, літературознавець і франкознавець Богдан Тихолоз зробив цікаве повідомлення. Йдеться про те, що у фондах музею «Дім Франка» (Franko House) зберігся унікальний примірник віршованої хроніки «українсько-руської студентської мандрівки літом 1884 р.» під назвою «В дорогу!» з особистими підписами учасників тієї знакової мандрівки. Іван Франко називав цю подію «першою свідомо зорганізованою пробою товариської мандрівки українсько-руської молоді».

«Іван Франко був не просто учасником, а співорганізатором мандрівки та її хроністом (як також і кількох інших подібних мандрівок). ... Останніми роками ми в Домі Франка перевидали хроніку «В дорогу!» і підготували великий путівник «Франкомандри»», — підсумовує Богдан Тихолоз.

Для нас, пластунів, згадана віршована хроніка цінна тим, що в ній уперше опубліковано вірш «В дорогу!». Саме він згодом ліг в основу пластового гімну. Свого часу «Пластовий шлях» публікував розвідку мистецтвознавиці зі Стрия Ульяни Молчко про історію створення «Цвіту України». З нагоди такої визначної пам'ятної дати ми вирішили нагадати читачам цю публікацію, оскільки вона була надрукована понад 20 років тому.

Редакція

Кожному, хто причетний до українського скавтського руху, добре відома пісня-гімн «Цвіт України і краса». Поряд з іншими національними гімнами вона відіграє чималу роль у вихованні української молоді. Без цієї пісні не відбувається жоден захід у Пласті. Під цю мелодію піднімається державний прапор. Цей гімн викликає в серцях пластунів гордість за свою організацію, формує патріотично свідоме нове покоління.

У КОЖНОМУ ПЛАСТОВОМУ СПІВАНІКУ ЗАЗНАЧЕНО, ЩО АВТОРАМИ ЦЬОГО ГІМНУ Є ОЛЕКСАНДЕР ТИСОВСЬКИЙ (СЛОВА) ТА ЯРОСЛАВ ЯРОСЛАВЕНКО (МУЗИКА).

Ім'я Олександра Тисовського є добре знаним кожному пластунові. Адже друг Дрот є одним із засновників Пласту, автором книги «Життя в Пласті». Постає Ярослава Ярославенка також повертається нашим сучасникам. Його життя і творчість описані в статті Я. Михальчина, опублікованій у книзі «З музикою крізь життя» (1992), та у книзі В. Лаби «Творець українських маршів Ярослав Ярославенко: життєвий і творчий шлях» (Львів, 2000). Справжнє прізви-

ще композитора — Вінцковський, роки життя — 1880—1959. Його музичний доробок складає понад три сотні творів. В ньому опери «Відьма», «Дівча з лілією», «Над Дніпром», оперети «Бабський бунт», «В чужій шкірі», музика до вистави «Лісові чари», мішані, чоловічі та жіночі хори, пісні для шкільної молоді, сольоспіви, марші, твори для духового оркестру, інструментальні п'єси. Композитор був одним з активних діячів спортивного товариства «Сокіл», цікавився іншими напрямками молодіжного руху.

Його твори впродовж багатьох років друкувалися в українському музичному видавництві «Торбан», одним з організаторів якого був сам Ярославенко. У час зародження і розвитку Пласту великими накладками виходили популярні серед молоді пісенні збірники цього видавництва під назвою «Торбан». Досліджуючи ці збірники, можна прослідкувати цікаву історію виникнення ідеї пластового гімну. На сторінках «Торбану» вперше побачили світ пластові композиції Я. Ярославенка «Пластовий марш» (відомий під назвами «В дорогу» або «Сонце по небу колує») на слова І. Франка, видрукований 1913 р., та «Гей, пластуни! Гей, юнаки!» на слова С. Черкасенка, видрукований 1923 р.

Саме «Пластовий марш», що народився в перший рік існування організації, є доволі цікавий своєю літературною основою. Звернення композитора до творчості Каменяра було невипадковим. Адже Ярославенко і його родина особисто знали з Іваном Франком. Батько митця був гімназійним товаришем поета. Сам Я. Ярославенко близько знав І. Франка, а дітей його навчав спортивних ігор у товаристві «Сокіл». Очевидно, дружні стосунки пов'язували його з Петром Франком, а тим самим внесли у його музичну творчість пластову тематику.

Отож не дивно, що згаданий «Пластовий марш» був написаний саме на Франкові слова. Ярославенко використав вірш «В дорогу», присвячений молодіжній мандрівці, що її поет організував у 1884 році. Чудова природа околиць Дрогобича, Борислава, гірські краєвиди Урича, Бубнища, Станиславова та Коломиї справили особливе враження на письменника і спонукали до написання цієї поезії, яка згодом увійшла до збірки «Давне й нове». За характером образів і поетичного вислову вірш нагадує закличний бадьорий марш. Твір набуває пісенних рис завдяки групуванню по дві строфи в заспів, а третя, шоста і дев'ята строфи повторюються як приспів.

Оспівуючи велич і красу природи, автор порівнює життя з крилатим вітром, з невпинною річкою, з мандрівкою, яка манить своїми несподіванками і пригодами. Звучить заклик «скинути з серця тривогу, вільним повітрям дихнути!», братися до рішучої, наполегливої праці над собою в ім'я народу та України.

Захопившись чудовою поезією, повною молодечого запалу та оптимізму, Я. Ярославенко створює прекрасну композицію, яка будить національно свідомі серця до боротьби за самоствердження.

50-ліття українського туристичного гімну

1884-го року відбулася велика прогулянка львівського студентства здовж Карпат (частинно Підкарпаття) від Дрогобича й Урича по Ворохту. Вона мала велике значіння для оживлення прогулькового руху й піднесення національної свідомості цих сторін.

Одним із учасників був тоді ще молодий Іван Франко. Він то помістив прегарні описи цієї прогулянки в «Ділі» (1884, 85-88 чч.) і в варшавській пресі. Знагоди прогулянки видано окрему книжечку Франка «В Дорогу!», що містила віршований опис Карпат, саме цих місць, куди йшли мандрі.

На вступі подаю вірш «В Дорогу», що зразу став улюбленою піснею мандрівників. І по нинішній день залюбки співають. Свого часу пластуни прийняли цю пісню за свій марш, з невеличкими змінами, з огляду на чистоту мови, що за той час значно поступила (7. рядок, з уваги на наголос слова «видіти» змінено: «Мали б бездільно сидіти», а 12-ий: «Вольним повітрям дихнуть»).

Минулого року минуло 50-ліття цієї пісні якось непомітно. Тож хоч цією коротенькою згадкою вшпаунімо пам'ять і заслуги Івана Франка, великого українського мандрівника.

Є. Ю. П.

▲ Повідомлення Євгена Юлія Пеленського в часописі «Новий час», 1 лютого 1936 року (ч. 21, с. 6). З фотоколекції пл. сен. Юрія Юзича, ОЗО

ТАК НА СТОРІНКАХ «ТОРБАНУ» З'ЯВЛЯЄТЬСЯ МУЗИЧНИЙ ТВІР «СОНЦЕ ПО НЕБУ КОЛУЄ...», НАЗВА ЯКОГО ВЗЯТА З ПЕРШОГО РЯДКА ФРАНКОВОГО ВІРША «В ДОРОГУ!».

Композиція написана у хоровому викладі і має ще один заголовок — «Пластовий марш».

Композитор адресував його юнацтву, яке зростає і виховується в Пласті на засадах любови до Бога й України.

Ця музична річ існує у трьох варіантах: для чоловічого, мішаного складів хору, а також як інструментальна п'єса для фортепіано зі словами. Вони опубліковані Львівським музичним видавництвом «Торбан» у 1913 та 1926 роках. Особливої уваги заслуговує варіант для чоловічого складу, оскільки є найбільш доступним для юнацького виконання. Композиція створена у жанрі похідного маршу, насичена патріотичним духом, сприяє створенню єдиного бо-

Іван Франко.

В ДОРОГУ!

Сонце по небі колує,
Знають і хмари свій шлях,
Вітер невпинно мандрує
По України степах.
Ми-ж сонця ясного діти,
Вольного вітру брати,
Мали сидіти — нидіти,
Мали б в дорогу не йти?
Гей-же, в дорогу!
В ясну путь!
Скинути з серця тривогу,
Воздухом вольним дихають.
Шумно хрустальні хвилі
Стрий і Черемош і Прут
Почерез звори і скелі
В вічній мандрівці несуть.
Рокотом кличуть нас тихо
Д собі в тих соняшних днях
Змити все горе, все лихо
В їх сребристих струях.
Гей-же в дорогу!..
Жизнь наша — вітер крилатий
Річка невпинна, брати!
Хвильки не хоче пождати,
Мусить і мусить йти.
Хто в цій мандрівці як мога
Волі, любови зазнав,
Того щаслива дорога,
Той по добру мандрував.
Гей-же в дорогу!..

▲ Повний текст вірша Івана Франка «В дорогу!», передрукований у пресі з однойменної віршованої хроніки. З фотоколекції пл. сен. Юрія Юзича, ОЗО

▼ Текст вірша Івана Франка з хроніки «В дорогу!» (1884 р.), який згодом ліг в основу гімну Пласту

ВЪ ДОРОГУ!

Сонце по небѣ колує,
Знають и хмари свой шляхъ,
Вѣтеръ невпинно вандрує
По Украини степахъ.
Мы-жъ сонця ясного дѣти,
Вольного вѣтру браты,
Мали бѣ сидѣти — нидѣти, —
Мали бѣ въ дорогу не йти?
Гейже въ дорогу!
Въ ясную путь!
Скинути зъ серця трѣвогу,
Воздухомъ вольнымъ дыхнуть!

йового настрою. Цей піднесений характер твору досягається чотиридольним метром та темповим позначенням *Marchiale rigoroso* (маршово, суворо). Тональність До-мажор надає йому святкових рис, а поєднання чітких четвертних з бадьорим пунктирним ритмом створює ясний, оптимістичний настрій.

Твір написаний у куплетній формі, яка є найбільш зрозумілою для дитячого сприйняття. У заспіві автор використовує дві строфи Франкової поезії. Вони утворюють період з двох речень по вісім тактів. Приспів витриманий у тому ж життєрадісному характері і написаний у формі шеститактового речення. Мелодія легко запам'ятовується, бо базується на тонічному та доміантовому тризвуках. А висхідні стрибки мелодії на терцію, кварту і сексту чудово імітують фанфарні заклики.

Ще один варіант хору «Сонце по небу колує...» написаний для мішаного складу в тональності Сі-бемоль-мажор. За гармонічною мовою та голосоведенням він складніший від попереднього і рекомендований до виконання досвідченішими колективами.

Привертає увагу «Пластовий марш» Я. Ярославенка для фортепіано зі словами. Це одна з оригінальних видозмін хорового твору «Сонце по небу колує...» Композиція написана у тричастинній формі. В акомпанементі переважають чіткі, карбовані акорди. Кульмінація припадає на слова приспіву «Гей же в дорогу, в ясну путь». На прикладі цієї інструментальної композиції новацтво і юнацтво може познайомитися з жанровими особливостями маршу.

Згадані музичні композиції були дуже популярними серед молоді. Тому й не дивно, що саме хор «В дорогу» надихнув композитора Я. Ярославенка і творця Пласту О. Тисовського до створення пластового гімну «Цвіт України і краса».

Його мелодія і текст лягли в основу цієї вічно живої пластової пісні. Композитор трансформував маршоподібний хор у величну урочисту пісню, автором тексту якої став О. Тисовський. Він створив свої поетичні рядки, присвячені Пласту, з яких утворено назву цілої композиції — «Цвіт України і краса».

—”—

ТИСОВСЬКИЙ ВИКОРИСТАВ ДВІ ПЕРШІ СТРОФИ ФРАНКОВОЇ ПОЕЗІЇ «СОНЦЕ ПО НЕБУ КОЛУЄ» З ДЕЯКИМИ ЗМІНАМИ. ПРО ЦЕ АВТОР ЗАЗНАЧАЄ У СВОЇЙ КНИЗІ «ЖИТТЯ В ПЛАСТІ».

Подібними засадами керувався й автор музики гімну. Він вдало видозмінив маршову мелодію в урочистий гімн за рахунок зміни темпу на *Maestoso* (велично) та повністю відмовився від пунктирного ритму, застосовуючи рівні восьмі тривалості. Тональність твору — Соль-мажор. Ярославенко залишив куплетну форму з характерним заспівом та приспівом. Митець вжив терцове втворювання теми, притаманне українському мелосу. Це й робить композицію доступною для масового виконання.

Доцент Уляна Молчко

Пластовий шлях. 2003. ч. 1 (133). С. 41—43

4.11.1923, с. Купновичі, Львівщина —
12.04.2024, с. Градівка, Львівщина

ПЛ. СЕН.
**ІВАН БУЧКІВСЬКИЙ,
«КУПНОВИЧЕНКО»**

На 101-му році життя відійшов у Вічність найстарший член Пласту України, освітянин, відомий громадський і культурний діяч.

Іван Бучківський народився 4 листопада 1923 року в с. Купновичі (звідси і псевдо «Купновиченко») Самбірського повіту у бідній селянській сім'ї.

Початкову освіту здобув у рідному селі, а згодом, у 1935—1939 рр., навчався в Самборі. Закінчив шостий клас самбірської школи ім. Ягайла і далі навчався у польській гімназії ім. М. Коперника. У 1940/1941 навчальному році закінчив перший курс Дрогобицького вчительського інституту, а від 1942 до 1944 рр. продовжував навчання в Самбірській учительській семінарії, де закінчив третій курс. Згодом здобув диплом вчителя у Луцькому педінституті.

Роки навчання в Самборі були скрутними. Жив спершу в бурсі (у гуртожитку), а потім по різних приватних помешканнях. У навчанні був сумлінним і наполегливим.

У 1942 році став членом ВСУМ (назва Пласту під час німецької окупації України) при Самбірській вчительській семінарії. Вихованець о. Володимира Івашка. Виконував важливу функцію літописця куреня ВСУМ ім. князя Льва, а також редагував всумівську газету «Слідом». Писав вірші, які інколи підписував ініціалами ІКБ (Іван Купновиченко-Бучківський).

У 1944 році почав багаторічну працю на освітянській ниві. Вчителював у школах сіл Погірці, Михайлівці, Купновичі, Градівка. Завжди був активним у громадському житті. Вчительській роботі віддав 50 років. У 1994 р. вийшов на пенсію, але громадську діяльність не полишив.

Намагався виховувати в учнів національну свідомість, любов до України, за що комуністична окупаційна влада систематично його переслідувала, цькувала і «попереджала».

За ініціативи і безпосередньої участі Івана Бучківського в селах Градівка і Купновичі споруджено два пам'ятники Кобзареві, насипано кургани борцям за волю України і встановлено Хрести Незалежності України, насаджено декілька Шевченківських парків. Згадані пам'ятники Тарасові Шевченку вдалося спорудити і відкрити з великими труднощами у важкі часи советської окупації. За це довелося витримати різні цькування.

В час незалежності громадська діяльність Івана Бучківського значно розширилася. Він заснував і став багаторічним очільником товариства «Просвіта» на Городоччині, створив осередки в Градівці та Купновичах, започаткував у Городоцькому районі організацію Народного Руху України. Працював головою методичної ради музею народної освіти у Львові. Багато років очолював районне об'єднання вчителів-пенсіонерів і був головою або членом багатьох інших громадських організацій. Поновив дійсне членство в Пласті.

З учнями, вчителями і селянами провів понад 240 екскурсій і подорожей Україною, Польщею, країнами Балтії, зокрема 20 кількадедних екскурсій Шевченківськими місцями України.

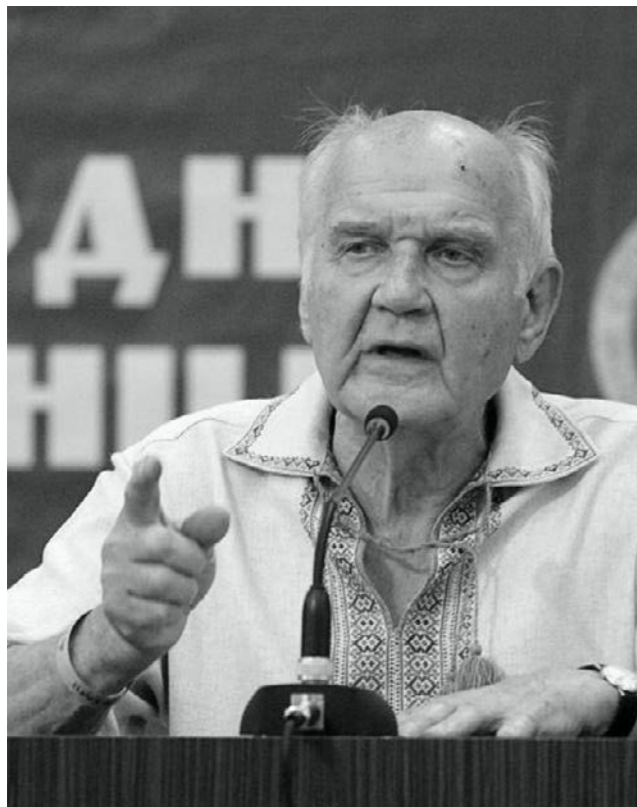
Іван Бучківський — голова редакційного комітету книжки «Минуло п'ятдесят літ... Спогади про Самбірську учительську семінарію і Пласт (ВСУМ) у 1941—1944 рр.» (Львів, «Арсенал», 1997 р.). Клопотаннями перед місцевою владою він допоміг самбірським пластунам отримати пластову домівку. За можливості брав участь у різноманітних пластових акціях та відзначеннях у Львові, Самборі, Рудках.

Відзначений численними нагородами і грамотами — починаючи від грамот голів місцевих рад і аж до президентів України, проте ніколи не працював задля нагород. Був людиною шляхетною і скромною, прикладом жертвності і патріотизму. Був життєлюбом, мудрим наставником, людиною щирою і завжди з посмішкою.

За багаторітню визначну пластову і громадську діяльність, за сприяння у відновленні та діяльності станиці Самбір на тлі зразкової пластової постави 19 вересня 2023 року Головна Пластова Булава відзначила пл. сен. Івана Бучківського орденом св. Юрія в сріблі.

Його життєвим кредо було гасло «Бог і Україна!» та вислів: «Не дай спати ходячому!». Дуже хочеться, щоб таким він залишався у наших споминах.

Пл. сен. Іван Бучківський відійшов у Вічність 12 квітня — в день відзначення 112-ї річниці Пластової Присяги. Нехай його життєвий шлях і добрі справи будуть прикладом для прийдешніх поколінь. Вічна пам'ять!

1.09.1925, с. Княгинине, Рівненщина —
26.03.2024, м. Львів

ПОЧЕСНИЙ ПЛАСТУН ІГОР ЮХНОВСЬКИЙ

ЖИТТЯ, ЩО БУЛО СУКУПНІСТЮ ВЕЛИКИХ ПРИЄМНОСТЕЙ

26 березня наспіла звістка: відійшов у Вічність академік Ігор Юхновський. Один із найвизначніших вчених і громадських діячів України, дивовижна людина, що поєднувала у собі простоту і мудрість, відвагу і лагідність, доброту і самокритичність. Коли він щось задумував, одразу шукав шляхи і починав цей задум реалізувати. Це відрізняло його від абсолютної більшості радянських людей, які залишали свої задуми на рівні нездійснених мрій. Він був провідником у багатьох ділянках українського життя, разом з тим умів прислухатися до думки інших, приймати, якщо вважав цю думку правильною, критикувати, якщо бачив у тому потребу.

Виростаючи на Волині, ще за польської окупації, він сформувався як вільна людина. Змалку він спостерігав навколишній світ, аналізував і робив висновки, які згодом почав формулювати як фундаментальні засади українського державотворення. Під час совєтської окупації України він використав членство в компартії, щоб розвивати українську науку. У вересні 1989 року був делегатом Установчого з'їзду Народного Руху України, бо вважав надзвичайно важливим утворення власних політичних сил. У Верховній Раді першого скликання очолював опозицію і, розуміючи спосіб мислення і праці комуністів, зумів змусити Кравчука скликати позачергову сесію 24 серпня 1991 року. Тоді Ігор Юхновський запропонував підтвердити Акт проголошення Незалежності України на референдумі, адже знав, що Верховна рада СРСР може скасувати рішення своїх «підлеглих».

У відродженні Пласту в Україні Ігор Юхновський відіграв надзвичайно важливу роль. Восени 1988 та влітку 1989 року на запрошення професора університету Йорк Юрія Даревича Ігор Юхновський відвідав Торонто. Окрім розмов на наукові теми він мав виступи про засновану й очолювану ним Малу академію наук у Львові, а разом з тим довідався про Пласт. Як згадував Ігор Юхновський пізніше в інтерв'ю пластуниці Ксенії Опанасюк, його «вразили матеріали про пластунів, особливо ігри». Тож він вирішив, що Пласт є «тою розумною українською організацією, патріотичною, яка конче має відродитися».

У той же час, у липні 1989 року, на запрошення Малої академії наук група з 14 учнів канадських українських шкіл та двоє провідників, пл. сен. Оксана Закидальська і ст. пл. Тарас Гула, з Торонто і Монреалю, поїхали на три тижні до Львова. Цей факт добре знаний у Пласті, однак вважаю доцільним перерахувати тут учасників мандрівки, імена яких свого часу публікував журнал «Юнак». Отож, до Львова прибули Рома Луців, Лариса Снігура, Таня Соханівська, Оксана Липовецька, Оксана Джонс, Катруся Горіх, Ігор Бошко, Роман Лисяк, Богдан Горіх, Михайло Винницький, Zenko Дувалко, Борис Петрусів з Торонто, Ярема Роніш та Іван Завада з Монреалю. У Львові канадські гості мешкали у родинях «малих академіків». Так зав'язалися неформальні контакти.

< Лава пластунів перед ратушею у день прощання з Почесним пластуном Ігорем Юхновським.
Львів, 28 березня 2024 р. Фото Маргарити Жуйкової

Разом з тим, Ігор Юхновський, повернувшись із Канади, запропонував тим, кого добре знав, тобто людям з наукового середовища, зайнятися відродженням Пласту. Так утворилася Рада опікунів Пласту, головою якої був Ігор Юхновський, а заступником — Олесь Криський, тоді науковий співробітник Фізико-механічного інституту, активний турист. Перші регулярні заняття — Школа пластових провідників — відбувалися у приміщенні Західного наукового центру.

Сам Ігор Юхновський, хоч і не брав участі у пластовій діяльності, завжди цікавився нею: «Я тоді був переконаний і тепер глибоко переконаний, що Пласт є якраз та організація, яка має стати панівною організацією української молоді в Україні». Брав участь як гість у крайових з'їздах, 2002 та 2012 року був на Ювілейних Міжкрайових Пластових Зустрічах у Свіржі та у Львові. Очікував від організації більшої активності, бо вважав її «занадто замкненою», хотів, щоб пластуни зайняли провідні місця в українському суспільстві.

Ще одна важлива думка, яку не раз повторював Ігор Юхновський, — про його глибоке переконання у силі української землі, української культури. Він вважав, що Україна має дивовижну здатність перевтілювати людей. Людина, яка піддається впливу українства, стає кращою, і доказом тому є наше багаторазове відновлення після дуже тривалого пригноблення і неволі. Варто лиш додати, що потрібно мати відкрите серце, щоб зазнати цього позитивного впливу.

У своєму житті Ігор Юхновський навчився отримувати задоволення від розв'язання різних проблем. Він часто розповідав журналістам про красу правильних фізико-математичних формул. Можливо, це не всім було зрозуміло, тож він розказував і про інші речі: про задоволення від розуміння певного навчального матеріалу, про захоплення фахово, майстерно зробленою роботою, про насолоду любити свою дружину.

Погляньмо коротко на цей складний життєвий шлях, який мудрий чоловік зумів перетворити на задоволення.

Народився в сім'ї Рафаїла і Ганни 1 вересня 1925 року в с. Княгинине Дубенського повіту на Волині, що на той час перебувала у складі Польщі. Дитинство Ігоря минало здебільшого на парохії його діда Фортуната. Батько працював секретарем гміни, польська адміністрація часто пересувала його з однієї місцевості до іншої. У 1930-х роках родина придбала невеликий будиночок у Кременці. Ігор та його старший брат навчалися в кременецькому ліцеї, де весь освітній процес відбувався польською. Після приходу «перших совєтів» на базі ліцею створено середню школу з викладанням українською мовою, і юнак почав добре розуміти предмети навчання. Вже як політик Ігор Юхновський часто наголошував на важливості навчання рідною мовою. В одному з численних інтерв'ю він висловив цю думку так: «Людина повинна вчитися і мати охоту до навчання. Але вчитися — це означає розуміти, що ти вчш. Це є основний принцип. Читати і зрозуміти, що ти прочитав. Це такі малесенькі цеглинки, з яких пізніше складається розуміння світу».

На початку Другої світової війни батько змушений був переховуватися: спочатку від поляків, які вважали його ненадійним громадянином, оскільки він не піддався полонізації і не перейшов на римо-католицизм, а потім від радянських військ, які арештували українців, що мали в Польщі державні посади. У школі, де навчався Ігор, почалися арешти учнів, 15-16-річних дітей. Коли Кременець зайняли німецькі війська, у камерах

тюрми на Дубенській рогатці серед закатованих в'язнів виявили багато дітей і підлітків.

За часів німецької окупації Ігор продовжував навчання там, де дозволяли німці, зокрема у лісотехнікумі в селі Білокриниця. Самостійно вивчив англійську мову.

1944 року добровільно мобілізувався до Червоної армії, служив в інженерно-саперних військах. Як пізніше пояснював, відчував сором перед матерями однокласників і друзів, які пішли до війська. Після закінчення війни перебував на території Австрії. Повернувшись додому в червні 1946 року і через місяць вступив на фізико-математичний факультет Львівського університету, хоча атестату про середню освіту так і не отримав. Університет закінчив дипломом з відзнакою 1951 року. Далі навчався в аспірантурі з теоретичної фізики, яку завершив захистом кандидатської дисертації. Від 1954 року викладав на фізичному факультеті університету. У 1959 році очолив катедру теоретичної фізики, а в 1965 році захистив докторську роботу на тему «Статистична теорія систем заряджених частинок». У 1967 році одержав учене звання професора. Від 1972 р. — член-кореспондент, від 1982 р. — академік Академії наук УРСР. Голова Західного наукового центру (1990—1998), член Президії АН УРСР.

Створив Львівську наукову школу статистичної фізики. Ще у 1969 році заснував у Львові відділ статистичної теорії конденсованих станів київського Інституту теоретичної фізики Академії наук. Відділ складався з двох осіб: завідувача, Ігоря Юхновського, та лаборанта. Поступово до них долучалися молоді вчені, і зрештою 1990 року було сформовано Інститут фізики конденсованих систем НАН України. Директором цього інституту Юхновський був до 2006 року.

У жовтні 1978 року з ініціативи Ігоря Юхновського та інших вчених Західного наукового центру було засновано Малу академію наук старшокласників м. Львова «Єврика», яка згодом поширила діяльність на Львівську область. Президентом МАН Ігор Юхновський був до 1991 року, до свого переїзду у Київ.

Від кінця 1980-х років включився в активне громадське життя, був одним з керівників товариства «Меморіал», а далі присвятився державотворчій діяльності. Народний депутат України чотирьох скликань (від 1990 до 2006), перший віце-прем'єр-міністр України (1992—1993), у першому демократичному парламенті — голова опозиційної групи «Народна Рада», співавтор Декларації про державний суверенітет України (1990). Кандидат в Президенти України (посів п'яте місце). У Верховній Раді в різний час очолював комітет з питань науки та освіти. З його ініціативи створено Волинський державний (зараз — національний) університет в Луцьку. Заснував і очолював Всеукраїнське об'єднання ветеранів, одним із завдань якого вважав примирення з воїнами УПА.

Співзасновник та голова Українського інституту національної пам'яті (2006—2010). Один із засновників Ініціативної групи «Першого грудня».

Указом Президента України від 23 серпня 2005 року отримав звання Героя України з врученням ордена Держави.

В останні роки життя серйозно займався написанням нового варіанту Конституції України.

Залишив сина і доньку, онуків і правнуків. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові, поряд зі своєю дружиною.

пл. сен. Ольга Свідзинська

13.11.1977, м. Київ — 9.06.2024, с. Вільшана
Куп'янського району Харківської обл.

СВЯТОСЛАВ ВАРЕННЯ

Святослав Варення, киянин, народився в сім'ї Василя і Валентини, з дому Бердник. Вступив до Пласту, ймовірно, ще 1994 року, у травні 1995 був учасником станично-Свята весни, а в жовтні відбув вишкіл виховників УПЮ ч. 16. У 1996—1997 роках був виховником гуртка «Соколи» та писарем станиці Київ. Пластову Присягу склав 23 листопада 1998 року на території музею «Київська фортеця» (за іншими даними — був заприсяжений ще 31 грудня 1994). У 1998—2000 роках — виховник гуртка «Журавлі». 5 грудня 1998 цей гурток, разом із двома іншими гуртками, «Барси» та «Дніпровські Алігатори» (виховники Костянтин Тесленко та Микола Сульжук), утворили підготовчий курінь ім. Богдана Хмельницького.

У 1998 році Святослав обраний заступником осередкового УСП станиці, у наступному — осередковий УСП. У жовтні 1999 року ще раз пройшов крайовий вишкіл впорядників юнацтва ч. 35, тоді ж обраний референтом юнацтва станиці Київ. У 2000 році гурток Святослава «Журавлі» увійшов до складу новоствореного підготовчого куреня ім. Героїв бою під Крутами.

Член проводів багатьох пластових таборів. На юнацькому таборі «Січ на Ворсклі», що відбувався під Полтавою влітку 1997 року, був впорядником та інструктором. Бунчужний табору юнацтва «Січ-98» у липні 1998 року на річці Десна поблизу Києва, бунчужний водного мандрівного табору на Дніпрі «Похід на Трахтемірів» у липні 1999 року. Активно пластував орієнтовно до 2000 року. У 2018 році допомагав 7-му куреню УСП «Чота Крилатих» і станиці Житомир проводити вишкіл «Безпілотник».

Навчався в Київській загальноосвітній школі № 86. Від 1995 до 2000 року здобував вищу освіту з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності в Київському економічному інституті менеджменту.

Активний в громадському та духовному житті столиці. Засновник Київського молодіжного православно-го братства на честь святих князів страстотерпців Бориса і Гліба. Організатор мандрівок та екскурсій історичними місцями і паломництв духовними святинами. Організував регулярні молебні 13 числа кожного місяця на Софійській площі. Проводив конференції і круглі столи для зближення українських церков різних конфесій.

Активний учасник Помаранчевої революції та Революції Гідності.

Одружився з Олесею. У подружжя народилася донька Зоя.

Працював економістом на автомобільному заводі «Богдан», згодом був приватним підприємцем. В компанії «SamPro» здійснював відео- та фотоаерозйомки різних подій та локацій. До повномасштабної війни працював у компанії «Dronarium Україна», що була першим в Україні навчальним центром для пілотів цивільних дронів.

Навесні 2022 р. зголосився добровольцем до війська. Вступив до 49-го окремого штурмового батальйону «Карпатська Січ» в структурі Збройних Сил України. Використовував військовий позивний «Свят». Брав участь у боях за Київщину, Луганщину, за м. Лиман Донецької області, а також воював на Куп'янському напрямку.

Загинув 9 червня 2024 у с. Вільшана Дворічанської селищної громади Куп'янського району Харківської області внаслідок прямого влучання снаряду в бліндаж.

Рішенням Головної Пластової Булави від 13 червня 2024 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом. Відзнаку вручено 14 червня під час похорону, що відбувся на Лісовому кладовищі в Києві.

10.01.1986, м. Кременчук — 1.06.2024,
поблизу с. Мала Токмачка Запорізької обл.

ВОЛОДИМИР БОРЩ

Володимир народився в Кременчуці в родині Володимира і Наталії, з дому Борисенко. Коли 1997 року в місті засновано пластовий осередок, став членом юнацького гуртка (виховник ст. пл. Євген Пасько). Був учасником Свят весни станиці Крилів (м. Світловодськ), мандрівок Холодним Яром, різноманітних акцій. Пластував орієнтовно до 2000 р.

Навчався в Кременчуцькій загальноосвітній школі № 3. Закінчив професійно-технічне училище нафтопереробної промисловості №19 за спеціальністю оператора технологічних установок.

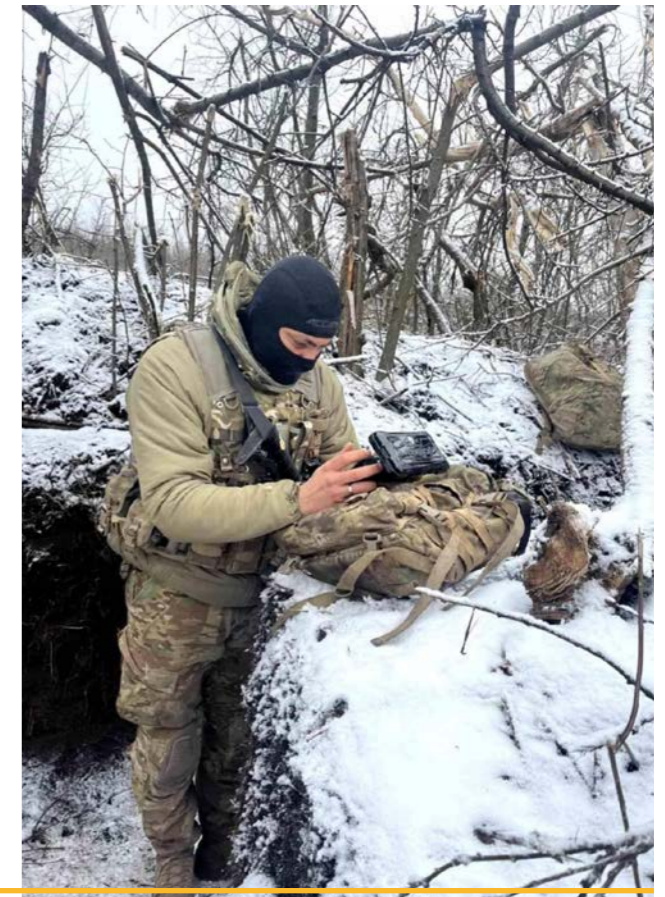
Захоплювався малюванням. Сам навчився грати на гітарі, писав вірші.

Після завершення навчання проходив строкову службу в генеральному штабі у Києві. Повернувшись з війська в 2006 році, одружився з Надією Кривченко. У 2007 р. у подружжя народилася донька Валерія.

Працював разом з батьком на ремонтних роботах, а згодом став директором фірми «Будівельний двір».

Брав участь у Революції Гідності в Києві. З початком АТО допомагав знайомим військовим.

В перші дні повномасштабного російського вторгнення спільно з побратимами прийшов до ТЦК зголоситися добровольцями у батальйон тероборони, який формувався у Кременчуці. Проте через великі черги та бюрократичні нюанси так до ТРО не потрапив.

^ Володимир Борщ під час виконання бойового завдання

Тоді спільно з друзями організував гуртки навчання військової підготовки. Згодом був призваний до військової служби під час мобілізації 1 червня 2022 року в Хмельницькій області.

Служив у підрозділі ССО. Мав звання молодшого сержанта, використовував військовий позивний «Локкі». У Великій Британії відбув навчання на оператора-навідника. Брав участь у бойових діях на Донецькому, Херсонському та Харківському напрямках. Згодом перевівся до 1-го окремого штурмового батальйону «Вовки да Вінчі». Там здобув навиків FPV-оператора.

Загинув від ворожого безпілотника 1 червня 2024 року, виконуючи бойове завдання в районі населеного пункту Мала Токмачка Пологівського району Запорізької області.

Похований 10 червня з військовими почестями в меморіальному секторі почесних поховань Захисників і Захисниць України, що на Свіштовському кладовищі міста Кременчук.

ПОЛЕГЛІ У РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

29.12.1978, м. Луцьк —
15.06.2024 поблизу с. Скучне Донецької обл.

ІГОР ПРИСТУПА, «КОРНЕТ»

Ігор, син Миколи та Олени, вступив до Пласту 1993 року в Луцьку (осередок, що об'єднував міста Луцьк і Рівне, первісно мав назву станиця Волинь). Член гуртка «Бобри» 9 куреня УПЮ ім. В. Стуса (виховники Олег Покальчук, згодом Олег Климчук, ЧК). Пластову Присягу склав 10 лютого 1994 року. Був гуртковим, курінним писарем та курінним. Здобув ступінь розвідувача.

Учасник спортивно-вишкільних таборів «Калиновий оберіг» (1993 та 1994 року), табору «Повстанські ночі», інтендант та інструктор з плавання на таборі «Ніде дітись» (1996), а також учасник крайового мандрівного виховно-вишкільного табору з особливим завданням «Заграва-96». Відбув 116 Раду Орлиного Вогню (1994 р., комендантка С.О. Марта Мадич).

Спершу навчався в загальноосвітній школі № 15, згодом закінчив 4 гімназію в Луцьку. Вищу освіту інженера сільськогосподарських машин і знарядь здобув у Луцькому технічному університеті.

Грав на кларнеті, гітарі, баяні та піяніно. Був членом команди КВК «Літри» (Луцьк).

Одружений з Ольгою, разом виховували сина Данила та доньку Олександру.

Працював журналістом на телеканалі «Аверс», де вів рубрику «Цей день в історії», а згодом в компанії «Інтернет-Технології».

^ Від 2014 року Ігор Приступа займався активною волонтерською діяльністю

Від 2014 р. активний волонтер, за що був нагороджений орденом УПЦ від Митрополита Епіфанія. У 2015 р. пішов до війська, півтора року брав участь в АТО. Після повернення працював в судовій охороні.

Згодом мешкав в м. Братислава (Словаччина), ремонтував автомобілі, та у Швеції, де брав участь в побудові гірськолижного курорту, займався інтер'єрним оздобленням. З початком повномасштабного вторгнення, 26 лютого 2022 року, повернувся на Батьківщину, щоб взяти участь в обороні держави.

Головний сержант роти ударних безпілотних комплексів 25-ої окремої повітрянодесантної Січеславської бригади. Нагороджений орденом «За мужність». Кілька разів у боях отримував контузії.

Загинув при виконанні бойового завдання в ніч з 15 на 16 червня 2024 р. поблизу с. Скучне Очеретинської селищної громади Покровського району Донецької області.

Поховали Героя 20 червня 2024 р. у секторі військових поховань на луцькому міському кладовищі у селі Гаразджа. Рішенням Головної Пластової Булави від 17 червня 2024 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом, відзнака вручена родині 20 червня.

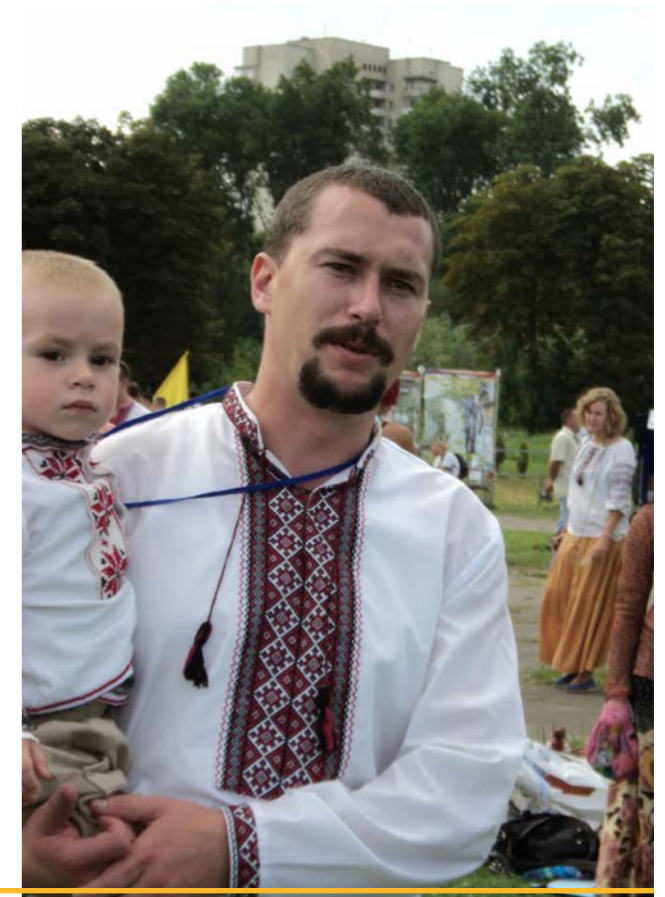
9.07.1983, с-ще Гоца Рівненської обл. —
7.05.2024, поблизу с-ща Желанне Донецької обл.

ОЛЕКСАНДР МАШЛАЙ, «ГОТ»

Сашко Машлай, син Олександра Машлая та Алли Блонської, став пластуном-новаком рою «Хрущі» в Рівному (сестричка Леся Омельчук) орієнтовно 1993 р. Згодом перейшов до УПЮ, де став членом гуртка «Яструби» в 33 курені ім. Уласа Самчука (виховник Аркадій Сльоза). Активно брав участь у таборах, мандрівках, заходах. Склав Пластову Присягу. Пластував орієнтовно до 1998 року.

Навчався у Гоцанській гімназії, вищу освіту здобував у Національному університеті водного господарства та природокористування (закінчив у 2004 р.). Активний у громадсько-політичному житті Рівненщини та Волині. Дійсний член Молодіжного Націоналістичного Конгресу. У 2004 році — співкоординатор громадської кампанії «ПОРА» («чорна») на Рівненщині. Від 2005 року — член громадської організації «Національний Альянс» та головний редактор громадсько-політичного видання «Правий Поступ». Організатор та співорганізатор патріотичних молодіжних таборів, тренувальних ігор та заходів. У 2005 році спільно з побратимами з «Національного Альянсу» брав участь в опозиційній акції «Чорнобильський шлях» в Мінську, де був затриманий та засуджений до 10 діб арешту.

У 2006—2007 роках проходив строкову службу начальником радіостанції в лавах Збройних Сил України.

^ Олександр Машлай з молодшим із синів. Обидва, Богдан і Орест, стали активними пластунами

Одружився 5 жовтня 2008 р. з громадською активісткою з Луцька, учасницею «Національного Альянсу» Валентиною Глуцук. Відтоді перебрався на постійне проживання до Луцька. У подружжя народилися сини Богдан та Орест, які стали активними пластунами.

Співорганізатор та постійний член оргкомітету фестивалю «Бандерштат» в Луцьку. Від 2010 року якийсь час був секретарем правління політичної партії «За Україну!». Працював в інформаційній сфері.

З початку повномасштабного російського вторгнення зголосився до війська. На фронті як молодший сержант у складі 25-го окремого штурмового батальйону 47 окремої механізованої бригади «Магура» Збройних Сил України займався забезпеченням зв'язку. Був автором-розробником шеврону свого батальйону. Влітку 2023 р. брав участь у наступі під Роботино на Запоріжжі. Від жовтня 2023 р. діяв в обороні Авдіївського коксохімічного заводу, згодом обороняв село Бердичі Покровського району Донецької області.

Загинув поблизу селища Желанне Очеретинської селищної громади Покровського району Донецької області.

Рішенням Головної Пластової Булави від 7 травня 2024 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом.

17.04.1931, м. Жовква, Україна —
27.06.2024, м. Гакенсак, Н. Дж., США

ПЛ. СЕН. КЕР. ЛЮБОМИР РОМАНКІВ

^ Пл. сен. Любомир Романків, СМ, серед учасників його урочистого запряження як третього Начального Пластуна. Сокол, 10 серпня 1997 р.

< Пл. сен. Любомир Романків, СМ. Це фото отримав кожен учасник інавгурації Начального Пластуна на Соколі 10 серпня 1997 р.

Тричі обраний Начальний Пластун (1997—2016 рр.). Засновник і голова єдиного в світі центру застосування електрохемії в електроніці, що діє при ІВМ. Провідний науковець компанії ІВМ зі світовим іменем в галузі комп'ютерних технологій, винахідник процесів будови індуктивних і магнетоопірних мікроголовок для запису інформації. Активний громадський і пластовий діяч. За значну пластову працю нагороджений орденами св. Юрія в сріблі та золоті, а також державною нагородою України — орденом князя Ярослава Мудрого. Почесний громадянин рідного міста Жовква (2013 р.). Почесний доктор Львівського національного університету ім. Івана Франка. Член 29-го куреня УПС «Сіроманці».

РЯДКИ З БІОГРАФІЇ

Народився 17 квітня 1931 р. у місті Жовква (Львівщина) в родині адвоката, голови повітової «Просвіти» Івана Романкова та вчительки Надії Іванець. Крім нього в сім'ї була старша на рік донька Богданна. Початкову освіту здобув у рідному місті. У гімназії навчався у Львові під час німецької окупації. У 1943—1944 рр. був членом ВСУМ у Львові.

Від 1946 р. — член Пласту в Берхтесгадені, Німеччина. Склав I пробу і Пластову Присягу. Зорганізував гурток «Дятелі», був гуртковим протягом року. Впродовж двох наступних років виконав вимоги II і III проб (Мюнхен-Фрайман, Німеччина). Був членом гуртка «Вовки». Увійшов до проводу куреня ім. Святослава Завойовника. Брав участь у міжнародних скавтських зустрічах, що відбувалися у Німеччині та Швейцарії.

Відбув вишколи новацьких і юнацьких виховників, здобув перший ступінь виховника УПН і УПЮ; був покликаний Яром Гладким сповняти обов'язки інструктора практичного пластування на курсі зв'язкових. Там само здобув II ступінь виховника УПЮ.

Після переїзду до Канади 1948 р. — співорганізатор станиці Едмонтон, організатор юнацького куреня, юнацький виховник, зв'язковий, організатор новацького гнізда, гніздовий, кошовий, станичний. Ініціатор придбання пластового дому та перших збірок коштів на дім. Організатор і член булав таборів УПЮ і УПН в Едмонтоні, співорганізатор і стежовий самостійної стежі УСП «Вовкулаки».

1958 р. переїхав у Бостон, ЗСА, де до 1961 р. був юнацьким виховником, кошовим. Від 1965 до 1977 р. був другим заступником голови КПС, головним секретарем канцелярії КПС, відповідальним за дію канцелярії. Опрацював нову структуру КПС у ЗСА і правильник дії. За цим принципом діє КПС ЗСА понині.

Від 1978 до 1984 р. — голова ГПБ; здобув ступінь сеньйора керівництва. Засновник постійного Фонду Дрота для покриття коштів міжкrajових вишкoлів виховників. Взяв участь у ЮМПЗ—1978 в Скелястих горах у Канаді, ЮМПЗ—1982 в ЗСА, ініціатор ЮМПЗ в Європі.

Від 1952 року брав участь у всіх Зборах КУПО і Пластових Конгресах. Від 1984 р., між Зборами КУПО, служив так званою пластовою організаційною пам'яттю для новообраних проводів ГПБ, а також для майже всіх новообраних Крайових проводів в Україні.

Від 1987 до 1994 р. — голова ГПР. Ініціатор переговорів зі Скавтським Бюро в Женеві з приводу прийняття Пласту до Світового Скавтингу. Як голова ГПР взяв участь у перших чотирьох З'їздах Пласту в Україні й допомагав унапрямувати пластову працю.

У 1994—1997 рр. — заступник голови ГПБ і зв'язковий ГПБ з Україною та зі Скавтовим Бюро. Отримав для України дозвіл участі у 18-му Світовому Джемборі в Нідерландах у 1995 р. Забезпечив кошти в сумі \$45,000 для участі української делегації в Джемборі. Маючи спеціальний дозвіл женеvського бюро, взяв участь у Джемборі разом із делегацією України. Ініціатор і учасник першого Всеукраїнського скавтського джемборі, що відбулося в Невицькому (Закарпаття) у 1996 р. за участі декількох скавтських організацій України і представників держав Європи.

**10 СЕРПНЯ 1997 Р. НА ОСЕЛІ «СОКІЛ»
ВІДБУВСЯ ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІР ДО
85-ЛІТТЯ ПЛАСТОВОЇ ПРИСЯГИ, ПІД ЧАС ЯКОГО
ПРОВЕДЕНО ЗАПРИСЯЖЕННЯ НОВООБРАНОГО
НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА. ОЧЕВИДЦЯМИ ЦЬОЇ ПОДІЇ
СТАЛИ ПОНАД 1000 ПЛАСТУНІВ І ПЛАСТУНОК.**

Того ж року розпочав діяльність Фонд Начального Пластуна для швидшої розбудови Пласту в Україні. Ініціював реєстрацію Фонду як добродійної організації в Україні. В імені Фонду зобов'язався перших три роки надавати суму \$60,000 річно, від 2002 р. — зменшені суми. За час існування Фонд доставив \$400,000 і комп'ютерну техніку для Пласту. Також Фонд Начального Пластуна підтримував велику кількість проєктів для розвитку організації в Україні.

У 1998 р. Л. Романків запропонував ввести професійний персонал у КПС України — зобов'язався його фінансувати від 1999 року із Фонду Начального Пластуна. Для легшого зв'язку, адміністрації та швидшого росту запропонував З'їздові ввести обласні структури в Пласті в Україні із частково платними обласними і регіональними організаторами.

Л. Романків підтримував постійний зв'язок з усіма крайовими пластовими проводами в Україні від 1992 р.

У 1998—1999 рр. побував у майже всіх станицях Канади й Америки, які святкували своє 50-ліття. Заохочував виміну виховниками і дітьми з Пластом в Україні.

▲ Начальний Пластун перед ратушею у Львові.
10 квітня 2010 р. Фото Ігоря Хомича

1999 р. домігся участі України у 19-му Світовому Джемборі в Чилі. Їздив до Женеви і до Аргентини домовитися про співпрацю Пласту Аргентини, вистарав \$35,000 на переїзд пластунів з України до Аргентини і Чилі. За спеціальним дозволом Скавтського Бюро взяв участь у Джемборі в Чилі разом із пластунами.

2000 р. — ініціював перенесення канцелярії КПС зі Львова до Києва для кращого зв'язку з усіма областями й урядом України.

2003 р. — подав кандидатуру пл. сен. Б. Гаврилишина, ЛЧ, до Baden-Powell Fellowship. Вистарав у куреня «Лісові Чорти» \$10,000 на оплату членства і передав відповідальність дальшого зв'язку з Женевою пл. сен. Богданові Гаврилишину, ЛЧ.

У 2006—2007 рр., під час ЮМПЗ—2007, Л. Романків розпочав акцію «Візія» — плянування діяльності Пласту в станицях і краях на далеку мету.

ПІСЛЯ 19 РОКІВ НАПОЛЕГЛИВОЇ І НЕВТОМНОЇ ПРАЦІ
НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА 9 КВІТНЯ 2016 РОКУ
ЗАВЕРШИВ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ
НАЙВИЩОГО РЕПРЕЗЕНТАНТА ПЛАСТУ.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Любомир Романків — доктор металургії і матеріалів (1962), інженер хемії (1955). Голова Центру електрохемічної технології і мікроструктур в Дослідчому інституті Т. Дж. Ватсона фірми «IBM». Винахідник процесів будови індуктивних і магнетоопірних мікроголовок для записування інформації (що уможливило створення «твердих дисків» та персональних комп'ютерів). Автор і співавтор 67 патентів, 185 наукових статей, понад 350 наукових доповідей, організатор 10 міжнародних конференцій, редактор або співредактор 10 томів записок конференцій. Член Академії Наук «IBM», член Інженерної Академії Наук України, почесний член НТШ, дійсний і почесний член Інституту електричних та електронічних інженерів (IEEE), дійсний і почесний член Електрохемічного товариства ЗСА. Одержав золоті медалі де Нора від Електрохемічного товариства ЗСА (одне з найвищих відзначень IEEE), золоту медаль Перкіна (найвище відзначення хемічної індустрії ЗСА), відзнаку пам'яті Морріса Н. Лібмана.

У 2012 РОЦІ ОБРАНИЙ ДО
«INVENTORS HALL OF FAME»
(ЗАЛІ СЛАВИ ВІНАХІДНИКІВ)

ЗА ВІНАХОДИ І ПАТЕНТИ, ЯКІ УМОЖЛИВИЛИ
ФЕНОМЕНАЛЬНО ШВИДКЕ І ЩІЛЬНЕ МАГНЕТНЕ
ЗАПИСУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО СТАЛО
ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВИНИКНЕННЯ ІНТЕРНЕТУ
І СЬОГДНІШНЬОЇ ШВИДКОЇ КОМУНІКАЦІЇ.

ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Любомир Романків організував і очолив студентське товариство «Обнова» в Едмонтоні і філію СУСТА в Бостоні. Був організатором і провідником української радіопрограми в Едмонтоні. Організував акредитовані курси української культури в Мерсі Каледж, Н.Й. Запевнив постійне фінансування дворічного проекту. У 1994 р. зорганізував можливості для 5 науковців з університету ім. І. Франка у Львові відбути літній курс у ділянці екології університету Коннектикут у ЗСА. Член Президії СКВУ, голова Комітету Української Молоді при СКВУ; зорганізував молодіжні сесії на два Конгреси СКВУ. Був членом управи НТШ в Америці упродовж 6 років.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВИЗНАЧНОГО УКРАЇНЦЯ
Д-РА ЛЮБОМИРА РОМАНКОВА —
ЯСКРАВИЙ ПРИКЛАД ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ.
ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

**ВИХОДЬТЕ ЗА РАМКИ І БУДЬТЕ НЕПОХИТНІ.
СВОЇМ ЕНТУЗІАЗМОМ ДО ПРАЦІ ДИВУЙТЕ ІНШИХ.**

пл. сен. кер. ЛЮБОМИР РОМАНКІВ, СМ
Третій Начальний Пластун
17 квітня 1931 — 27 червня 2024

Рисунок Юрія Журавля

Організування пластових-скавтських груп у Канаді почалося в 1920—30-х роках. Вони виникали в різних містах при громадських установах. Через брак координації на крайовому рівні зусилля започаткувати Пласт не були успішними.

З припливом емігрантів після Другої світової війни першу пластову групу в Канаді зорганізував о. Володимир Івашко у Вінніпезі (березень 1948 року). Незадовго почали діяти групи в Торонто, Сейнт Кетеринс, Монреалі, Едмонтоні, Віндзорі, Летбріджі й Оттаві.

Пласт у Канаді сьогодні — це 50-літня історія МВТ «Золота Булава» (вперше проведений в Україні у 1993 р., в Австралії — у 2019 р.; понад 2500 юнаків і юначок скористали з цього вишколу). Це Ресурсний центр в Торонто як велика допоміжна структура для виховників УПН і УПЮ, відома далеко за межами краю (матеріали тепер розміщено на мережі plast.ca). Це пластові оселі «Український парк» (Вінніпер), «Пластова Січ» (Торонто), «Батурин» (Монреаль). Це 8 станиць, від заходу до сходу, 1337 членів у 5 уладах, створені 4 нові пластові групи. Пластуни Канади активні в громаді як провідники чи члени громадських організацій та установ, як-от Конгрес Українців Канади, Українсько-канадський дослідно-документаційний центр, Канадсько-українська фундація, Український музей Канади, Інститут св. Володимира.

Пластуни Канади мали важливий вплив на відродження Пласту в Україні. У 1990-х рр. відбулися численні обміни між членами організації обох країв.

На фото: делегати і делегатки Крайового пластового з'їзду Канади, березень 2024 р.
Світлина з фотоархіву пл. сен. Ігоря Попадинця, V

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ